

OPINNÄYTETYÖ

Ääniä kotoutumiskoulutuksesta

Hämeenlinnan toteutuksen arviointia opiskelijakokemusten valossa

Tiina Åberg

Yhteisöpedagogi YAMK
(90 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(08/2024)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi YAMK

Tekijät: Tiina Åberg

Opinnäytetyön nimi: Ääniä kotoutumiskoulutuksesta – Hämeenlinnan toteutuksen arviointia opiskelijakokemusten valossa

Sivumäärä: 77 ja 29 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Hanna Kiuru

Työn tilaaja(t): Vanajaveden opisto, Hämeenlinna

Maahanmuuton vaikutusten muuttuessa Suomessa on entistä tärkeämpää kehittää tehokkaampia kotoutumistoimenpiteitä. Aiempi tutkimus on painottanut asiantuntija- ja viranomaisnäkökulmia, kun taas maahanmuuttajien omat kokemukset ovat jääneet vähälle huomiolle. Tämä tutkimus pyrkii täyttämään tämän aukon syventämällä ymmärrystä maahanmuuttajien näkökulmasta ja tarjoamalla käytännönläheisiä ratkaisuja kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi Hämeenlinnassa ja yhteiskunnallisella tasolla.

Tämän kehittämistyön päätavoitteena oli selvittää maahanmuuttajien näkemyksiä Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksen onnistumisesta ja kehittämistarpeista, sekä parantaa koulutusta luomalla uusia toimintakokonaisuuksia. Tutkimuksen avulla haluttiin myös tarjota arvokasta tietoa opetuksen kehittämiseksi ja maahanmuuttajien osallisuuden lisäämiseksi. Tutkimuksessa käytettiin Mixed Methods Research (MMR) -lähestymistapaa, joka yhdistää laadulliset ja määrälliset menetelmät. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla ja teemahaastatteluilla, ja se analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla.

Tutkimustulokset osoittavat, että opiskelijat arvostavat Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksen opettajien ammattitaitoa, ryhmähenkeä ja käytännön taitojen oppimista. Koulutus hyödyttää opiskelijoita erityisesti sosiaalisten verkostojen luomisessa, kielitaidon kehittämisessä, henkilökohtaisessa kasvussa ja yhteiskunnallisessa tiedon saannissa. Parannusehdotuksina opiskelijat toivovat lisää käytännönläheistä kielen opiskelua, kokemuksia suomalaisesta arjesta, tilaisuuksia tavata suomalaisia ja muita maahanmuuttajia, sekä jatkuvaa vertaistukea ja yhteydenpitoa koulutuksen jälkeen.

Opinnäytetyö tuotti kaksi keskeistä tuotosta: ”Arjen suomi käytännössä – toimintakortit”, jotka tukevat kielen opiskelua arjen tilanteissa, ja ”Vanajaveden verkostot” -tapahtumasarja, joka parantaa opiskelijoiden verkostoitumismahdollisuuksia ja sosiaalista integraatiota. Tuotokset voivat toimia käytännön työkaluina koulutuksen ammattilaisille, ja ne tarjoavat suuntaviivoja, joiden avulla voidaan kehittää ja räätälöidä kotoutumiskoulutusta entistä tehokkaammaksi. Näin ollen tutkimuksen tulokset voivat vaikuttaa positiivisesti kotoutumiskoulutuksen kehittämiseen ja maahanmuuttajien integraatioon suomalaisessa yhteiskunnassa.

Asiasanat: kotoutumisen edistäminen, kotoutumiskoulutus, osallisuus, kielen oppiminen, maahanmuuttaja, sosiaalipedagogiikka

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Master's Level Community Education

Author: Tiina Åberg

Title: Voices from integration training – an evaluation of the Hämeenlinna implementation based on student experiences

Number of Pages: 77 and 29 attachment pages

Supervisor(s): Hanna Kiuru

Commissioned by: Vanajaveden opisto, Hämeenlinna

As the impact of immigration changes in Finland, it is increasingly important to develop more effective integration measures. Previous research has focused on expert and authority perspectives, while the experiences of immigrants themselves have received less attention. This study aims to fill this gap by deepening the understanding of immigrants' perspectives and providing practical solutions for the development of integration education.

The main objective of this thesis was to investigate immigrants' views on the success and development needs of integration education in Hämeenlinna, as well as to improve the education by creating new operational frameworks. The research also aimed to provide valuable information for improving teaching and increasing immigrant participation and feeling of belonging. The study used a Mixed Methods Research (MMR) approach, combining qualitative and quantitative methods. Data was collected through surveys and thematic interviews, and it was analyzed using qualitative content analysis.

The research findings show that students appreciate the professionalism of the teachers, the group spirit, and the learning of practical skills in Hämeenlinna's integration education. The education benefits students particularly in creating social networks, developing language skills, personal growth, and gaining societal knowledge. Suggestions for improvement from students include more practical language learning, experiences of Finnish daily life, opportunities to meet Finns and other immigrants, and continued peer support and contact after the education.

The thesis produced two key outcomes: "Arjen suomi käytännössä – operational cards", which support language learning in everyday situations, and the "Networks of Vanajavesi" event series, which enhances students' networking opportunities and social integration. These outcomes can serve as practical tools for education professionals and provide guidelines for further developing and tailoring integration education to be more effective. Thus, the research results can positively impact the development of integration education and the integration of immigrants into Finnish society.

Keywords: promotion of integration, integration training, belonging, language learning, immigrant, social pedagogy

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
	1.1 Vanajaveden opisto.....	8
	1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	9
2	KOTOUTUMISKOULUTUS OSANA KOTOUTUMISPOLKUA.....	11
	2.1 Kotouttamispolitiikka Suomessa.....	11
	2.2 Voiko kotoutuminen onnistua?.....	15
3	SOSIAALIPEDAGOGIIKKA	MAAHANMUUTTANEIDEN
	MIKROFONINA.....	18
	3.1 Sosiaalipedagogiikan keskiössä.....	19
	3.2 Osallisuutta kasvattamassa.....	20
4	TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMISTYÖ.....	24
	4.1 Lähtökohtana tapaustutkimus.....	24
	4.2 Mixed Method Research lähestymistapana.....	25
	4.3 Aineiston analyysimenetelmät.....	31
	4.4 Eettiset kysymykset.....	34
5	TULOKSET.....	37
	5.1 Alkukysely.....	37
	5.2 Teemahaastattelut.....	48
	5.3 Tulosten johtopäätökset.....	61
6	TUOTOS: TOIMINTAKOKONAISUUS.....	66
	6.1 Arjen suomea käytännössä -toimintakortit.....	67

6.2 Vanajaveden verkostot -toimintasuunnitelma.....	68
6.3 Tulosten jalkauttaminen.....	69
7 POHDINTA.....	71
7.1 Opinnäytetyöprosessin evaluointi.....	72
7.2 Tutkimuksen merkitys	75
7.3 Tuotoksen vaikutus ja merkitys	76
LÄHTEET	79
LIITTEET	87

1 JOHDANTO

Maahanmuutto ja kotoutuminen ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä ja monitahoisia ilmiöitä, jotka koskettavat niin yksilöitä kuin koko yhteiskuntaakin. Yhä kasvava kansainvälinen liikkuvuus asettaa haasteita ja mahdollisuuksia niin maahanmuuttajille kuin vastaanottaville yhteisöille. (Pöyhönen & Tarnanen 2015, 107; Saukkonen 2020b, 29.) Vuosina 2005–2020 jo pelkästään työikäisten maahanmuuttajien määrä on tuplaantunut, mikä tarkoittaa, että korostuu tarve kehittää toimivampia ja tehokkaampia kotoutumista edistäviä toimenpiteitä (Alasalmi, Busk & Holappa 2023, 80). Tämä tarve kumpuaa paitsi yksittäisten maahanmuuttajien tarpeista ja oikeuksista, myös laajemmasta yhteiskunnallisesta kontekstista.

Suomen väestörakenteen muuttuminen eri syistä, kuten syntyvyyden laskusta, väestön ikääntymisestä ja kasvavasta maahanmuuttajataustaisten ihmisten määrästä, asettaa haasteita yhteiskunnalle. Kotoutumisen onnistuminen vaikuttaa suoraan yksilön hyvinvointiin ja osallisuuteen uudessa yhteiskunnassa, ja sen arviointia tulisi tarkastella työllistymisen lisäksi sen kautta, miten ihmisarvoisen elämän perusoikeudet toteutuvat. (Renvik & Säävälä 2024, 7, 14, 61.)

Maahanmuutto on viime vuosina ollut tärkeä tekijä Suomen väestönkasvussa, ja se myös tasa-painottaa väestön ikärakennetta, sillä maahanmuuttajat ovat keskimäärin nuorempia kuin suomalainen väestö. Maahanmuutto myös tukee Suomen taloudellista huoltosuhdetta. (Tilastokeskus 2021.) Poliitikot ovat korostaneet kotouttamisen hyvin tarkoitettuja merkityksiä ja kuvanneet sitä kaikkia hyödyttävänä tilanteena. Kotouttamista on perusteltu muun muassa sillä, että se parantaa maahanmuuttajien elämää, vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan ja antaa heille mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan aktiivisina jäseninä. (Kurki 2019, 57.)

Maahanmuuton yleisiin piirteisiin on viime vuosikymmeninä kohdistettu runsaasti tutkimusta, mutta huomattava osa tästä tutkimuksesta on keskittynyt enemmän asiantuntija- ja viranomaisnäkökulmiin. Suomessa on myös tutkittu melko laajasti maahanmuuttajien kotoutumista, mutta vähemmän on tutkittu maahanmuuttajien omia kokemuksia tästä prosessista. (Saukkonen 2020a, 93.) Esimerkiksi Tuominen (2021) ja Huopio (2023) ovat molemmat Pro Gradu -tutkielmissaan korostaneet tarvetta tutkia maahanmuuttajien omia kokemuksia kotoutumisesta ja koulutuksen onnistumisesta. Kuitenkin nämä näkökulmat ovat jääneet vähemmälle huomiolle niin aiemmissa kuin myöhemmissäkin tutkimuksissa.

Kokemusperäisen tiedon ja maahanmuuttajien omien äänien huomioiminen on keskeistä kotoutumisprosessin ymmärtämisessä ja siten myös kotoutumiskoulutuksen kehittämässä (Diaakonissalaitos, n.d.). Aiempien tutkimusten perusteella voidaan nähdä, että maahanmuuttajien kokemuksissa ja näkemyksissä on runsaasti potentiaalia ymmärtää paremmin kotoutumisprosessin haasteita ja mahdollisuuksia. Tämä korostaa tarvetta syventää tutkimusta maahanmuuttajien näkökulmasta, jotta voidaan luoda entistä parempia ja kohdennetumpia kotoutumisohjelmia ja -palveluita.

Kunnilla on merkittävä rooli kotoutumisen edistämässä, sillä ne edistävät toimillaan Suomen elinvoimaisuutta ja yhdenvertaisuutta (Hämeenlinnan kotouttamisohjelma 2021–2025, 7). Maahanmuuton lisääntyessä tarvitaan entistä toimivampia ja tehokkaampia kotoutumista edistäviä toimenpiteitä, jotta tänne muuttavat ihmiset löytäisivät suomalaisesta yhteiskunnasta paikkansa. Kotouttamisohjelmia, -hankkeita ja -politiikkaa kehitettäessä tulisikin huomioida virkamiesten ja muiden asiantuntijoiden lausuntojen lisäksi (tai niiden sijaan) maahanmuuttajien ääni. Kotoutumisprosessin läpikäyneillä on kokemusasiantuntijuutta, jota vain maahanmuuttajataustaiset ihmiset voivat omata. Tämä korostaa tarvetta kuulla maahanmuuttajien ääntä suunniteltaessa ja toteutettaessa kotouttamisohjelmia ja -palveluita. Kokemusasiantuntijuus tarjoaa uuden keinon toimia, mikä osaltaan jo lisää henkilöiden osallisuutta ja aktiivista osallistumista. (Meriluoto, Marila-Penttinen & Lehtinen 2015, 19; Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024b.)

Palveluiden muokkaaminen osallisuuden edistämiseksi on nykyaikaisessa yhteiskunnassa erittäin tärkeää. Tämä on erityisen oleellista kotoutumiskoulutuksessa, sillä osallisuuden tukeminen on välttämätöntä maahanmuuttajien onnistuneen integroitumisen kannalta. Osallisuutta painottavat lähestymistavat voivat paljastaa palveluiden vahvuuksia ja heikkouksia, samalla kun ne antavat käyttäjille mahdollisuuden aktiivisesti osallistua ja sitoutua. Aito vuorovaikutus ja osallistumista tukevat toimintatavat ovat keskeisessä roolissa, kun pyritään luomaan toimivia palveluita, jotka vastaavat käyttäjien tarpeisiin ja edistävät yhteiskunnan tasa-arvoista kehitystä (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024a).

Tutkimukseni tavoitteena on täydentää aiempaa tutkimusta maahanmuuttajien äänen kuulemisessa ja kokemusten huomioimisessa kotoutumiskoulutuksen kehittämässä. Työn tavoitteena on tuoda esiin maahanmuuttajien omat näkökulmat ja kokemukset kotoutumiskoulutuksesta Hämeenlinnassa, jotta voidaan paremmin ymmärtää, millaisia kehittämistarpeita ja ideoita heillä itsellään on kotoutumiskoulutuksen parantamiseksi. Saatujen tietojen pohjalta aion muo-

dostaa toimintakokonaisuuden Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi. Toimintakokonaisuus pitää sisällään konkreettisia ratkaisuja opiskelijoiden esille nostamiin kehittämistarpeisiin.

Opinnäytetyöni alussa esittelen kehittämistyön lähtökohdat ja tutkimuksen tavoitteet. Tämän jälkeen käsittelen tutkimuksen keskeisiä käsitteitä kahdessa teorialuvussa. Luvussa 4 keskityn tapaustutkimuksen sekä käyttämäni aineistonkeruu- ja analysointimenetelmien esittelyyn. Seuraavaksi esittelen tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset sekä opinnäytetyön tuotoksen. Työni päättyy pohdintaan ja sen alalukuihin.

1.1 Vanajaveden opisto

Opinnäytetyöni tilaajana on Vanajaveden opisto, jossa olen itse toiminut niin kotoutumiskoulutuksen suomen kielen opettajana kuin työuraohjaajanakin pian kuuden vuoden ajan. Vanajaveden opisto on kansalaisopisto ja se on ollut merkittävä toimija kotoutumiskoulutuksen tarjoajana Hämeenlinnassa jo vuodesta 2006 (Salokangas 2023). Se on sitoutunut vastuullisuuslupauksiin, jotka ohjaavat sen toimintaa kotoutumiskoulutuksen tarjoajana. Näihin lupauksiin kuuluvat muun muassa aktiivisen kotoutumisen turvaaminen, kulttuurien dialogin ja moninaisuuden tukeminen sekä ihmisoikeuksien ja demokratian kunnioittaminen ja edistäminen kaikessa koulutuksessa. Opisto pyrkii myös edistämään saavutettavuutta tarjoamalla monipuolista ohjausta ja selkeää kieltä koulutuksen aikana. (Vanajaveden Opisto 2022a.)

Kotoutumiskoulutus Vanajaveden opistossa tarjoaa kotisivujensa mukaan aikuisille maahanmuuttajille mahdollisuuden oppia suomen kieltä ja viestintätaitoja, omaksua yhteiskunta- ja työelämätaitoja sekä saada henkilökohtainen ammatillinen suunnitelma. Päivittäin opistolla opiskelee yli 120 opiskelijaa, mikä osoittaa koulutuksen merkittävän vaikutuksen ja tarpeen maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa. Järjestettävän koulutuksen moduulien sisältöihin kuuluvat suomen kielen ja kulttuurin opiskelu, yhteiskuntatieto, työelämäasiat, tietotekniikka ja arjen taidot. Koulutukseen sisältyy myös työharjoittelu suomalaisissa työpaikoissa, mikä on olennainen osa kotoutumisprosessia, jonka tavoitteena on lopulta työllistyä. (Vanajaveden Opisto, 2022b.)

Vanajaveden opisto tarjoaa merkittävän palvelun kotoutumiskoulutuksen muodossa maahanmuuttajille Hämeenlinnan alueella. Tämänhetkinen kotoutumiskoulutus on jo itsessään arvokasta, mutta jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnallisessa ja monikulttuurisessa kontekstissa on

tärkeää tarkastella koulutuksen vaikutuksia ja kehittämismahdollisuuksia. Tutkimuksen tavoitteena on tarjota opistolle ajantasaista tietoa opiskelijoiden tarpeista, koulutuksen vahvuuksista ja kehittämiskohteista. Näiden tietojen avulla opisto voi parantaa kotoutumiskoulutuksen laatua ja vastata entistä paremmin opiskelijoiden tarpeisiin, sekä edesauttaa opiskelijoiden kotoutumista Suomeen.

Lisäksi TE24-uudistus tulee vaikuttamaan kotoutumiskoulutuksen järjestämiseen alkuvuodesta 2025 ja Vanajaveden opiston asema koulutuksen järjestäjänä voi muuttua. Tähän mennessä koulutuksen kilpailutuksesta Hämeenlinnassa on vastannut Hämeen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ELY, mutta vuoden 2025 alusta koulutuksen järjestäjästä päättää Hämeenlinnan kaupunki. (Työmarkkinatori, n.d.) Vaikka Vanajaveden opisto on 16 vuoden ajan voittanut ELY:n kilpailutukset (moduulien määrä vaihdellen), ei ole takeita siitä, että kaupunki valitsisi sen myös tulevaisuudessa koulutuksen järjestäjäksi. Tämä kehittämistyö tarjoaa siis tärkeää tietoa koulutuksen tilasta siinäkin mielessä, että opisto voi käyttää tuloksia perustellakseen koulutuksen järjestäjän rooliaan jatkossakin.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämä kehittämistyö toteutetaan uudistamisperustaisesti; kehittämistyössäni pyritään luomaan uusia ratkaisuja kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi. Uudistamisperustaisesti tehtävän kehittämistyön tavoitteena on Ojasalon, Moilasen & Ritalahden (2015, 26) mukaan muun muassa uusien liiketoimintamallien, palveluiden tai toimintaprosessien luominen.

Opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena on selvittää, millaisia ajatuksia kotoutumiskoulutuksen käyneillä opiskelijoilla on koulutuksen onnistumisesta. Näiden selvitysten ja maahanmuuttajien omien ehdotusten pohjalta luon toimintakokonaisuuden, jonka avulla kotoutumiskoulutusta Hämeenlinnassa voidaan edelleen kehittää. Toimintakokonaisuuden jaan ensisijaisesti tilaajalle, Vanajaveden opistolle, mutta selvityksen tulokset jaetaan myös eteenpäin sidosryhmille, kuten paikallisille työllisyyspalveluille, ELY-keskukselle ja Hämeenlinnan kaupungille. Nämä tahot vastaavat nykyisin ja/tai tulevaisuudessa kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä Hämeenlinnassa.

Lisäksi tämä selvitys tarjoaa arvokasta tietoa kotoutumiskoulutusta järjestävän opiston opettajille. Tämä tieto voi olla hyödyllistä suunniteltaessa opetusta, joka vastaa paremmin opiskeli-

joiden tarpeisiin. Pitkällä aikavälillä tavoitteena on parantaa ja helpottaa maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä lisätä osallisuuden tunnetta, vaikka muutosta tapahtuisikin vain yksi kaupunki kerrallaan.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää ymmärtää tilanne maahanmuuttajien näkökulmasta. Tätä varten olen muodostanut kolme tutkimuskysymystä:

1. Miten opiskelijat kuvailevat koulutuskokemustaan?
2. Tunsivatko/tuntevatko kotoutumiskoulutuksen opiskelijat osallisuutta?
3. Miten koulutusta pitäisi parantaa tulevaisuudessa?

2 KOTOUTUMISKOULUTUS OSANA KOTOUTUMISPOLKUA

Kotouttamispolitiikan keskiössä on maahanmuuttajien integroiminen uuteen yhteiskuntaan, ja sen tavoitteena on edistää maahanmuuttajien osallisuutta, hyvinvointia ja tasa-arvoista asemaa (Työ- ja elinkeinoministeriö a, n.d.). Tässä luvussa tarkastelen kotoutumisen edistämisen peruseriaatteita ja käytäntöjä Suomessa sekä niiden vaikutuksia yksilön kotoutumisprosessiin. Kotouttamispolitiikka käsittää laajan valikoiman toimenpiteitä ja strategioita, jotka ulottuvat kielikoulutuksesta työllistymiseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Tämä luku on keskeinen kehittämistyöni kontekstin ymmärtämiseksi, sillä se tarjoaa teoreettisen perustan, jolle kehittämistyöni rakentuu. Kotoutumiskoulutusta on mahdotonta arvioida tai kehittää, ellei tunne sitä yhteiskunnallisessa kontekstissa, eli sitä ohjaavan politiikan ja lainsäädännön raameissa.

Luvun alussa erittelen kotoutumisen edistämiseen ja kotoutumiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä ja niiden merkitystä osallisuuden kehittämisessä. Erityisesti korostan kotouttamispolitiikan kaksisuuntaisuuden periaatetta, joka tunnistaa sekä maahanmuuttajien että yhteiskunnan vastuut ja roolit kotoutumisprosessissa. Tämän jälkeen keskityn kotoutumisen edistämisen käytäntöihin, kuten kotoutumiskoulutukseen, ja sen tarkasteluun, miten kotoutumiskoulutus vaikuttaa yksilön mahdollisuuksiin osallistua ja integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan. Luvun lopussa kiinnitän huomiota myös kotoutumisen onnistumisen arviointiin, mikä on kehittämistyössäni kaikkea ohjaava punainen lanka.

2.1 Kotouttamispolitiikka Suomessa

Mitä ovat kotouttaminen ja kotoutuminen, ja miten ne liittyvät osallisuuden kehittymiseen? Ensin on aiheellista erottaa termit kotouttaminen ja kotoutuminen toisistaan, sillä ensimmäinen tarkoittaa toimia, joita yhteiskunta ja julkinen hallinto tekee edistääkseen maahan muuttaneiden kotoutumista, eli kokemusta siitä, onko oppinut tarvitun kielitaidon, tunteeko olevansa osa uutta yhteiskuntaa ja kykeneekö vaikuttamaan itse asioihinsa ja uuden yhteiskunnan asioihin – siis, onko löytänyt oman paikkansa olla ja toimia suomalaisessa yhteiskunnassa. (Saukkonen 2020a, 14; Renvik & Säävälä 2024, 15; Työ- ja elinkeinoministeriö b, n.d.)

Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma vuosille 2021–2025 erittelee kotouttamisen termin vielä ”kotoutumisen edistämiseksi”, sillä ohjelman mukaan termi ”kotouttaa” objektivoi maahan muuttaneita liikaa – siis, aivan kuin voisimme väkisin sopeuttaa ihmisen uudelleen

elämään uudessa maassa (Hämeenlinnan kaupunki 2021, 5). Lisäksi kotouttamista ohjaava laki on nimeltään ”laki kotoutumisen edistämisestä” eikä ”laki kotouttamisesta”, joten käytän myös tässä opinnäytetyössä vastaanottavan yhteiskunnan toimista kertoessani termiä ”kotoutumisen edistäminen” (Finlex 681/2023). Kotoutumisen edistämistä koskeva laki tulee uudistumaan vuoden 2025 alusta. Hallituksen esityksen mukaan lakiuudistuksen tavoitteena on parantaa maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksia, kielitaitoa ja yhteiskunnallista osallistumista sekä edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi uudistus pyrkii selkeyttämään vastuunjakoa eri toimijoiden välillä ja vahvistamaan yhteistyötä kotoutumispalveluiden tarjoamisessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

Suomalaisen kotoutumisen edistämisen politiikan ytimessä on ajatus kaksisuuntaisuudesta, mikä tarkoittaa sitä, ettei vastuu sopeutumisesta uuteen asuinmaahan ja sen kulttuuriin ole ainoastaan maahan muuttaneen kontolla, vaan yhteiskunnan on tunnistettava prosessissa oma vastuunsa ja tehtävä erilaisia toimenpiteitä voidakseen omalta osaltaan taata kotoutuminen. Yhteiskunnassa on siis ymmärrettävä, mitä sen sisällä tapahtuu ja tarttua toimeen edistääkseen yhdenvertaisuutta niin kansalaisten kuin palvelujenkin kohdalla. (Saukkonen 2020a, 14, 16.)

Kotoutuminen tulisi ymmärtää ihmisen elämää kokonaisvaltaisesti muuttavana, aikaa vievänä prosessina eikä esimerkiksi ainoastaan nopeana kielen oppimisena taikka työllistymisenä. Kotoutumisen edistämisen politiikassa tulisi muistaa, että maahan muuttaneen elämä on usein muuttunut kokonaan niin taloudellisella, sosiaalisella kuin kulttuurisellakin tasolla, ja tätä tulisi erilaisin edistämistoiminnoin helpottaa. (Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025, 4–5.) Kotoutuminen on moniulotteinen prosessi, joka etenee yksilöllisesti eri ihmisillä ja eri elämänalueilla. Yksilön oma motivaatio on merkittävä tekijä kotoutumisessa, ja sen tukeminen heti prosessin alkuvaiheessa on ensisijaisen tärkeää. (Renvik & Säävälä 2024, 19.)

Kuinka kotoutumista sitten pyritään edistämään? Lain (Finlex 681/2023, §10–13) mukaan kunnan on huolehdittava maahan muuttaneiden ja kotoutujien ohjauksesta ja neuvonnasta riippumatta syystä, josta on tullut Suomeen. Oli siis pakolainen, turvapaikanhakija, työn perässä muuttanut tai opiskelemaan tullut maahanmuuttaja, on kunnan tarjottava hänelle tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja koulutusjärjestelmästä, työelämästä sekä maahanmuuttajan velvollisuuksista ja vastuista.

Kaikille maahan muuttaneille tulee tehdä kotoutumissuunnitelma, joka sisältää kotoutumisen ja työllistymisen tavoitteet maahanmuuttajan omien toiveiden, koulutuksen ja työhistorian pohjalta (Finlex 681/2023, §16, §18). Monen maahanmuuttajan kohdalla ohjauksesta lähdetään usein kohti kotoutumiskoulutusta, joka on kunnan kotoutumista edistävien toimenpiteiden ytimessä.

Kotoutumista edistävän lain 26. § mukaan kotoutumiskoulutuksessa tarjotaan suomen tai ruotsin kielen opetusta, ammatillisia valmiuksia työelämässä tarvitseville ja yhteiskunnallisia taitoja edistävää opetusta. Koulutukseen tulee sisältyä myös työssäoppimisjakso tai työ- ja toimintakykyä tukevaa toimintaa sekä aikaisemman osaamisen tunnistamista. (Finlex 681/2023.)

Työllisyyspalveluiden mukaan kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on auttaa hankkimaan riittävät kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet. Näin yksilö pystyy TE-palvelujen mukaan joko itsenäisesti hoitamaan arkiaskareita, kuten käymään kaupassa ja asioimassa virastoissa, tai siirtymään työelämään, ammatillisia valmiuksia kehittävään koulutukseen tai ammattiopintoihin. Työllisyyspalvelujen antamana kielellisenä tavoitteena on, että yksilöllä on suomen tai ruotsin kielen taito tasolla B1.1. (Työmarkkinatori 2024.)

Kotoutumiskoulutuksen sisällöstä ja tavoitteista määrätään taas Opetushallituksen kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa: Kotoutumiskoulutus pyrkii varmistamaan osaan työvoiman saatavuuden ja edistämään yritystoimintaa osana laajempaa kotoutumisen tukijärjestelmää, tarjoten valmiuksia opiskelijoille siirtyä työelämään tai jatkokoulutukseen. (Opetushallitus 2022, 11.)

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan koulutus edistää opiskelijoiden mielenterveyttä ja sosiaalista sopeutumista. Sen päämääränä on tukea maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä saavutetaan kehittämällä heidän taitojaan osallistua myönteisesti vuorovaikutukseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Keskeistä on kielen (suomi tai ruotsi) oppiminen, osallistuminen paikallisyhteisöihin ja kansalaistoimintaan sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja kuulumisen tunteen vahvistaminen. (Opetushallitus 2022, 11–12.) Lisäksi opetussuunnitelman perusteissa kerrotaan kotoutumiskoulutuksen arvomaailmasta seuraavaa:

”Koulutus edistää demokratiaa ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Se luo edellytyksiä maahanmuuttajien hyvinvoinnille ja yhdenvertaiselle asemalle yhteiskunnassa sekä ehkäisee syrjäytymistä.”

Suomalaisen kotoutumiskoulutuksen ytimessä on opetussuunnitelman perusteiden mukaan opiskelijoiden osallisuuden lisääminen yhteiskunnan eri osa-alueilla sekä työn ja ammatin tärkeyden korostaminen hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen osallistumisen kannalta. Koulutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden moninaisuus ja yksilölliset tarpeet, ja kaikki opetus ja ohjaus on kielitietoista. Lisäksi korostetaan erilaisuuden ymmärtämistä ja arvostamista, yhdenvertaisuutta sekä oikeuksien ja tasa-arvon edistämistä, sisältäen sukupuolten välisen tasa-arvon ja moninaisuuden kunnioittamisen. (Opetushallitus 2022, 12.)

Tässä luvussa esitellyt näkökulmat eri tahojen rooleista kotoutumisprosessissa tarjoavat monipuolisen perustan oman kehittämistyöni tarkastelulle. Tavoitteenani on kehittää käytäntöjä, jotka edistävät maahanmuuttajien kotoutumista, erityisesti kotoutumiskoulutuksessa. Tässä yhteydessä on tärkeää ymmärtää, miten eri tahot painottavat erilaisia osa-alueita ja miten nämä näkökulmat voivat vaikuttaa kehittämistyöni sisältöön ja suuntaviivoihin.

Esimerkiksi lain ja kunnallisen ohjauksen korostama neuvonnan merkitys ja käytännön valmiuksien tukeminen, joita työllisyyspalvelut painottavat, tuovat esiin tarpeen kehittää koulutusohjelmia, jotka tarjoavat kattavaa ohjausta ja käytännön tukea maahanmuuttajille. Tämä vastaa suoraan omaa kehittämistyötäni, jossa keskityn kotoutumiskoulutuksen käytännön haasteiden ratkaisemiseen.

Opetushallituksen näkökulma, joka korostaa mielenterveyden, sosiaalisen sopeutumisen ja demokratian edistämistä, puolestaan muistuttaa siitä, että tutkimuksessani on tärkeää ottaa huomioon myös koulutuksen laajempi yhteiskunnallinen vaikutus ja opiskelijoiden kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tämä voi tarkoittaa, että kehittämisprosessissa tulisi huomioida, miten koulutus voi parantaa maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksia ja osallisuuden tunnetta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Opinnäytetyöni auttaa kehittämään koulutuksen sisältöä ja käytäntöjä niin, että ne vastaavat sekä maahanmuuttajien tarpeisiin että eri tahojen asettamiin tavoitteisiin. Näin voimme varmistaa, että kotoutumiskoulutus ei ainoastaan täytä lainsäädännön vaatimuksia, vaan myös tukee tehokkaasti maahanmuuttajien kokonaisvaltaista kotoutumista ja integraatiota yhteiskuntaan. Vastuullani tässä työssä on sen varmistaminen, että esimerkiksi lakien ja ohjeiden määrittämät tavoitteet, kuten kielitaidon kehittäminen ja arjen itsenäinen hallinta, ovat läsnä tuotoksessani.

2.2 Voiko kotoutuminen onnistua?

Kotoutumista edistävien toimintojen arviointi on olennainen osa kotouttamispolitiikan kehittämistä. Se auttaa ymmärtämään, kuinka hyvin maahanmuuttajat sopeutuvat yhteiskuntaan ja missä määrin nykyiset toimenpiteet ovat tehokkaita. Tämän arvioinnin perusteella voidaan kehittää entistä parempia strategioita ja käytäntöjä, mikä taas on kehittämistyöni keskeinen tavoite.

Kotoutumista edistävien toimintojen arviointi on tärkeää useista syistä. Ensinnäkin se mahdollistaa ymmärryksen siitä, kuinka hyvin maahanmuuttajat sopeutuvat osaksi uutta yhteiskuntaa. Tämä tieto auttaa arvioimaan, mitkä toimenpiteet ovat tehokkaita ja millä alueilla tarvitaan parannuksia. Lisäksi arviointi auttaa selvittämään, miten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat käytännössä, ja tunnistamaan mahdollisia syrjinnän tai epätasa-arvon ilmenemismuotoja. Arvioinnin avulla voidaan tietysti myös varmistaa, että käytettävissä olevat resurssit käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja että kotouttamispolitiikka vastaa maahanmuuttajien todellisia tarpeita. Lisäksi kotoutumistoimintojen arviointi tarjoaa tietoa siitä, miten maahanmuutto vaikuttaa yhteiskuntaan kokonaisuutena ja millaisia haasteita ja mahdollisuuksia siihen liittyy. Tällainen tieto on olennaista päätöksenteon tueksi ja auttaa kehittämään entistä parempaa ja kohdennetumpaa politiikkaa maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseksi. (Saukkonen 2020a, 20.)

Saukkosen (mt., 22) mukaan kotoutumisessa on onnistuttu, kun maahanmuuttajat ovat integroituneet yhteiskuntaan niin hyvin, että heidän ja kantaväestön välillä ei ole merkittäviä eroja keskeisissä osa-alueissa, kuten esimerkiksi koulutuksessa, työllisyydessä tai sosiaalisessa osallisuudessa. Tämä tarkoittaa sitä, että maahanmuuttajat ovat saavuttaneet samanlaisen aseman ja mahdollisuudet kuin kantaväestö yhteiskunnassa. Lisäksi onnistuminen merkitsee Saukkosen mukaan sitä, että maahanmuuttajien ja kantaväestön välinen kuilu pienenee, mikä osoittaa integraation etenemistä ja yhteiskunnallisten erojen vähenemistä eri väestöryhmien välillä. Kuitenkin nykyinen poliittinen ilmapiiri ja räikeämpi rasismi jopa kansanedustajatasolla voivat vaikuttaa merkittävästi väestöryhmien väliseen ymmärrykseen, ja näin ollen myös maahanmuuttajien kotoutumiseen ja sopeutumiseen yhteiskuntaan (ks. YLE 2023).

Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (2021, 36) korostaa, että kotoutumisen onnistuminen vaatii hyviä suhteita eri väestöryhmien välillä sekä maahanmuuttajien aktiivista osallistumista ja osallisuuden tukemista, mikä voi ehkäistä syrjäytymistä

ja vastakkainasettelua. Osallisuus kattaa Valtioneuvoston mukaan monia tekijöitä, kuten toimeentulon, kielitaidon, työelämään ja koulutukseen osallistumisen sekä yhteisöihin kuulumisen. Vaikka moni ulkomaalaistaustainen kokee selonteon (mt.) mukaan jonkin verran osallisuutta Suomessa, osa nuorista ei silti tunne itseään suomalaiseksi, ja heidän etninen identiteettinsä kehittyy suhteessa Suomeen ja lähtömaahan.

Aiemmat tutkimukset

Kotoutumiskoulutuksen onnistumisesta ja kehittämisestä on tehty 2010-luvulla melko paljon väitöskirjoja, Pro Gradu -tutkielmia ja opinnäytetöitä, kuten esimerkiksi Minna Tuomisen *Palat yhteen – korkeakoulutettujen maahanmuuttajien työllistymisen ja kotoutumisen edistäminen* (2021), Hilla Huopion *Onnistuneen kotoutumisen määrittäjiä kuntien kotouttamisohjelmissa* (2023) ja Helena Markkasen *Maahanmuuttajien suomen kielen haasteiden yleisyys ja vaikutus työllistymiseen* (2022), mutta useimmissa näistä viime vuosien tutkimuksissa on näkökulmana joko opettajien, asiantuntijoiden tai kuntien näkemykset, eivätkä kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden kokemukset.

Sekä Tuomisen että Huopion toteavatkin tutkielmissaan, että yhtenä tärkeänä jatkotutkimusaiheena olisi ehdottomasti maahanmuuttajien omat kokemukset kotoutumisesta ja koulutuksen onnistumisesta heidän kohdallaan. Tuomisen ja Huopion mainitsemasta näkökulmasta on tehty viime vuosina muutamia tutkimuksia: Rukko (2023), Kurki (2019), Teräs-Kuja-Halkola (2017), sekä Erola & Virpi (2017), Häkkinen (2016) ja Suokonautio (2008). Esittelen seuraavaksi lyhyesti näiden tutkimusten sisällön.

Kaikissa mainituissa tutkimuksissa korostuvat maahanmuuttajien kokemukset ja haasteet kotoutumisessa Suomeen. Useat niistä osoittavat, että kotoutumiskoulutuksen saaneet maahanmuuttajat kohtaavat haasteita työllistymisessä ja suomen kielen oppimisessa. Kurjen (2019) ja Häkkisen (2016) tutkimuksissa mainitaan erityisesti kotoutumiskoulutukseen pääsyn vaikeus, pitkät odotusajat ja puutteellinen tiedotus. Lisäksi kotouttamistoimenpiteitä koetaan tilapäisinä ja liian lyhytkestoisina, mikä heikentää niiden hyödyllisyyttä. Suokonautio (2008) tuo esiin, että vaikka maahanmuuttajille tarjotaan paljon suomen kielen koulutusta, heidän työllistymisensä ei ole tyydyttävällä tasolla, ja ohjaus koetaan hajanaisena. Erolan ja Virpin (2017) tutkimuksessa käsitellään myös maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta, ja tulokset ovat linjassa muiden tutkimusten kanssa: he korostavat laadukkaan kielenopetuksen ja luontevan kanssakäymisen tärkeyttä.

Yhteisöllisyyden merkitys korostuu erityisesti Suokonaution (2008) ja Teräs-Kuja-Halkolan (2017) tutkimuksissa. Suokonautio käsittelee maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja sen kehittämistarpeista, korostaen yhteisöllisyyden merkitystä uuden kielen ja kulttuurin oppimisessa sekä ymmärryksen löytymisessä. Teräs-Kuja-Halkolan (2017) tutkimuksessa taas painotetaan yhteisöllisyyden tärkeyttä maahanmuuttajien arjen hyvinvoinnissa ja kotouttamisen näkökulmasta.

Maahanmuuttajien kotoutumista tukevien palveluiden arvioinnista on olemassa rajallisesti tietoa. Viimeisin ja kattavin tutkimus asiasta tehtiin vuonna 2020, kun järjestettiin laaja työvoimakoulutus, jonka osallistujille suunnattuun kyselyyn osallistui yhteensä 896 maahanmuuttajaa. Valtioneuvosto on tässä yhteydessä todennut, että kyselyyn vastanneet pitivät kotoutumista edistäviä palveluja hyvin toimivina. (Valtioneuvoston julkaisuja 2021, 43.)

Maahanmuuttajien kotoutumisen helpottamiseksi on myös luotu erilaisia ohjelmia ja hankkeita, kuten Talent Boost, jonka tavoitteena on parantaa kansainvälisten osaajien työllistymistä osastaan vastaaviin tehtäviin (Työ- ja elinkeinoministeriö b, n.d.). Lisäksi on luotu Osallisena Suomessa -kokeilulakihanke, jonka tavoitteena oli kehittää maahanmuuttajien kotoutumista kokonaisvaltaisesti (Pöyhönen, Tarnanen, Vehviläinen, Virtanen & Pihlaja 2010, 6–7). Kummankaan näistä sisällöissä ei kuitenkaan todeta mitään maahanmuuttajien osallistumisesta palvelujen kehittämisen ideointiin, vaan ohjelma on suunniteltu ja kehittämissuunnitelma tehty asiantuntijoiden näkemysten pohjalta. Tarnanen & Pöyhönen mainitsevatkin seuraavan vuoden tutkimuksessaan, että maahanmuuttajien näkemykset ja kokemukset tulisi sisällyttää koulutuksen suunnitteluun, toteutukseen ja poliittiseen keskusteluun. (Tarnanen & Pöyhönen 2011, 150).

3 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA MAAHANMUUTTANEIDEN MIKROFONINA

Tässä luvussa käsittelen sosiaalipedagogiikkaa maahanmuuttaneiden näkökulmasta, erityisesti keskittyen osallisuuden käsitteeseen ja sen merkitykseen kotoutumiskoulutuksessa. Valitsin sosiaalipedagogiikan viitekehyyksi tähän tutkimukseen sen pyrkimyksen vuoksi antaa ääni heikommassa asemassa oleville; opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää maahanmuuttajille suunnattua palvelua heidän näkemyksensä mukaisesti, ja sosiaalipedagogiikka tarjoaa tähän sopivan teoreettisen viitekehyyksen. Lisäksi sosiaalipedagogiikan määritelmä osallisuudesta korostaa ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa omiin asioihinsa, ja tämä opinnäytetyö pyrkii nimenomaan kasvattamaan maahanmuuttajien osallisuutta ottamalla heidät aktiivisesti mukaan palvelun kehittämiseen.

Sosiaalipedagogiikan lähtökohta on antaa ääni niille, jotka ovat vaarassa jäädä yhteiskunnan marginaaliin. (Suomen sosiaalipedagoginen seura, nd.) Tämä näkökulma on erityisen tärkeä maahanmuuttaneiden kohdalla, sillä he kohtaavat usein monia rakenteellisia esteitä, kuten kielellisiä, kulttuurisia ja sosiaalisia haasteita, jotka voivat estää heidän täysipainoisen osallisuutensa uudessa yhteiskunnassa. Sosiaalipedagogiikan avulla voidaan pyrkiä ymmärtämään ja purkamaan näitä esteitä sekä tukemaan maahanmuuttajien aktiivista osallistumista yhteiskunnalliseen elämään.

Luvussa käsittelen sosiaalipedagogiikan tarjoamia työkaluja ja menetelmiä, joiden avulla maahanmuuttaneiden osallisuutta ja toimijuutta voidaan vahvistaa kotoutumiskoulutuksen kautta. Lisäksi esittelen, miten sosiaalipedagogiikan viitekehys voi edistää maahanmuuttaneiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä sekä osallistua yhteiskunnan kehittämiseen tasavertaisina jäseninä. Tätä varten luku jakautuu kahteen pääosioon: ensimmäinen osa keskittyy sosiaalipedagogiikan periaatteisiin ja sen soveltamiseen maahanmuuttaneiden kotoutumiskoulutuksessa, ja toinen osa syventyy osallisuuden käsitteeseen ja sen merkitykseen maahanmuuttajien kotoutumisessa.

Valitsemalla sosiaalipedagogiikan teoreettiseksi viitekehyyksi tähän tutkimukseen, pyrin tuomaan esiin tavan, jolla maahanmuuttajien omat kokemukset ja tarpeet voidaan integroida palvelujen kehittämiseen. Sosiaalipedagogiikka tarjoaa joustavan ja osallistavan lähestymistavan, joka ottaa huomioon yksilön ainutlaatuisuuden sekä yhteisön ja yhteiskunnan rakenteet. Tämä näkökulma on keskeinen maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen kehittämisessä,

jossa tavoitteena on tukea heidän sopeutumistaan ja aktiivista osallistumistaan uuteen yhteisönsä.

Luvun keskeisenä tavoitteena on osoittaa, miten sosiaalipedagogiikka voi toimia "mikrofonina" maahan muuttaneille, tarjoten heille tilaisuuden saada äänensä kuuluviin ja vaikuttaa omaan elämäänsä sekä yhteisönsä kehittämiseen. Tämä osallisuus on tärkeää paitsi yksilön hyvinvoinnin myös yhteiskunnan monimuotoisuuden ja sosiaalisen kestävyuden kannalta.

3.1 Sosiaalipedagogiikan keskiössä

Tutkimuksessani lähtökohtana on, että Suomeen muuttaneiden henkilöiden saama palvelu, kotoutumiskoulutus, vastaisi heidän oikeisiin tarpeisiinsa ja että he itse palvelun käyttäjinä saisivat äänensä kuuluviin palvelua kehitettäessä. Tässä näkökulmassa sosiaalipedagogiikka tarjoaa otollisen viitekehyksen, sillä se korostaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, mikä tarkoittaisi kotoutumiskoulutuksessa, että maahanmuuttajilla olisi mahdollisuus osallistua koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen sekä verkostoitua muiden maahanmuuttajien ja suomalaisten kanssa (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, n.d.). Lisäksi sosiaalipedagogiikka kannustaa kriittiseen ajatteluun ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen, mikä tarkoittaisi kotoutumiskoulutuksessa, että koulutus auttaisi maahanmuuttajia ymmärtämään suomalaista yhteiskuntaa ja antaisi heille työkaluja oman äänensä esiin tuomiseen. (mt.)

Sosiaalipedagogiikan tavoitteena on estää ja vähentää sosiaalista syrjäytymistä samalla, kun se tukee yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäämistä yhteiskunnassa. Se keskittyy yhteiskunnan syrjäyttäviä mekanismeja vastaan taistelemiseen ja tarkastelee syrjäytymistä vuorovaikutuksessa yksilön ja yhteiskunnan välillä, ei vain yksilön ominaisuutena. (Hämäläinen 2007, 14.) Sosiaalipedagogiikka pyrkii parantamaan yhteiskunnan epäkohtia, tukemaan heikommassa asemassa olevia ja edistämään hyvinvointia, oikeudenmukaisuutta sekä yhteisöllisyyttä, samalla ehkäisten syrjäytymistä ja leimaantumista. (Hämäläinen & Kurki 1997, 14, 18–19; Ranne 2007, 305–306; Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, n.d.)

Sosiaalipedagogiikka tarkastelee ihmisten ja ihmisryhmien yhteiskuntasuhdetta erilaisten murtumien näkökulmasta: huomiota kiinnitetään erityisesti erilaisiin yhteiskunnan reunoille tai konnaan ulkopuolelle jäämisiin tai jättämisiin eli yhteiskunnalliseen ulkopuolisuuteen ja osattomuuteen, ja tavoitteena on ymmärtää näitä murtumia ja pyrkiä tukemaan näitä ihmisiä integroitumaan ja osallistumaan yhteiskuntaan. (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, n.d.)

Sosiaalipedagogiikka ei ole yksiselitteinen teoria tai totuus, vaan se koostuu monista eri teoreettisista lähtökohdista. Tämän monimuotoisuuden ansiosta sosiaalipedagogiikka tarjoaa joustavan ja kontekstisidonnaisen viitekehyksen, jota voidaan soveltaa erilaisiin kasvatuksellisiin ja sosiaalisiin haasteisiin (Hämäläinen 2022, 9–10). Sosiaalipedagogiikan monimuotoisuus ja kontekstisidonnaisuus tekevät siitä sopivan viitekehyksen kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi: se tarjoaa lähtökohdan yksilölliselle lähestymistavalle, joka ottaa huomioon maahanmuuttajien yksilölliset taustat, tarpeet ja tavoitteet.

Kasvatusteoreetikko Paulo Freirekin korosti sitä, että on tärkeää kuunnella ja oppia niiltä ihmisiltä, joiden ääni on tavalla tai toisella hiljennetty. Hänen mukaansa koulutuksen tulisi antaa tilaa marginaalissa oleville ryhmille ja auttaa heitä ilmaisemaan itseään ja vaatimaan oikeuksiaan. (Freire 2016, 161, 179.) Tutkimukseni tähtää nimenomaan juuri tähän, eli suomalaisessa yhteiskunnassa elämäänsä uudestaan rakentavien ihmisten mielipiteiden kuunteluun ja heille suunnattujen palvelujen kehittämiseen niin, että kehittämistoimenpiteissä on aidosti huomioitu maahanmuuttaneiden tarpeet.

Entisten opiskelijoiden kokemusten hyödyntäminen koulutuksen kehittämisessä heijastaa sosiaalipedagogista lähestymistapaa, jossa pyritään ottamaan huomioon yksilöiden omat voimavarat, tarpeet ja kokemukset osana oppimisprosessia ja sosiaalista kasvua (Nivala 2010, 121).

3.2 Osallisuutta kasvattamassa

Sosiaalipedagogiikka ja osallisuus linkittyvät toisiinsa läheisesti: osallisuus kuuluu olemuksellisesti sosiaalipedagogiseen käsitteistöön kuvatessaan ihmisen ja yhteisöjen sekä ihmisen ja yhteiskunnan välistä suhdetta (Nivala & Ryyänen 2019, 2). Toisaalta sosiaalipedagogiikan näkökulmasta osallisuus ei välttämättä vaadi erityisiä rakenteita tai resursseja, vaan se voi syntyä luonnostaan yhteisön jäsenenä toimimisen kautta (Nivala 2021b).

Osallisuuden yhteys kotoutumiseen on merkittävä. Ensinnäkin yksi kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteista on lisätä koulutukseen osallistuvien henkilöiden osallisuutta; tavoitteet painottavat pitkälti opiskelijan vastuuta verkostoitumisessa ja työssäoppimisessa. (Opetushallitus 2022, 27–28; Kekki, Ronkainen, Seppälä & Weide 2022, 92.) Kotoutumisprosessiin kuuluu olennaisesti osallistuminen uuden yhteiskunnan toimintaan, kuten koulutukseen, työelämään, harrastuksiin ja vapaaehtoistyöhön. Osallisuuden kautta maahanmuuttajat voivat tuntea kuuluvansa osaksi uutta yhteisöä ja saavuttavansa merkityksellisyyden

tunteen omassa elämässään. Kuuluminen uuteen yhteiskuntaan ja yhteisöön on olennainen osa kotoutumista. Kun maahanmuuttajat kokevat kuuluvansa ja tunnistavat paikkansa uudessa yhteiskunnassa, heillä on paremmat mahdollisuudet kotoutua ja integroitua. (Renvik & Säävälä 2024, 157–158.)

Osallisuus on keskeinen tekijä palveluiden kehittämisessä, ja sen ymmärtäminen vaatii henkilökohtaista pohdintaa ja kokemusten kuuntelemista. Osallisenä-hanke ja Kuuleeko kukaan -kampanja ovatkin korostaneet, että aidot vuorovaikutukset ja osallisuuden tukeminen ovat tärkeitä palveluiden parantamisessa, erityisesti maahanmuuttajien näkökulmasta. Palveluiden tulee tukea osallisuutta tarjoamalla mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja vaikuttamaan omiin asioihinsa. (ELY 2022, 3.)

Erityisesti maahanmuuttajien kohdalla osallistaminen ja osallisuuden kokemukset vaikuttavat merkittävästi kotoutumisen edistymiseen. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2024) mukaan onnistunut kotoutuminen ja vahva osallisuuden tunne toimivat tehokkaasti syrjäytymisen ehkäisyssä samalla kaventaen hyvinvointi- ja terveyseroja. Osallisuuden tukemisen parhaita keinoja onkin tarjota ja luoda mahdollisuuksia, ei asettaa velvoitteita osallistumiseen (Meriluoto, Marila-Penttinen & Lehtinen 2015, 9).

Osallisuuden määrittely on kuitenkin loppujen lopuksi haastava tehtävä, sillä se on abstrakti käsite, jonka konkreettinen kuvaileminen tai mittaaminen on vaikeaa ja sitä voi tarkastella monesta eri näkökulmasta (esim. Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Ketotokoi 2017; Nivala & Ryyänen 2019; Kivinen ym. 2020). Kun asetetaan tavoitteeksi henkilöiden osallisuuden vahvistuminen, herää kysymys siitä, mitä tämä tarkoittaa käytännössä ja miten tavoitteeseen pyritään (Meriluoto, Marila-Penttinen & Lehtinen 2015, 7). Nivala & Ryyänen mukaan on tärkeää ottaa huomioon konteksti, jossa osallisuudesta puhutaan: koska osallisuus on monitulkintainen käsite, sen käytön yhteydessä on aina tärkeää ensin selvittää, mihin kontekstiin osallisuus liittyy. Toisin sanoen, on tärkeää määritellä, mihin asiaan, tilanteeseen tai yhteisöön osallisuudella viitataan tai mihin halutaan kuulua. (Nivala & Ryyänen 2013, 25.)

Osallisuuden yksi keskeisistä määrittelykriteereistä nähdään se, tuntuuko osallistujasta itseltään osalliselta. Nuorisotutkimuksen erikoistutkijan Anu Gretschelin mukaan osallisuus tarkoittaa sitä, että ihminen tuntee itsensä vahvaksi ja merkitykselliseksi osaksi yhteisöä. Tämä tunne syntyy hänen mukaansa siitä, että ihminen kokee olevansa pätevä ja että hänen panoksensa on tärkeä. Tämä tunne antaa henkilölle rohkeutta ja kykyä tuoda omia ajatuksiaan esille yhteisössä.

Gretschel liittää tämän tunteen siihen, että ihminen kokee olevansa aktiivinen ja toimiva osa yhteisöään. (Gretschel 2002, 90–91, 179.)

Koska osallisuutta voidaan käsitteenä lähestyä monesta eri näkökulmasta jo pelkästään suomen kielelläkin, puhumattakaan muista kielistä, oli tätä opinnäytetyötä varten tarpeellista jakaa se osiin, jotta kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden osallisuutta voi jollain tavalla mitata. Niinpä päädyin sosiaalipedagogiikan määrittelyyn, jossa osallisuus rakentuu Nivalan (2021a) mukaan kolmella yhtäaikaisella tasolla:

1. Yhteisöön kuuluminen: Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan yhteisö, johon yksilö voi kuulua ja jonka jäseneksi hänet hyväksytään. Tämä käsittää paikan, johon yksilö voi tuntea kuuluvansa ja jossa hän tuntee olevansa osa suurempaa kokonaisuutta. Osallisuuden toteutumiseen liittyy tunne siitä, että yksilö on merkityksellinen jäsen yhteisössä ja että muut yhteisön jäsenet ovat hänelle merkityksellisiä. Tämä tunne syntyy kokemuksesta hyväksynnästä, arvostuksesta ja vuorovaikutuksesta muiden kanssa.
2. Osallistumismahdollisuudet: Yksilölle on tarjottava mahdollisuuksia osallistua yhteisön elämään ja toimintaan. Tämä voi sisältää osallistumisen erilaisiin tapahtumiin, aktiviteetteihin, päätöksentekoon ja yhteisön kehittämiseen.
3. Vaikuttamisen mahdollisuudet: Osallisuuteen kuuluu myös mahdollisuus vaikuttaa yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Yksilön on voitava tuoda esiin näkemyksiään ja osallistua päätöksentekoprosesseihin omien etujensa ja yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi

Maahanmuuttajien osallisuus on laaja ja monimutkainen ilmiö, jota on Suomessakin tutkittu viime vuosina eri näkökulmista. Viisi tutkimusta (Haapasalo & Ylitalo 2020, Koskinen & Siekinen 2019, Haapajärvi 2022, Farid 2022, Rissanen 2021) tuovat esille osallisuuden tärkeyden ja tarjoavat monipuolisia lähestymistapoja sen edistämiseen. Kaikissa näissä tutkimuksissa korostetaan maahanmuuttajien kokemusten ja tarpeiden ymmärtämisen merkitystä. Tutkimusten kontekstit ja tarkastelukulmat vaihtelevat, mikä heijastuu myös tuloksiin. Yhteistä kaikille on kuitenkin se, että osallisuutta voidaan vahvistaa monin eri tavoin.

Kaikkien edellä mainittujen tutkimusten mukaan yhteisöllisyys ja vuorovaikutus ovat avainasemassa maahanmuuttajien osallisuudessa. Yhteisölliset tapahtumat ja toiminnot tarjoavat mahdollisuuksia tutustua muihin ja rakentaa sosiaalisia verkostoja. Kielitaidon kehittyminen on

myös olennaista, sillä se helpottaa osallistumista yhteiskuntaan ja integroitumista uuteen yhteisöön. Aktiivinen osallistuminen päätöksentekoon ja oman elinympäristön kehittämiseen on merkittävä tapa vahvistaa maahanmuuttajien tunnetta osallisuudesta ja kuulumisesta yhteisöön. Tutkimukset osoittavat, että tätä voidaan edistää esimerkiksi tukemalla osallistumista erilaisiin yhteisöihin, kuten asukasyhdistyksiin ja neuvottelukuntiin. Maahanmuuttajien osallisuuden edistäminen vaatii mainitsemiä tutkimusten mukaan monipuolista lähestymistapaa ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

4 TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMISTYÖ

Opinnäytetyöni on luonteeltaan tutkimuksellinen kehittämistyö ja teen sen laadullisen tutkimuksen viitekehyksessä. Lähestymistapana toimivat tapaustutkimuksen periaatteet ja hyödynnän opinnäytetyössä sosiaalipedagogista viitekehystä. Esittelen tässä luvussa tarkemmin tapaustutkimusta, sekä valitsemiani aineistonkeruumenetelmiä. Aineistonkeruumenetelmänä käytän monimenetelmäistä tutkimusotetta, eli kyselylomaketta ja teemahaastatteluja, ja keräämääni aineistoa hyödynnän tutkimuksen tulos- ja tuotososiossa. Esittelen myös joitakin eettisiä kysymyksiä, joita minun tulee ottaa huomioon tutkimusprosessissani. Lopuksi esittelen aineiston analyysimenetelmän, jota käytän tutkimuksessani.

4.1 Lähtökohtana tapaustutkimus

Opinnäytetyöni edustaa tapaustutkimusta. Ojasalo, Moilanen & Ritalahti (2015, 37) mukaan tapaustutkimus on yksi laadullisen tutkimuksen lähestymistavoista, jossa tutkitaan yksittäistä ilmiötä, tapausta tai tilannetta syvällisesti ja yksityiskohtaisesti. Se voi tarjota arvokasta ymmärrystä ja tietoa käytännön ongelmista sekä auttaa kehittämään tai parantamaan tiettyä ilmiötä tai toimintaa. Tässä tapauksessa tapaustutkimus tarjoaa erinomaisen lähestymistavan Vanajaveden opiston tarjoaman kotoutumiskoulutuksen arvioimiseen.

Tapaustutkimuksessa pyritään syvälliseen ymmärtämiseen, kontekstin huomioimiseen ja ilmiön monimuotoisuuden tarkasteluun. Tämä lähestymistapa voi sisältää Ojasalon ym. (2015, 38) mukaan erilaisia tutkimusmenetelmiä, kuten haastattelut, havainnoinnit, asiakirja-analyysin ja joskus myös määrällisiä mittauksia. Tapaustutkimuksessa tutkija pyrkii hahmottamaan tapauksen monimutkaisuutta ja kontekstuaalisia tekijöitä, jotta saataisiin kokonaisvaltainen käsitys tutkittavasta ilmiöstä. Tapaustutkimus mahdollistaa kaikkien niiden moninaisten tekijöiden huomioimisen, jotka voivat vaikuttaa kotoutumiskoulutuksen onnistumiseen, kuten eri opetusmenetelmien, opettajien, opiskelijaryhmien taustojen, koulutuksen keston ja muiden resurssien tarkastelun. Näin ollen tapaustutkimus tarjoaa mahdollisuuden tarkastella monimutkaisia ilmiöitä perusteellisemmin kuin monet muut tutkimusmenetelmät.

Vaikka tapaustutkimus keskittyy yleensä yhteen tapaukseen, myös monen tapauksen tutkimukset ovat mahdollisia. Tapauksen valinta voi tapahtua monin eri tavoin, ja vaikka kyseessä olisi yksittäistapaus, tapauksen perusteellinen erittely voi tarjota aineksia yleistykseen. Kuitenkin laa-

dullisissa tutkimuksissa, kuten tässä, tavoitteena ei ole tuottaa empiirisesti yleistettäviä päätelmiä samalla tavalla kuin tilastollisissa tutkimuksissa. Siksi on olennaista, että analysoitava aineisto muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, eli tapauksen. (Eskola & Suoranta 1998, 48–49; Hirsjärvi & Hurme 2017, 58.)

Tutkimuksessani keskityn Hämeenlinnan kotoutumiskoulutukseen, joka toimii omana erityisenä kontekstinaan. Tarkastelen tässä tapauksessa tämän opiston tarjoaman koulutuksen toteutusta ja sen vaikutuksia, mikä tekee tutkimuksesta hyvin tapauskohtaisen. Tapaustutkimus mahdollistaa yksityiskohtaisen perehtymisen kotoutumiskoulutuksen käyneisiin opiskelijoihin ja voi auttaa ymmärtämään, miten koulutus vaikuttaa heidän kokemuksiinsa ja kotoutumiseensa.

Valitsemalla tapaustutkimuksen voin syvällisesti tutkia, miten kotoutumiskoulutus vaikuttaa opiskelijoiden henkilökohtaisiin kokemuksiin ja arkeen. Näin voin kuvata koulutuksen onnistumista tai puutteita yksityiskohtaisemmin kuin laajempiin tilastollisiin aineistoihin perustuvissa tutkimuksissa. Tapaustutkimus on erinomainen lähestymistapa opinnäytetyölleni, sillä tavoitteenani on saada syvälinen ymmärrys Vanajaveden opiston tarjoamasta kotoutumiskoulutuksesta sekä siihen liittyvistä kokemuksista, osallisuuden tunteesta ja parannusehdotuksista. Tämä lähestymistapa tarjoaa arvokasta tietoa siitä, miten kotoutumiskoulutus toimii käytännössä ja miten sitä voidaan parantaa. Se auttaa kohdistamaan kehittämistoimenpiteet opiskelijoiden kokemuksista ja koulutuksen käytännön tarkastelusta nousevien tarpeiden ja haasteiden mukaan.

4.2 Mixed Method Research lähestymistapana

Saadakseni kokonaisvaltaisen käsityksen Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksesta, käytän tässä tapaustutkimuksessa Mixed Method Research -lähestymistapaa (myöhemmin MMR), sillä sen avulla saan monipuolista tietoa kotoutumiskoulutuksen tilasta Hämeenlinnassa.

MMR-menetelmässä yhdistetään laadullisen ja määrällisen tutkimuksen menetelmiä tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi ja tulosten tulkinnan parantamiseksi. Tämä lähestymistapa pyrkii hyödyntämään molempien tutkimustyyppien vahvuuksia ja kompensoimaan niiden heikkouksia. (Pitkäniemi 2015, 262; Tuomi & Sarajärvi 2017, 57.) MMR-menetelmässä tutkija kerää sekä laadullisia että määrällisiä aineistoja samasta ilmiöstä tai aiheesta. Aineistonkeruu voi tapahtua joko samanaikaisesti tai peräkkäin eri tutkimusvaiheissa. Esimerkiksi tutkija voi ensin käyttää laadullista menetelmää ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen ja sen jälkeen määrällistä

menetelmää laajemman otoksen analysoimiseksi ja yleisten trendien tunnistamiseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 58–59.)

MMR-tutkimusprosessi koostuu useista vaiheista, kuten tutkimussuunnittelusta, aineiston keräämisestä, analyysistä ja tulosten integroinnista (Tuomi & Sarajärvi 2017, 59–60). On tärkeää varmistaa, että laadulliset ja määrälliset aineistot täydentävät toisiaan ja että tutkimuksen eri osat ovat johdonmukaisia. MMR-menetelmällä on useita etuja: se mahdollistaa monipuolisemman ja kattavamman näkökulman tutkittavaan ilmiöön, mikä voi johtaa syvällisempään ymmärrykseen. Lisäksi se voi auttaa tutkijaa vahvistamaan tuloksiansa luotettavuutta käyttämällä useita lähestymistapoja. (mt.)

Opinnäytetyöni edustaa MMR-lähestymistapaa, sillä käytän sekä strukturoitua lomakekyselyä että puolistrukturoitua teemahaastattelua aineiston keräämiseen. Strukturoitu lomakekysely tarjoaa määrällistä tietoa, kun taas puolistrukturoitu teemahaastattelu mahdollistaa syvällisemmän ja laadullisen lähestymistavan aiheeseen. MMR-lähestymistapa on järkevä valinta opinnäytetyöhöni, koska se mahdollistaa sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen tiedonkeruun ja -analyysin. Tämä monipuolisuus antaa mahdollisuuden tarkastella kotoutumiskoulutusta monesta eri näkökulmasta ja syventää ymmärrystä tutkimuskohteestani. Käyttämällä sekä strukturoitua lomakekyselyä että puolistrukturoitua teemahaastattelua voin saada laajempaa ja syvällisempää tietoa opiskelijoiden kokemuksista ja näkemyksistä. Esittelen seuraavaksi hieman tarkemmin käyttämäni aineistonkeruumenetelmät.

Kyselylomake aineistonkeruumenetelmänä

Ojasalon ym. (2015, 40–41) mukaan kysely sopii kehittämistyössä lähtötilanteen selvittämiseen. Kyselyn käyttäminen alustavana tiedonkeruuna voi auttaa saamaan yleis- ja alkukuvan siitä, millaisia ajatuksia opiskelijoilla on kotoutumiskoulutuksen suhteen ja tunnistamaan mahdollisia huolenaiheita tai kehittämiskohteita. Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa otin yhteyttä Vanajaveden opiston entisiin opiskelijoihin avoimien viestien, sosiaalisen median ja vuosien varrella hankittujen kontaktien kautta. Työni tilaajan tietosuojalausekkeen vuoksi aineiston keräämisessä ei voinut hyödyntää olemassa olevaa opiskelijarekisteriä.

Tavoitetuille opiskelijoille (à 21) teetettiin alkukysely (liite 1), johon osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Kyselyyn osallistuneet opiskelijat olivat suorittaneet oman kotoutumiskoulutuksensa - tai osan siitä - eri vuosina, joten kyselyn ja sen tulosten avulla muotoiltujen teemojen

sekä myöhempien haastattelujen avulla saataisiin tietoa siitä, miten koulutus on koettu vuosien varrella eri opiskeluryhmissä.

Kyselylomakkeiden merkittävin hyöty ilmenee aineiston käsittelyssä, sillä niitä on huomattavasti helpompaa käsitellä ja analysoida verrattuna tallennettuun haastatteluaineistoon. Tämä mahdollistaa nopeamman analyysin. (Hirsjärvi & Hurme 2017, 35.) Kysymysten tekemisessä ja muotoilussa on kuitenkin oltava erityisen huolellinen, koska ne muodostavat tutkimuksen perustan. Kysymysten on oltava selkeitä ja suorina eivätkä ne saa ohjata vastaajaa tietylle suunnalle. Ne tulisi suunnitella vastaamaan tutkimuksen tavoitteita ja tutkimuskysymyksiä. (Valli 2018, 81.) Koska tämä tutkimus kohdistuu kotoutumiskoulutuksen opiskelijoihin, joiden suomen kielen taso voi olla vajavaista, oli tarpeellista tehdä kysymyksistä sen muotoiset, että ne noudattelivat selkosuomen rakenteita. Tämä tarkoitti mm. lauserakenteiden yksinkertaistamista ja koulutuksesta tutun sanaston käyttämistä.

Kyselylomaketta laatiessaan tutkija saattaa Vallin (2018) mukana kohdata tilanteen, jossa kaikki käsitteet eivät ole suoraan mitattavissa. Tällöin tutkijan on itse määriteltävä käsitteet mittareiksi eli kysymyksiksi. Esimerkiksi sosiaalisuuden arvioimiseksi voidaan käyttää käsitteitä, jotka nousevat esiin sosiaalisuuden eri määritelmistä. (mt. 82.) Osallisuuden mittaamiseksi kyselyssä käytin apunani luvussa 3.2 tekemääni määrittelyä osallisuudesta. Tämän määrittelyn pohjalta kokosin muutaman osallisuutta mittaavan kysymyksen aineistonkeruutani varten:

- Kysymys 7: "Saitko kotoutumiskoulutuksen aikana hyödyllisiä kontakteja?" antaa tietoa siitä, kuinka hyvin opiskelijat kokivat kuuluvansa osaksi koulutusympäristöä ja saivatko he tukea muiden ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa.
- Kysymys 13: "Minkälainen oli opettajilta saatu apu ja tuki?" ja kysymys 16: "Oliko sinulla mahdollisuutta kertoa mielipiteitäsi kotoutumiskoulutuksesta ja kuunneltiinko mielipiteitäsi?" kertovat siitä, kuinka paljon heidän ääntänsä kuultiin koulutuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa sekä kuinka heidän tarpeensa huomioitiin koulutuksessa. Tämän kysymyksen vastaukset antavat osviittaa siitä, onko opiskelijoilla ollut mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä.
- Kysymys numero 17: "Miten hyvin kotoutumiskoulutus auttoi sinua sopeutumaan Suomeen?" antaa tietoa heidän osallisuuden tunteestaan. Opiskelijan tunne siitä, että hän on onnistunut sopeutumaan uuteen ympäristöön ja yhteiskuntaan, voi heijastaa hä-

nen kokemustaan siitä, kuinka hyvin hän kokee kuuluvansa osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Tämä kysymys voi siis lisätä ymmärrystä opiskelijoiden osallisuuden kokemuksesta kotoutumiskoulutuksen aikana tai sen jälkeen.

Toteutin kyselyn käyttäen Webropol-lomaketyökalua. Kyselyssä käytin niin asteikollisia väitteitä kuin avoimiakin kysymyksiä. Avoimien kysymysten etu on se, että opiskelijat voivat tuoda esiin asioita, joita ei välttämättä ole etukäteen harkittu, mikä voi auttaa tunnistamaan uusia teemoja. Haasteena avoimissa kysymyksissä on tietysti se, että vastauksia voi olla hieman vaikea vertailla, sillä vastaukset voivat olla niin erilaisia. Asteikollisia väittämiä käytän siksi, että ne tarjoavat helposti vertailtavaa dataa. Asteikollisten väittämien huono puoli on kuitenkin se, että ne voivat jättää huomioimatta tiettyjä näkökulmia tai asioita, joita vastaajat haluaisivat tuoda esiin. Siksi päädyinkin yhdistelemään eri kysymysmalleja, mikä antoi mahdollisuuden hyödyntää molempien lähestymistapojen vahvuuksia ja saada monipuolisempi näkökulma opiskelijoiden kokemuksista. Muotoilin alkukyselyn kysymykset selkokielisiksi, minkä avulla varmistin, että opiskelija ymmärtää, minkälaiseen kysymykseen on vastaamassa.

Toteutin alkukyselyn maaliskuun 2024 aikana. Saadakseni vastaajia kyselyyn minun oli turvaututtava sosiaalisen median kanaviin ja työurani aikana kertyneisiin vapaa-ajan kontakteihin, sillä Vanajaveden opiston tietosuojalausekkeen vuoksi en voinut käyttää tutkimusta varten olemassa olevia rekistereitä. Omia kanaviani hyödyntäen sain maaliskuun alussa 22 yhteydenottoa, joissa entiset opiskelijat ilmoittivat alustavan kiinnostuksensa tutkimukseen osallistumista kohtaan. Näille opiskelijoille lähetin sähköpostitse niin tutkittavan informointilomakkeet kuin henkilötietoselosteet, minkä jälkeen opiskelija sai linkin Webropol-kyselyyn. Annoin vastaamiseen aikaa maaliskuun loppuun asti. Kyselyyn vastaamisen jälkeen opiskelijat saivat niin tahtoessaan ilmoittautua teemahaastatteluun, josta kerron seuraavaksi hieman lisää.

Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Toisena menetelmänä käytän tutkimuksessani puolistrukturoitua teemahaastattelua. Päädyin teemahaastatteluun, sillä se tarjoaa useita etuja työssäni. Se sopii erityisen hyvin tilanteeseen, jossa haluan saada syvempää ymmärrystä Vanajaveden opiston kotoutumiskoulutuksen entisten opiskelijoiden kokemuksista ja näkemyksistä kotoutumiskoulutuksesta. Teemahaastattelun avulla voin tutkia tarkasti niitä osa-alueita ja teemoja, jotka ovat tutkimukseni kannalta tärkeitä, samalla antaen haastateltaville tilaisuuden ilmaista mielipiteensä vapaasti.

Teemahaastattelun joustavuus on merkittävä etu: teemojen sisältöä ja kysymyksiä voi muokata haastattelun edetessä ja keskittyä tarkemmin niihin asioihin, jotka nousevat esiin haastattelujen aikana ja joihin ei ehkä osattu etukäteen varautua. (Ojasalo ym. 2015, 41; Hautio 2020, 6:50 – 7:48.) Tämä mahdollistaa syvemmän ja rikkaamman tiedonkeruun kuin tiukasti strukturoitujen kysymysten käyttö. Tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta asiasta, ja siksi olisikin hyvä toimittaa jonkinlainen runko haastattelun kysymyksistä tai teemoista etukäteen haastateltaville. Etuna teemahaastattelussa on myös se, että jokaisen haastateltavan kohdalla ei tarvitse orjallisesti noudattaa samaa kysymysjärjestystä, vaan keskittyä jokaisen haastateltavan kohdalla siihen, minkä näkee tärkeimmäksi. (Eskola & Suoranta 1998, 63–64; Tuomi & Sarajärvi 2017, 63, 65; Hirsjärvi & Hurme 2017, 34.)

Vaikka osallisuuden rakentumisessa olisikin hyvä käyttää mahdollisuuksien mukaan osallistavia kehittämismenetelmiä, kuten työpajatyöskentelyä (kts. Rissanen 2021), päädyin tässä opin- näytetyössä haastatteluihin, ja nimenomaan yksilöhaastatteluihin, niiden henkilökohtaisen ta- son vuoksi: halusin, että opiskelijalla on tila kertoa oma mielipiteensä kenenkään keskeyttä- mättä ja saada kuuluviin myös niiden ääni, jotka eivät luontaisesti osallistu ryhmässä. Yksilö- haastattelut mahdollistavat syvällisen vuorovaikutuksen haastateltavan kanssa (Hirsjärvi & Hurme 2017, 61). Alkukyselyn jälkeen lähetin siihen kiinnostuksensa osoittaneille opiskeli- joille kutsun teemahaastatteluun Teams-verkkoalustalla.

Halukkaiden haastateltavien määrä oli melko pieni (à 14), ja heidän joukossaan oli jo muutama opiskelija, jotka kertoivat ilmoittautumisensa yhteydessä, että tarvitsisivat tulkkia haastatte- lussa, koska eivät kykene itse tuottamaan suomea niin paljon. Koska käytössäni ei ole tähän opinnäytetyöhön tulkkiressurssia, päädyin käyttämään erästä Tuomi & Sarajärvi (2017, 74) esit- telemää harkinnanvaraista aineistonkeruun menetelmää, eli eliittiotantaa, jossa tiedonantajiksi valikoituvat henkilöt, joilta odotetaan parhaimmanlaatuista tietoa tutkittavasta aiheesta.

Valintakriteereinä eliittiotannassa voi Tuomi & Sarajärven mukaan olla esimerkiksi kyky il- maista itseään, kommunikaatiotaidot, kirjalliset taidot sekä suhtautuminen aiheeseen. Laadul- lisessa tutkimuksessa on olennaista, että haastateltavat tuntevat tutkittavan ilmiön hyvin tai omaavat siihen liittyvää kokemusta. Siksi 6–8 henkilön valinta haastatteluun on usein riittävä määrä. (mt.) Niinpä tutkimukseni haastatteluosioon valikoitui yhdeksän opiskelijaa, jotka ky- kenevät omansa ja minun arvioni mukaan ilmaisemaan itseään tarpeeksi selkeästi ja monipuol- lisesti koskien omaa kokemustaan Vanajaveden opistossa.

Näistä yhdeksästä opiskelijasta seitsemän oli naisia ja kaksi miehiä. Heistä jokainen oli opiskellut Vanajaveden opiston kotoutumiskoulutuksessa vuosien 2019 ja 2023 välillä. Haastateltavista viisi oli opiskellut moduuliin 4 asti ja neljä oli opiskellut moduuliin 3 asti. Pitääkseni huolta tutkimukseen osallistuneiden yksityisyydensuojasta en tuo tarkemmin esille muita heihin liittyviä tietoja, kuten ikää tai kotimaata. Nämä tiedot ovat kuitenkin itselläni tiedossa joutuksen entisestä roolistani heidän opettajanaan.

Kyselyn tulosten perusteella mukautin teemahaastattelun aihelistaa vastaamaan opiskelijoilta nousseita huomioita, jotta voisin syvemmin ymmärtää heidän kokemuksensa. Muotoilin teemahaastatteluja varten seuraavan asialistan rungoksi ja lähetin saman rungon etukäteen opiskelijoille, jotka osallistuivat haastatteluun:

- Omat kokemukset Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksessa
- Sopeutuminen Suomeen, tunne suomalaisuudesta
- Saadut kontaktit, omat yhteisöt
- Parannusehdotukset Hämeenlinnan kotoutumiskoulutukseen

Nämä teemat ovat linjassa opinnäytetyöni tavoitteiden kanssa, sillä ne pyrkivät selvittämään opiskelijoiden kokemuksia, tarpeita ja näkemyksiä kotoutumiskoulutuksesta, mikä on olennaista muodostettaessa toimintakokonaisuutta myöhemmin. Se, miten esitin kysymyksiä teemojen sisältä ja ohjasin haastattelua, vaihteli pitkälti sen mukaan, minkälaisella kielitaidolla opiskelija oli varustettu ja mistä hän itse tahtoi teemojen reunaehtojen puitteissa puhua.

Haastattelut toteutin aikataulutuksen helpottamiseksi Teams-verkkoalustalla ja äänitin jokaisen haastattelun käyttäen OBS Studio -ohjelmaa sekä Teamsiin sisäänrakennettua litterointiohjelmaa. Jokaista opiskelijaa varten varasin noin puoli tuntia aikaa, mutta en pitänyt tästä tarkasti kiinni – tärkeintä oli saada opiskelijalle olo siitä, että hän sai kerrottua kaiken itselleen tärkeän tiedon. Haastattelut etenivät etukäteen opiskelijoille lähettämäni runkoa noudattaen. Jokaisen haastattelun aluksi varmistin vielä opiskelijalta, että hän on ymmärtänyt, mihin ja miten haastatteluaineistoa tullaan käyttämään käyden läpi informointilomakkeen ja tietosuojaselostuksen kertaalleen yhdessä. Tässä kohtaa kerroin vielä haastattelun vapaaehtoisuudesta ja siitä, että haastattelu voidaan keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Jokainen haastatteluun ilmoittautuneista suostui haastattelusta saadun aineiston käyttämiseen tämän tutkimuksen apuna.

4.3 Aineiston analyysimenetelmä

Käytän tutkimuksessani aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysia, mikä sopii laadulliseen tutkimukseen. Aineistoni koostuu alkukyselyni määrällisen datan lisäksi kyselyn avoimista vastauksista ja teemahaastatteluista. Sisällönanalyysi nousee esiin laadullisten tutkimusten keskeisenä analyysimenetelmänä, jota voidaan soveltaa monipuolisesti eri tutkimustraditioissa (Tuomi & Sarajärvi 2017, 78; Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 215). Sisällönanalyysin tavoitteena on tuottaa selkeä ja koherentti kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, kuitenkin säilyttäen aineiston moninaiset ja rikkaat yksityiskohdat (mt., 91). Sisällönanalyysissa pyritään tiivistämään ja järjestämään aineisto niin, että siitä saadaan merkityksellistä ja selkeää informaatiota tutkittavasta ilmiöstä. Tämä mahdollistaa luotettavien johtopäätösten tekemisen tutkimuksen kohteesta. (Hirsjärvi & Hurme 2017, 135, 137, 173.)

Sisällönanalyysin menetelmällä voidaan systemaattisesti ja objektiivisesti analysoida erilaisia dokumentteja, jotka voivat kattaa laajan kirjon erilaisia aineistolähteitä, kuten kirjeet, haastattelut ja keskustelut (Tuomi & Saarijärvi 2018, 86). Analyysin voi toteuttaa joko aineistolähtöisesti, jolloin päähuomio on aineiston itsensä ominaisuuksissa, tai teorialähtöisesti, jolloin analyysi perustuu ennalta määritettyihin teoreettisiin lähtökohtiin (Elo ym. 2022, 215).

Sisällönanalyysin prosessista ei ole olemassa yhtä ja tiettyä kaavaa, mutta Elo ym. 2022 ovat esittäneet omia ajatuksiaan prosessissa etenemisen tueksi: prosessissa on heidän mukaansa kolme keskeistä vaihetta, eli valmistelu, analysointi ja raportointi (Elo ym. 2022, 215, 219–220). Teemoittelun avulla pyrin löytämään aineistosta esiin nousevia näkemyksiä ja luomaan niistä mielekkäitä teemoja ja käsitteitä tutkimuksen tueksi (Tuomi & Sarajärvi 2017, 79; Hirsjärvi & Hurme 2017, 173).

Anonymiteetin huomiointi on keskeistä aineiston analyysissä, ja lainauksia valittaessa on tärkeää säilyttää tiedonantajien anonymiteetti. Lainaukset tulee valita niin, että ne vastaavat tutkimuskysymyksiä ja samalla varmistavat tiedonantajien yksityisyyden suojan. (Elo ym. 2022, 223).

Koska tutkimukseni ja myöhemmin tuotokseni pohjaavat saatuun aineistoon, eli alkukyselyssä ja teemahaastatteluissa saatuun tietoon, on luontevinta tehdä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Käytän alkukyselyistä saatavaa tietoa hyödyksi alkutilanteen kartoittamisessa ja sen varmistamisessa, että olen opinnäytetyöni kanssa edelleen oikealla polulla – ei olisi mielekäästä laatia

kehittämisideoita, jos alkukyselyn perusteella ei nousisi mitään kehitettävää. Kyselyn asteikolliset väittämät siirrän Excel-taulukkoon, jossa erilaisia kuvaavia diagrammeja muodostamalla saan hyvän yleiskuvan muun muassa siitä, kuinka hyödylliseksi kotoutumiskoulutuksen sisältö on koettu, minkälaiseksi on arvioitu opettajilta saatu tuki sekä kuinka hyväksi on koettu sopeutumisen aste Suomeen.

Avoimia kysymyksiä analysoidakseni luen kerätyn aineiston useita kertoja. Tämän jälkeen tarkastelen aineiston kokonaisuutta, teemoittelen vastaukset sisältönsä mukaan osioihin, joiden avulla on helppoa muodostaa teemahaastattelua varten kysymyksiä ja kysymysosioita, jotka auttaisivat saamaan tarkempaa tietoa opiskelijoiden kokemuksista (Tuomi & Sarajärvi 2017, 78–79, 92; Elo ym. 2022, 220). Sen lisäksi, että avoimet kysymykset ja niiden vastaukset auttavat muodostamaan teemahaastatteluja varten relevantin haastattelurungon, tarjoavat ne myös mielenkiintoista tietoa siitä, miten koulutusta kuvaillaan kirjallisesti ilman haastattelutilanteen jännitystä ja haastattelijan läsnäoloa.

Myös teemahaastatteluista saatavaa dataa analysoin laadullisen sisällönanalyysin keinoin teemoittelemalla, eli litteroituja vastauksia läpikäymällä ja niissä usein toistuvia tai poikkeavia asioita koodaamalla. Litteroitua aineistoa kertyi 163 sivua. Käytin hyödykseni teemoitteluprosessissa värikoodausta, jonka avulla pystyin läpikäymään aineistoa melko nopeasti. Kun olin käynyt jokaisen haastattelun värikoodaten läpi, keräsin samansisältöiset vastaukset lyhentämättöminä erilliseen taulukkoon teemakohtaisesti. Tämän toimenpiteen jälkeen minulla oli 15 sivua alkuperäisilmauksia, jotka minun tuli redusoida, eli pelkistää (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123).

Alkuperäinen lainaus	Pelkistetty ilmaus
Jotain opiskelijoita tuli Hamkista. Yksi kerta viikossa opiskelijat tulevat meidän luokkamme ja meillä oli semmoinen keskusteluaika. Sekin oli tosi hyödyllistä. (V8)	Puhuminen HAMK-opiskelijoiden kanssa oli hyödyllistä.
Kun mä en jaksanut, mun kaveri jaksoi. Ja sitten mä jaksoin myös. (V7)	Opiskelukaveri tsemppasi opiskelussa.

Taulukko 1: Esimerkki pelkistetyistä ilmauksista aineiston pohjalta.

Aineiston redusoinnin jälkeen seuraava vaihe oli klusterointi eli ryhmittely. Tässä vaiheessa kävin läpi aineiston alkuperäiset ilmaukset ja analysoin niiden käsitteiden välisiä eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia. Käsitteet ryhmittelin samanlaisuutensa perusteella ja kokosin omiksi luokikseen. Näistä luokituksista muodostin alaluokkia, jotka nimesin niitä parhaiten kuvaavalla termillä. Tämän luokittelun kautta aineisto tiivistyy, kun yksittäiset tekijät sisältyvät laajempiin käsitteisiin. Klusterointi luo tutkimuksen perusrakenteen ja antaa alustavan kuvauksen tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124). Tässä analyysin vaiheessa ryhmittelin opinnäytetyöni pelkistetyt ilmaukset samankaltaisuuksien mukaisesti, muodostaen näin alaluokkia.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Opiskelukaveri tsemppasi opiskelussa.	Opiskelukavereilta saatu tuki
Opiskelukaveri neuvoi kotitehtävissä.	
Paljon ystäviä eri kotimaista.	Ryhmässä muodostetut ystäväsuhteet
Ystävyysuhteet jatkuneet koulutuksen jälkeen.	
Kukaan ei nauranut virheitä tehdessä.	Turvallinen tunnelma ryhmässä.
Kaikki olivat ystävällisiä.	

Taulukko 2: Esimerkki pelkistettyjen ilmausten ryhmittelystä alaluokaksi.

Luokittelu jatkuu alaluokkien yhdistelyllä yläluokiksi. Yläluokista muodostetaan pääluokkia, jotka kuvaavat aineistosta nousseita ilmiöitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124.) Tässä analyysin vaiheessa yhdistin aineiston alaluokat yläluokiksi, jonka myötä opinnäytetyön aineistosta alkoi muodostumaan käsitys opiskelijoiden kokemuksista Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksessa.

Alaluokat	Yläluokka
Opiskelukavereilta saatu tuki.	Ryhmän merkitys kotoutumiskoulutuksessa.
Ryhmässä muodostetut ystäväsuhteet.	
Turvallinen tunnelma ryhmässä.	
Opettajilta saatu tuki.	

Alaluokat	Yläluokka
Opettajien saatavuus kysymyksissä.	Opettajan merkitys kotoutumiskoulutuksessa.
Opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus.	

Taulukko 3: Esimerkki alaluokkien yhdistämisestä yläluokaksi.

Sisällön analyysin seuraava vaihe on aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen. Abstrahoinnissa aineistosta poimitaan tutkimuksen kannalta oleellinen tieto, ja näiden tietojen pohjalta rakennetaan teoreettisia käsitteitä. Prosessissa siirrytään alkuperäisen aineiston kielellisistä ilmauksista kohti teoreettisia käsitteitä, joista vedetään johtopäätöksiä. Abstrahoinnin aikana luokituksia yhdistellään aineiston sisällön perusteella mahdollisimman pitkälle, samalla säilyttäen alkuperäisen aineiston logiikka. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125–126.) Tässä analyysin vaiheessa yläluokat yhdisteltiin pääluokiksi, ja käsitteellistämisen kautta aineisto jäsenyi vastaamaan oppinäytetyön tutkimuskysymyksiin.

Yläluokat	Pääluokka
Ryhmän merkitys kotoutumiskoulutuksessa.	Vanajaveden opiston entisten opiskelijoiden kuvailua kokemuksistaan Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksessa keväällä 2024.
Opettajan merkitys kotoutumiskoulutuksessa.	
Kielen opiskelu kotoutumiskoulutuksessa.	

Taulukko 4: Esimerkki yläluokkien yhdistymisestä pääluokkaan

4.4 Eettiset kysymykset

Tutkimuksen eettisyyden varmistaminen ja hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden noudattaminen ovat keskeisiä koko prosessin ajan, aiheen valinnasta tutkimuksen julkaisuun ja soveltamiseen saakka. Hyvän tieteellisen käytännön keskeiset periaatteet ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11–13). Eettisiä kysymyksiä voi ilmetä tutkimuksen eri vaiheissa, kuten suunnittelussa, menetelmien valinnassa, aineiston keruussa, käsittelyssä tai hallinnoinnissa (Tietosuojavaltuutetun toimisto, n.d.).

Laadullisessa tutkimuksessa, joka korostaa tutkittavien omia näkemyksiä ja kokemuksia, on tärkeää, että tieto kerätään kokonaisvaltaisesti ja autenttisista ympäristöistä (Tuomi & Saarijärvi 2018, 108). Aineiston keruuvaiheessa käytin Webropol-kyselyä, joka mahdollistaa anonyymin vastaamisen ja näin ollen suojaa tutkittavien henkilötietoja (Hirsjärvi & Hurme 2017, 36). Tämä menetelmä mahdollisti sen, että henkilökohtaisia tietoja, kuten nimiä ja osoitteita, ei kerätty. Vain kotimaan kysymys sisältyi kyselyyn, mutta tätä tietoa ei voitu yhdistää yksittäisiin henkilöihin, mikä suojaasi vastaajien anonymiteettiä. Opiskelijat pystyivät ilmaisemaan kiinnostuksensa haastatteluihin erillisellä sähköpostilla, ja kyselyn järjestäjänä en voinut nähdä vastaajien henkilökohtaisia tietoja.

Eettisten hyväksyntöjen ja ohjeistusten noudattaminen on olennainen osa tutkimusprosessia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8–9). Ennen haastattelujen järjestämistä valmistelin selosteen henkilötietojen käsittelystä sekä informatiiviset lomakkeet osallistujille, joissa esitettiin tutkimuksen tarkoitus ja aineiston käsittelytavat. Haastattelukutsujen yhteydessä lähetin nämä lomakkeet osallistujille, jotka ilmaisivat suostumuksensa sähköpostitse. Varmistin vielä ennen haastattelujen alkua, että opiskelija oli ymmärtänyt suostumuksen merkityksen ja että hänellä oli mahdollisuus perääntyä haastattelusta missä vaiheessa tahansa. Haastattelunauhoitukset ja litteroinnit säilytin salasanalla suojatussa verkkoympäristössä koko opinnäytetyöprosessin ajan, ja työn valmistuttua ne hävitetään asianmukaisesti.

Aineistonanalyysimenetelmän valitessani olen erityisesti huomioinut eettiset periaatteet, jotka suojelevat tutkittavien yksityisyyttä ja anonymiteettiä (mt. 12). Sisällönanalyysi mahdollistaa aineiston systemaattisen tarkastelun säilyttäen samalla tutkittavien henkilöllisyyden suojan: sisällönanalyysissä aineisto anonymisoidaan ja koodataan siten, että yksittäisten tutkittavien henkilöllisyydet eivät paljastu analyysin aikana. Tämä prosessi auttaa säilyttämään tutkimuksen eettiset normit ja turvaa yksityisyydensuojan.

Analyysivaiheessa suoritan jatkuvaa itsearviointia varmistaakseni, että eettiset periaatteet toteutuvat. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että arvioin säännöllisesti, miten analyysimenetelmät vaikuttavat tutkittavien anonymiteettiin ja kuinka hyvin olen onnistunut säilyttämään luottamuksellisuuden koko tutkimusprosessin ajan (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12). Tarvittaessa teen muutoksia analyysimenetelmiin varmistaakseni, että kaikki eettiset vaatimukset täyttyvät.

Tutkittavien ja tutkijan välillä ei Eskola & Suorannan (1998, 42) mukaan saa olla sellaista riippuvuussuhdetta (esimerkiksi opettaja – oppilas), joka voisi vaikuttaa olennaisesti tietojen antamisen vapaaehtoisuuteen. Eskola & Suorannan mainitsemaa riippuvuussuhdetta ei päässyt syntymään, sillä tutkimukseen osallistuvien opiskelijoiden koulutuksesta on kulunut vähintään vuosi ennen tutkimuksen aloittamista. Näin ollen ei myöskään päässyt syntymään tilannetta, jossa opiskelijalle voisi aiheutua jotakin haittaa esimerkiksi omiin opiskeluihinsa tai jatkoonsa.

5 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksessa saavutetut tulokset, jotka keräsin sekä alkukyselyn että teemahaastattelujen avulla. Esittelen tutkimukseni tulokset menetelmä kerrallaan peilaten niitä olemassa olevaan aiempaan tutkimustietoon.

Ensimmäisenä käsittelen alkukyselyn tulokset, joissa opiskelijoiden vastaukset on koottu ja analysoitu Excel-taulukoinnin ja teemoittelun avulla. Tämän jälkeen tarkastelen teemahaastattelujen tuloksia neljän pääluokan avulla, jotka seuraavat tutkimuskysymysten teemoja: koulutuskokemuksen kuvailu, kokemus koulutuksen tuomista hyödyistä, osallisuuden tunne ja ajatukset koulutuksen kehittämisestä.

Alkukyselyyn osallistui 15 opiskelijaa, ja teemahaastatteluihin osallistui yhdeksän opiskelijaa. Tulosten esittelyssä keskityn tutkimuskysymysten kannalta olennaisimpiin kysymyksiin ja niiden vastauksiin, erityisesti alkukyselyn kysymyksiin 7–10, 13–14 sekä 16–18. Kaikki alkukyselyn kysymykset ovat saatavilla liitteestä 1 ja teemahaastattelujen teemat löytyvät liitteestä 2.

5.1 Alkukysely

Esitän tulokset kysymys kerrallaan niin, että avoimien kysymysten osalta esitetään esimerkkejä opiskelijoiden vastauksista sekä yhteenvedon niistä, kun taas asteikollisten kysymysten kohdalla esitän diagrammin ja yhteenvedon tuloksista. Kyselyyn vastanneiden henkilöllisyyden turvaamiseksi käytän vastaajista erityisesti suorien lainausten kohdalla koodeja, jotka tarkoittavat ensimmäistä kyselyyn vastannutta (V1), toista kyselyyn vastannutta (V2) ja niin edelleen.

Kysymys 7: Saitko kotoutumiskoulutuksen aikana hyödyllisiä kontakteja?

Kysymykseen vastasi 15 opiskelijaa, joista 13 olivat sitä mieltä, että he olivat saaneet hyödyllisiä kontakteja kotoutumiskoulutuksessa olonsa aikana. Ryhmän opettajat, koulukaverit ja sosiaalityöntekijät näyttävät olleen merkittäviä tukihenkilöitä maahanmuuttajille. Positiiviset vastaukset viittaavat monenlaisiin hyötyihin: ystävyysuhteiden muodostumiseen, ammatillisten verkostojen laajentamiseen, käytännön neuvoihin työelämän tai jatko-opintojen suhteen ja kielen oppimisen mahdollisuuksiin. Yksi vastaus tuo kuitenkin esiin kriittisen näkökulman, jossa korostetaan puutteita, kuten järjestöjen vähäisyys, joka voisi auttaa parantamaan suomen kielen taitoa, kun taas kaksi vastannutta ilmoitti, etteivät he saaneet ollenkaan kontakteja.

Kyllä sain sen. Kaupungilla, jossa asun, on tässä suuri rooli. Jos halusimme jatkaa opintojamme, saimme apua ammatillisten oppilaitosten hakemiseen. Tästä huolimatta tunsimme, että joitain asioita puuttui. Esimerkiksi järjestöjä, joihin voisimme ottaa yhteyttä, kun haluamme kontaktia suomalaisiin, oli vähän tai ei ollenkaan. (V1)

V4:n ja V15:n vastaukset osoittavat, että osa osallistujista ei kokenut saaneensa hyödyllisiä kontakteja, mikä viittaa siihen, että kaikki osallistujat eivät välttämättä hyödy koulutuksesta samalla tavalla. Tämä saattaa johtua henkilökohtaisista tekijöistä tai koulutuksen toteutustavoista.

Tutkimukseni mukaan yli 85 % kotoutumiskoulutukseen osallistuneista koki saavansa hyödyllisiä kontakteja koulutuksen aikana. Näihin kontakteihin kuuluivat opettajat, koulukaverit ja sosiaalityöntekijät, jotka tukivat opiskelijoita kielitaidon kehittämisessä, ammatillisten verkostojen laajentamisessa sekä käytännön neuvojen antamisessa. Tämä havainto on linjassa Suokonaution (2008) tutkimuksen kanssa, jossa korostettiin kotoutumiskoulutuksen tarjoaman sosiaalisen pääoman merkitystä maahanmuuttajien kotoutumisessa. Suokonautio havaitsi, että maahanmuuttajien kokemukset koulutuksesta ovat osin myönteisiä, mutta myös kriittisiä, erityisesti siinä, miten koulutus voi riittämättömästi valmistaa maahanmuuttajia työmarkkinoille.

Teräs-Kuja-Halkolan (2017) tutkimus puolestaan tuo esiin, että maahanmuuttajien hyvinvointi arjessa rakentuu vahvasti yhteisyysuhteiden varaan. Haastattelut paljastavat, että yhteisöllisyys – mukaan lukien sosiaaliset verkostot ja yhteisön tuki – on keskeinen tekijä uuden kielen ja kulttuurin oppimisessa sekä yleisessä hyvinvoinnissa. Tämä tukee omia havaintojani siitä, että kotoutumiskoulutuksessa saadut kontaktit ovat merkittäviä hyvinvoinnin ja arjen sujuvuuden kannalta. Teräs-Kuja-Halkola huomauttaa, että yhteisyysuhteet voivat olla myös kaksiteräinen miekka; ne tarjoavat tukea mutta voivat toisinaan rajoittaa yksilön itsenäisyyttä.

Kuitenkin niin Suokonaution (2008) kuin Teräs-Kuja-Halkolan (2017) tutkimukset myös tuovat esiin kehittämistarpeita. Suokonautio mainitsee, että kotoutumiskoulutus ei aina riitä tarjoamaan maahanmuuttajille riittävää pääomaa suomalaisilla työmarkkinoilla, ja ehdottaa, että koulutusta tulisi muokata toiminnallisempaan suuntaan sekä lisätä työelämäyhteistyötä. Samoin Teräs-Kuja-Halkola huomauttaa, että vaikka yhteisöllisyys on tärkeää, sen negatiiviset puolet, kuten liiallinen kontrollointi, voivat heikentää hyvinvointia ja arjen sujuvuutta.

Tulokseni osoittavat, että vaikka suurin osa osallistujista koki kotoutumiskoulutuksen hyödylliseksi kontaktien saamisessa, osa heistä koki myös puutteita kontaktien määrässä ja laadussa. Erityisesti yksi vastaaja mainitsi, että järjestöjen vähäisyys esti mahdollisuuksia kielen oppimisessa ja kontakteissa suomalaisiin. Tämä on linjassa Teräs-Kuja-Halkolan (2017) havaintojen kanssa, jotka korostavat tarpeen vahvistaa yhteisöllisyyden ja sosiaalisten verkostojen laatua maahanmuuttajien arjessa. Tämä kertoo myös siitä, että kotoutumislain uudistus KOTO24 on paikallaan, sillä sen avulla tähdätään nimenomaan kolmannen sektorin, erityisesti yhdistysten ja järjestöjen, mukaan saamiseen kotoutumista edistävään työhön (Työmarkkinatori, nd.).

Kysymys 8: Miltä suomen opiskelu tuntui?

Aineistossa oli yhdeksän mainintaa opetuksen hyvästä laadusta, yhdeksän mainintaa hyvistä materiaaleista ja kahdeksan mainintaa erinomaisista opettajista. Tämän lisäksi opetustekniikat ja opetuksen nopeus mainittiin yhteensä kuusi kertaa, ja ryhmätyöskentely kahdesti. Suurin osa maininnoista oli positiivisia, mutta oli myös muutamia negatiivisia tai ainakin kriittisiä kommentteja; esimerkiksi opetuksen laatu, materiaalit ja opettajat saivat sekä positiivisia että kriittisiä mainintoja. Positiivisia kommentteja olivat esimerkiksi maininnat materiaalien laadusta ja opettajien hyvistä taidoista. Kriittisiä kommentteja taas liittyi esimerkiksi opetuksen nopeuteen tai tuntien kulkuun. Lisäksi yksi opiskelija ilmoitti suoraan, ettei kokenut suomen opiskelua hyödyllisenä.

Kyllä, minulla oli todella vaikeuksia kieliopin kanssa. Mutta se oli erittäin hyödyllistä. Materiaalit olivat erittäin hyviä. (V9)

Kotoutumiskoulutuksen suomen kielen opiskelu herätti opiskelijoissa pääosin positiivisia tunteita. Useimmat vastaajat arvostivat opettajien kykyä siirtää tietoa ja heidän innostustaan. Opettajien erilaiset opetustavat ja käytännönläheisyys saivat kiitosta, ja monet kokivat, että opettajat käyttivät kehonkieltä tehokkaasti, mikä paransi oppimiskokemusta.

Opettajia pidettiin pätevinä, ystävällisinä ja innostavina, ja heidän selkeät selityksensä ja auttavaisuutensa edistivät oppimista. Monipuoliset ja ajan tasalla olevat materiaalit sekä vaihtelevien opetustekniikoiden käyttö, kuten ryhmäkeskustelut, roolipelit ja ryhmätyöskentely, tekivät oppimisesta mielenkiintoista ja tehokasta. Kurssi eteni sopivassa tahdissa ja huomioi opiskelijoiden erilaiset taustat ja oppimistahdit. Monipuoliset tehtävätyypit tarjosivat mahdollisuuden harjoitella eri kielitaitoja.

Kurssin materiaalit saivat yleisesti positiivista palautetta. Ne koettiin monipuolisiksi ja hyödyllisiksi, vaikka joidenkin mielestä materiaalin laatu saattoi vaihdella. Haasteena nousi esiin se, että kurssin eteneminen ja opetusmenetelmät eivät aina olleet johdonmukaisia. Tämä aiheutti ajoittain väärinkäsityksiä ja vaikeuksia ymmärtää materiaalia kokonaisuutena. Erityisesti kieliopin opiskelu aiheutti haasteita monille, vaikka sitä pidettiin myös hyödyllisenä. Opetustyyli ja -tavat, jotka vaihtelivat opettajan mukaan, vaikuttivat oppimiskokemukseen, ja jotkut kokivat, että opetuksen tempo saattoi olla joko liian hidas tai liian nopea.

Tunnin kulku vaihteli opettajasta riippuen, joskus se oli minulle hidasta ja opiskelun mieluummin yksin. Mutta pidin todella nopeasta ja aktiivisesta harjoittelusta oppitunnilla YKI-testiä varten. (V7)

Kysymys 9: Mitä haasteita sinulla oli koulutuksen aikana?

Useat opiskelijat mainitsivat erilaisia haasteita, kuten vaikeuksia puhumisessa, ymmärtämisessä, motivaatiossa ja koronapandemian vaikutukset opiskeluun. Monet haasteet liittyivät ympäristöön, jossa opiskelijat harjoittelivat kieltä. Esimerkiksi kotona ei aina ollut mahdollista harjoitella suomen kieltä ja ystävien kanssa harjoittelu ei aina ollut mahdollista. Osa opiskelijoista mainitsi vaihtelevan opetustason ja materiaalien puutteen joidenkin opettajien kohdalla haasteina. Tämä viittaa siihen, että opettajilla on merkittävä rooli opiskelukokemuksen laadussa. Joillekin opiskelu oli sujuvaa ja positiivista, kun taas toisille se oli hyvin vaikeaa ja stressaavaa, eli kokemus koulutuksesta on hyvin yksilöllistä.

Motivaation ylläpitäminen oli myös vaikeaa, erityisesti korona-aikana, jolloin etäopiskelu ja eristäytyminen vähensivät opiskelijoiden innostusta ja mahdollisuuksia harjoitella kieltä käytännössä. Useat vastaajat kokivat, että heiltä puuttui ympäristö, jossa he voisivat käyttää ja vahvistaa oppimiaan taitoja, mikä hidasti heidän kielenkehitystään. Tämä korostaa käytännön kieliharjoittelun ja ympäristön merkitystä oppimisessa.

Eri tasoisia opettajia, jotkut ovat erittäin siistejä, toiset eivät ollenkaan. (V2)

Kielioppi ja etäopiskelu koronan vuoksi. (V4)

Täydellinen kielen tietämättömyys, ajan puute opiskella sitä paremmin, stressi. (V6)

Minulla on aina ongelmia puhekielen kanssa. (V14)

Kieliopin hallinta, erityisesti suomen kielen sijamuotojen ja ääntämisen osalta, nousi toistuvasti esiin vaikeutena. Suomen kielen monimutkainen rakenne ja erityisesti ääntäminen koettiin haastavaksi ja jopa rasittavaksi, mikä vaikutti opiskelijoiden motivaatioon ja itsevarmuuteen.

Puhekieli ja kommunikaatio ovat toinen merkittävä haastealue. Puhuminen on monille opiskelijoille suurin haaste, ja puhekielen ymmärtäminen ja kielen käyttö tosielämän tilanteissa tuottavat vaikeuksia. Ympäristön puute kielen harjoitteluun vaikeuttaa entisestään kommunikointitaitojen kehittämistä. Muita haasteita ovat muun muassa ajan puute opiskelulle, motivaation ylläpitäminen, englannin kielen puute alkuvaiheessa ja kielen raskauden kokemus.

Puhekieli on vuodesta toiseen opiskelijoille vaikeaa, ja sen opettamista osana kielenopetusta onkin tarkasteltu esimerkiksi Pesonen (2024) tutkimuksessa, jonka tulosten mukaan opettajat arvioivat puhekielen opetuksen ”pakolliseksi” osaksi nykypäivän kielen opetusta. Opettajat kuitenkin kokevat haasteelliseksi sen opettamisen, koska siihen tähtääviä materiaaleja, erityisesti audiovisuaalisia, on liian vähän saatavilla. Tämä voikin olla syynä, miksi opiskelijat kokevat puhekielen opiskelun ja erityisesti oppimisen vaikeana – opettajilla ei ole sen opettamiseen tarpeeksi työkaluja.

Yhteenvedona voidaan todeta, että suomen kielen opiskelu kotoutumiskoulutuksessa tuo mukanaan monenlaisia haasteita, joista yleisimpiä ovat kieliopilliset vaikeudet, puhekieli ja kommunikaatioon liittyvät haasteet sekä muut haasteet, kuten eritasoiset opettajat, ajan puute ja motivaation ylläpitäminen.

Kysymys 10: Onko suomen kielen opiskelu vaikuttanut työllistymiseesi?

Kielen oppimisella on ollut merkittäviä vaikutuksia monien vastaajien työelämään ja työllistymismahdollisuuksiin. Monet vastaajat kertoivat, että suomen kielen opiskelulla on ollut positiivinen vaikutus heidän työllistymiseensä: kielen oppiminen on auttanut integroitumaan suomalaisen yhteiskuntaan ja parantanut mahdollisuuksia työmarkkinoilla.

Kyllä se vaikuttaa hyvin. Työskentelen koulunohjaajaksi ja olen jalkapallotuomarina ja jalkapallovalmentajana. Jos en opiskellut, en voisi olla työssä nyt. (V3)

Kyllä, koska työssä puhutaan suomea. (V13)

Vaikka en vielä ole työssä suomen kielen opiskelun aikana, uskon vahvasti, että opiskelu tulee parantamaan työllistymismahdollisuuksiani tulevaisuudessa. Suomen kielen hallitseminen avaa uusia mahdollisuuksia työmarkkinoilla ja antaa minulle paremmat edellytykset integroitua suomalaiseen työelämään. (V14)

Monille vastaajille suomen kielen taito on ollut edellytys työskentelylle tietyissä ammateissa. Esimerkiksi yksi vastaaja mainitsi, että suomea puhuminen oli välttämätöntä työskennellessään Hämeenlinnassa, ja toinen kertoi, että kielen hallinta oli tärkeää työpaikalla, jossa käytettiin suomea päivittäin.

Kielen opiskelulla on ollut myös positiivinen vaikutus henkilökohtaiseen itsevarmuuteen ja kykyyn kommunikoida. Vastaajat ovat kokeneet, että kielen oppiminen on lisännyt heidän itsetuottamustaan ja rohkeuttaan puhua suomea, mikä on puolestaan vaikuttanut työtilanteisiin ja mahdollisuuksiin.

Toisaalta joillekin vastaajille suomen kielen opiskelulla ei ole ollut suoraa vaikutusta työllistymiseen. Esimerkiksi yksi vastaaja kertoi, ettei ollut vielä löytänyt työtä, vaikka kielitaito oli parantunut. Toinen vastaaja koki, että korkeat kielitaitovaatimukset työnantajilta olivat estäneet hänen työllistymisensä.

Ei koska kaikki työpaikka haluavat hyvin kielitaitoa ja viime vuonna ei hyväksytty minua. (V7)

Yhteenvetona voidaan todeta, että suomen kielen opiskelulla on ollut merkittävä positiivinen vaikutus monien vastaajien työllistymismahdollisuuksiin ja työelämään integroitumiseen. Kielen hallinta on parantanut työmahdollisuuksia, itsevarmuutta ja mahdollisuuksia osallistua suomalaiseen työelämään. Kuitenkin kielen oppimisella ei aina ole ollut välitöntä vaikutusta työllistymiseen, ja joillekin vastaajille kielitaitovaatimukset ovat edelleen olleet haaste.

Kysymys 13: Kuinka hyvin sait koulutuksen aikana tukea ja apua opettajilta?

Suurin osa vastaajista (73 %) kokee saaneensa erittäin hyvää apua ja tukea kotoutumiskoulutuksen opettajilta. Tämä viittaa siihen, että opettajat ovat erittäin tehokkaita ja tukevia roolissaan. Koulutuksen aikana saatu vahva tuki ja apu osoittavat, että opettajat ovat onnistuneet luomaan ympäristön, jossa maahanmuuttajat tuntevat saavansa tarvitsemaansa apua ja voivat menestyä. Vastaajien korkea tyytyväisyys opettajien tukeen korostaa opettajien merkittävää roolia

kotoutumisprosessissa. Opettajien tehokkuus ja tuki vaikuttavat positiivisesti maahanmuuttajien kokemuksiin ja heidän kotoutumiseensa. Vastausten perusteella voidaan sanoa, että kotoutumiskoulutuksen opettajat Hämeenlinnassa tarjoavat korkealaatuista tukea ja apua opiskelijoilleen, mikä on erittäin tärkeää maahanmuuttajien kotoutumisen onnistumiseksi.

Kaavio 1: Opettajilta saadun tuen ja avun määrä alkukyselyn mukaan.

Kysymys 14: Minkälaista apua ja tukea sait opettajilta? Olisitko tarvinnut lisää jonkinlaista apua?

Suurin osa vastaajista oli tyytyväinen saamaansa tukeen ja apuun opettajilta. Useat vastaajat mainitsivat, että opettajat olivat aina saatavilla kysymyksiin ja tukivat heitä tarpeen mukaan (vastaukset 1, 5, 6, 7, 10, 11, 14). Vastaajat saivat apua monenlaisissa asioissa, kuten neuvonnassa, hakemusten täyttämässä, ammatin ja koulutuksen valinnassa, ja henkilökohtaisessa neuvonnassa (V2, 9, 12, 13). Monet mainitsivat opettajien tarjoaman rohkaisun, motivaation ja positiivisen palautteen (V3, 9, 14). Se, että opettajat käyttivät erilaisia menetelmiä, kuten Padletin materiaaleja, YouTube-videoita ja ylimääräisiä harjoituksia, sai erityismaininnan yhdeltä vastaajalta (V15).

Tukea oli aina saatavilla kysymyksissä. (V1)

Materiaalit, motivaatio, kannustaminen. (V9)

Neuvonta-apu, hakemusten täyttäminen, neuvonta ammatin ja koulutuksen valinnassa. (V12)

Kysymykseen tuli myös kaksi negatiivista vastausta: Yksi vastaaja koki, että opettajia ei ollut tarpeeksi vastaamaan kaikkiin kysymyksiin, mikä olisi voitu ratkaista aikatauluttamalla erityisiä kyselyaikoja (V4). Toinen vastaaja taas koki, että joiltakin opettajilta ei tullut tukea yhtä paljon kuin toisilta (V8).

Luulen, että opettajia ei ollut tarpeeksi. Kun meillä oli kysymyksiä, käytimme opettajien omaa aikaa kysyäksemme apua. Mutta kaikille olisi helpompaa, jos tähän olisi oma aika ja sopiva opettaja. (V4)

Kotoutumiskoulutuksessa opettajat eivät ole ainoastaan kielen opettajia, vaan heillä on myös tärkeä rooli opiskelijoiden tukena ja ohjaajina. Opiskelijoiden kokemusten mukaan opettajat tarjosivat apua ja tukea monin eri tavoin:

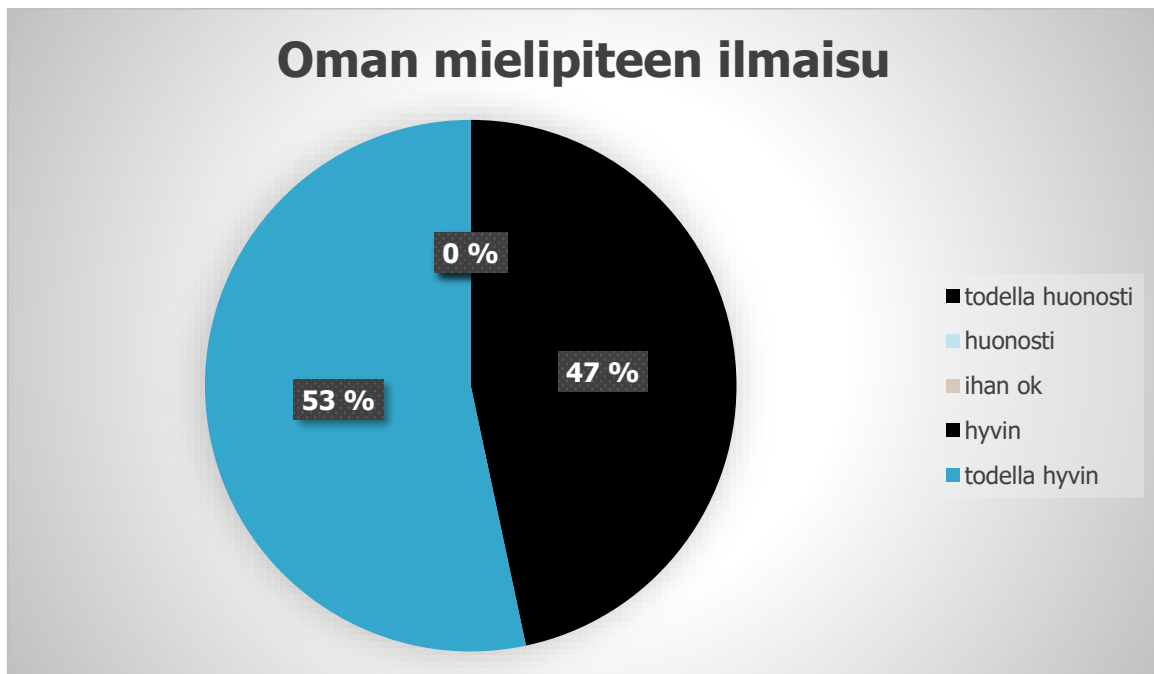
- Kysymyksiin vastaaminen: Opettajat olivat aina valmiita vastaamaan opiskelijoiden kysymyksiin ja selittämään vaikeita asioita ymmärrettävästi. Heidän avulias ja kärsivällinen lähestymistapansa loi luottamuksellisen oppimisympäristön.
- Neuvonta ja ohjaus: Opettajat tarjosivat neuvontaa ja ohjausta monissa eri asioissa, kuten hakemusten täyttämässä, ammatin ja koulutuksen valinnassa ja asiakirjojen täyttämässä. Heidän asiantuntemuksensa ja kokemuksensa auttoivat opiskelijoita eteenpäin heidän kotoutumisprosessissaan.
- Motivaatio ja kannustaminen: Opettajat kannustivat opiskelijoita ja motivoivat heitä jatkamaan opiskelua vaikeuksista huolimatta. Heidän positiivinen asenteensa ja uskonsa opiskelijoiden kykyihin auttoivat heitä saavuttamaan tavoitteensa.
- Yksilöllinen tuki: Opettajat antoivat yksilöllistä tukea ja auttoivat opiskelijoita heidän yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. He huomioivat opiskelijoiden erilaiset taustat ja oppimistyylit ja tarjosivat tarvittavaa apua heidän menestymisekseen.
- Lisämateriaalit: Opettajat ohjasivat opiskelijoita hyödyllisten lisämateriaalien, kuten Padletin, YouTuben ja harjoitustehtävien, pariin. Nämä materiaalit auttoivat opiskelijoita oppimaan itsenäisesti ja syventämään ymmärrystä kielen ja Suomen yhteiskunnan eri osa-alueista.

Vaikka opiskelijat kokivat paljon apua ja tukea, joillakin oli tarve lisäapuun. Yleisimpiä toiveita lisäavun suhteen olivat enemmän aikaa kysymyksille, yksilölliset opetusajat ja apua suomen kielen puhumiseen.

Opettajan rooli on myös tärkeä myös mm. Rukko (2023) tutkimuksessa: opettajajohtoinen opetus on hänen tutkimuksensa mukaan erityisen hyödyllistä, mutta se tarvitsee tukea muilta oppimistilanteilta, kuten työharjoittelulta. Tämä korostaa opettajan roolin merkitystä oppimisen ohjaajana ja motivoinnin tukijana. Omassa tutkimuksessani opettajien rooli korostuu opiskelijoiden oppimismotivaation ja onnistumisen kannalta keskeisenä tekijänä, ja opiskelijat arvostavat erityisesti opettajien tarjoamaa tukea ja ohjausta.

Kysymys 16: Oliko sinulla mahdollisuutta kertoa mielipiteesi koulutuksesta ja kuunneltiinko sinun mielipiteitäsi?

Vastausten perusteella opiskelijat ovat erittäin tyytyväisiä siihen, miten heidän mielipiteitään on kuunneltu koulutuksen aikana. Koko aineisto sijoittuu asteikon korkeimpiin arvoihin (4 ja 5). Kaikki vastaajat (100 %) olivat tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa ilmaista mielipiteensä ja siihen, miten heidän mielipiteitään on kuunneltu, vaikka arvostelut vaihtelevat "hyvin" ja "erittäin hyvin" välillä. Tämä viittaa siihen, että koulutuksessa arvostetaan opiskelijoiden palautetta ja näkemyksiä. Tämä osoittaa, että koulutusohjelma on onnistunut luomaan osallistavan ilmapiirin. Koulutusohjelma näyttää onnistuneen tarjoamaan opiskelijoille tilaisuuksia osallistua ja vaikuttaa.

Kaavio 2: Mahdollisuus vaikuttaa asioihin alkukyselyn mukaan.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että kotoutumiskoulutuksessa Hämeenlinnassa opiskelijoilla on hyvät mahdollisuudet ilmaista mielipiteensä ja he kokevat, että heidän mielipiteitään

kuunnellaan. Koulutusohjelma on onnistunut luomaan osallistavan ja avoimen ilmapiirin, mutta edelleen on mahdollisuuksia kehittää tapoja, joilla opiskelijoiden mielipiteet otetaan huomioon entistä paremmin.

Kysymys 17: Miten hyvin kotoutumiskoulutus auttoi sinua sopeutumaan Suomeen?

Suurin osa vastaajista (93 %) kokee, että kotoutumiskoulutus auttoi heitä hyvin tai erittäin hyvin sopeutumaan Suomeen. Tämä viittaa siihen, että koulutusohjelma on tehokas ja täyttää suurimman osan opiskelijoiden tarpeista. Vain yksi vastaaja (7 %) ilmoitti, että koulutus oli "ihan ok", ja tämä tarjoaa mahdollisuuden tarkastella, miten koulutusta voidaan parantaa, jotta kaikki opiskelijat kokevat saavansa tarvittavan tuen ja avun.

Kaavio 3: Tunne Suomeen sopeutumisesta alkukyselyn mukaan.

Tulokset korostavat, että kotoutumiskoulutus on keskeinen tekijä maahanmuuttajien sopeutumisessa. Tämä tukee ajatusta siitä, että tehokas ja hyvin toteutettu kotoutumiskoulutus voi merkittävästi helpottaa maahanmuuttajien integroitumista uuteen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Vastausten perusteella voidaan todeta, että kotoutumiskoulutus Hämeenlinnassa on yleisesti ottaen hyvin onnistunut auttamaan maahanmuuttajia sopeutumaan Suomeen. Suurin osa opiskelijoista on tyytyväisiä saamaansa tukeen ja kokee, että koulutus on ollut merkittävä tekijä heidän sopeutumisessaan.

Monet tutkimukset ovat korostaneet maahanmuuttajien kohtaamia haasteita suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisessa. Muun muassa Leppänen (2013) korostaa tutkimuksessaan maahanmuuttajanaisten kohtaamia haasteita, kuten kielen ja kulttuurin esteitä sekä työnhakutilanteiden vaikeuksia. Toivonen (2013) tutkimus taas vahvistaa sen, että maahanmuuttajien sopeutuminen on monimutkainen ja yksilöllinen prosessi, jossa kielen oppiminen, työllistyminen, ja sosiaaliset suhteet ovat keskeisiä tekijöitä. Vaikka tutkimuksessa käyttämässäni alkukyselyssä ei määriteltykään ”sopeutumista” kielen oppimisen, työllistymisen, kulttuuriesteiden tms. kautta, viittaa tutkimukseni siihen, että ainakin Hämeenlinnassa kotoutumiskoulutus on suurimmaksi osaksi onnistunut tukemaan opiskelijoiden sopeutumista.

Kysymys 18: Miten kehittäisit kotoutumiskoulutusta tulevaisuudessa?

Useat alkukyselyn vastaajat korostavat opettajien tärkeää roolia. Heidän panostuksensa, nuorekkuutensa ja sitoutumisensa kielten opetukseen ovat keskeisiä tekijöitä oppilaiden oppimismotivaation ja menestyksen kannalta. Erityisesti opettajien palkkaamisen ja heidän määränsä lisääminen sekä opetuksen elävöittäminen ovat alkukyselyn perusteella tärkeitä kehitysehdotuksia.

Opettajan rooli kielen opiskelussa on erittäin suuri, opiskelija saa vastaukset jokaiseen esittämäänsä kysymykseen, opettaja seuraa läksyjä ja pitää oppitunnin eloisana. (V4)

Lisäksi vastaajat ehdottavat, että kursseja voitaisiin räätälöidä opiskelijoiden erilaisen koulutustaustan ja oppimiskyvyn mukaan. Tämä tarkoittaa vastaajan mukaan kurssien erottamista koulutustaustaisille ja ei-koulutustaustaisille sekä luokkien jakamista oppimiskyvyn ja ikäjakautuksen perusteella. Tämä vastaus osoittaa sen, että opiskelija ei ole ollut tietoinen Vanajaveden opistossa jo olemassa olevista poluista, eli hitaasta ja peruspolusta, joissa kyseiset asiat on otettu huomioon – mikä taas ehkä osoittaa sen, että hänelle osoitettu ryhmä ei loppujen lopuksi ole osunut oikein.

Erottaisin luokat oppimiskyvyn ja ikäjakautuksen mukaan, koska toisten kannattaa oppia hitaasti ja toisten nopeasti. (V10)

Useat vastaajat korostavat suullisen kielitaidon harjoittelun tärkeyttä. Puhkerhojen ja keskusteluryhmien perustaminen, joissa oppilaat voivat harjoitella kieltä vapaaehtoisten kanssa, nähdään tärkeänä osana kotoutumista. Myös päivittäinen lyhyt keskustelu opettajan kanssa voisi parantaa oppilaiden suullista ilmaisua ja rohkeutta. Vastaajat painottavat myös, että kotoutumi-

sen tulisi sisältää muutakin kuin kielikoulutusta. On tärkeää tarjota tietoa elämästä Hämeenlinnassa ja suomalaisesta kulttuurista. Lisäksi ehdotetaan sosiaalisten hankkeiden ja tapahtumien järjestämistä, joissa suomalaiset ja maahanmuuttajat voivat kohdata ja tutustua toisiinsa. Tämä voisi edistää integraatiota ja vähentää eristyneisyyttä.

Kieliopetuksen lisäksi kotouttamisesta ja Hämeenlinnassa olevasta elämästä voidaan antaa lisää tietoa. Ja jos mahdollista, puhekerhoja tulisi perustaa, että voimme harjoitella puhumista ulkopuolisten vapaaehtoisten kanssa tunnin jälkeen. (V3)

Ihmisten kanssa puhuminen elämässä on erittäin tärkeää ja tarjoaa tämän integraation. (V13)

Hämeenlinnassa Sosialisoinnin alalla voidaan tehdä entistä kattavampia hankkeita suomalaisten ja maahanmuuttajien yhdistämiseksi. (V15)

Yksi vastaajista toivoo myös, että kotoutumiskoulutus keskittyisi enemmän tarjoamaan mahdollisuuksia työkokeiluun tai harjoitteluun, erityisesti sellaisten tehtävien parissa, jotka vastaavat oppilaan aiempaa kokemusta ja koulutusta. Tämä voisi auttaa heitä siirtymään sujuvammin työelämään Suomessa.

Ehkä enemmän keskittynyt auttamaan ihmisiä pääsemään harjoittelupaikkoihin, jotka ovat osa heidän aikaisempaa kokemustaan/koulutustaan. (V7)

Yhteenvetona voidaan todeta, että kotoutumiskoulutuksella Hämeenlinnassa on paljon potentiaalia, mutta sitä voitaisiin edelleen kehittää vastaamaan paremmin opiskelijoiden tarpeita. Tutkimukseni tulokset osoittavat, että suullisen kielitaidon harjoittelu, kuten puhekerhojen ja keskusteluryhmien perustaminen, on tärkeää kotoutumisen kannalta. Tutkimusaineistossa painotuu myös, että sosiaalisten hankkeiden ja tapahtumien järjestäminen voisi edistää integraatiota.

Tämä havainto on linjassa Pitkänen (2019) tutkimuksen kanssa, jossa vapaaehtoistyön kautta maahanmuuttajat ovat saaneet mahdollisuuden harjoitella kieltä ja luoda kontakteja. Koskinen & Siekkinen (2019) tutkimuksessa puolestaan korostuu vertaistuki ja osallistujien kuuleminen toiminnan suunnittelussa, mikä tukee osallisuutta ja voi vaikuttaa kielen oppimiseen ja sosiaaliseen integraatioon. Rukko (2023) tutkimuksessa korostuu myös suullisen kielen tärkeys työelämässä ja arkielämässä, mikä tukee tulostani suullisen kielitaidon harjoittelun merkityksestä.

5.2 Teemahaastattelut

Teemahaastatteluihin valikoitui halukkaista yhdeksän opiskelijaa, joiden kielitaito oli arvioni mukaan sellaisella tasolla, että pystyimme toteuttamaan haastattelun ilman tulkin käyttämistä.

Lisäksi nämä opiskelijat saivat olemaan niitä opiskelijoita, jotka olivat suorittaneet kotoutumiskoulutuksessa vähintään moduulin 3 mutta myös pitkälti moduulin 4, jolloin heillä oli kokonaisvaltainen käsitys koulutuksen tarjoamista mahdollisuuksista.

Olen värikoodauksen ja teemoittelun avulla luonut neljä pääluokkaa, jotka pitkälti noudattavat tutkimuskysymysteni teemoja: koulutuskokemuksen kuvailu, kokemus koulutuksen tuomista hyödyistä, osallisuuden tunne, sekä ajatukset koulutuksen kehittämisestä. Näistä ”kokemus koulutuksen tuomista hyödyistä” oli ainut, joka ei alun perin ollut omana tutkimuskysymyksenään, mutta joka sisälsi kuitenkin aineistossa niin paljon viittauksia, että päätin käsitellä sitä omana pääluokkana sen sijaan, että olisin sitonut sen osaksi ”koulutuskokemuksen kuvailua”. Tämä luku etenee mainittujen pääluokkien mukana. Lainaukset ovat peräisin tekemistäni teemoittelun taulukoista, joihin olen koodannut haastatteluun osallistuneet henkilöt anonyymiteetin turvatakseni seuraavasti: ensimmäinen haastateltava on V1, toinen haastateltava V2, kolmas haastateltava V3 ja niin edelleen.

Kokemukset Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksesta

Ensimmäisen pääluokan teemoittelussani muodostivat opiskelijoiden kuvailut omista kokemuksistaan Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksessa. Yläluokkia tässä teemassa olivat mm. kokemus opettajista, opiskelusta sekä oman ryhmän tärkeydestä. Teemahaastattelujen aineistoissa toistuivat pitkälti samanlaiset ajatukset koulutuksen onnistumisesta kuin alkukyselyn vastauksissakin.

Vanajaveden opiston kotoutumiskoulutus on osoittanut erinomaisen tehokkuuden maahanmuuttajien integraatioprosessissa. Opiskelijat ovat erittäin tyytyväisiä kokemukseensa ja arvostavat erityisesti opettajien ammattitaitoa, laadukkaita materiaaleja, vahvaa ryhmähenkeä ja mahdollisuutta tutustua uusiin ihmisiin sekä oppia käytännön taitoja.

Varsinkin meidän ryhmämme. Kaikki sujui hyvin silloin. (V3)

Meidän ryhmässä oli hyvä olla. Kaikki olivat ystäviä. (V5)

Se kurssi oli niin kuin turvapaikka. Siellä oli yksi perhe aina se oma ryhmä. (V9)

Ryhmähenki kotoutumiskoulutuksessa on haastateltavieni mielestä usein vahva, ja opiskelijat arvostavat mahdollisuutta tavata muita maahanmuuttajia sekä harjoitella suomea yhdessä. Tämä yhteisöllisyys tarjoaa heille mahdollisuuden luoda uusia sosiaalisia verkostoja, mikä on

merkittävä osa integraatiota suomalaiseen yhteiskuntaan. Näiden suhteiden ja verkostojen kautta opiskelijat saavat tukea ja voivat paremmin tuntea itsensä osaksi uutta yhteisöä.

Aiemmat tutkimukset, kuten Haapasalo & Ylitalo (2020), Koskinen & Siekkinen (2019), Ramadan (2022) ja Renvik & Säävälä (2024), ovat korostaneet sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden tärkeyttä kotoutumisessa. Kokkonen, Pöyhönen, Reiman & Lehtonen (2019) ovat myös havainneet, että sosiaalisten suhteiden ja verkostojen luominen ovat keskeisiä tekijöitä maahanmuuttajien kotoutumisessa ja kielen oppimisessa. Tutkimukseni tulokset tukevat tätä näkemystä, sillä ne korostavat yhteisöllisyyden ja sosiaalisten kontaktien merkitystä kotoutumisessa.

Myös Rissanen (2021) havaitsi, että opiskelijat arvostivat opiskeluryhmän roolia yhteiskehittämisessä ja osallistamisessa. Omassa tutkimuksessani opiskelijat korostavat, kuinka ryhmähenki ja yhteisöllisyys auttavat luomaan uusia sosiaalisia suhteita ja integroimaan heidät suomalaiseen yhteiskuntaan. Näin ollen molemmat tutkimukset osoittavat, että ryhmätoiminta on olennainen osa kotoutumiskoulutuksen onnistumista.

Opetuksen laatu on keskeinen tekijä maahanmuuttajien kotoutumisen kokemuksissa, sillä opettajat näyttelevät avainroolia onnistumisessa. Hyvä opetuskäytäntö edellyttää opiskelijoiden mielestä sitä, että opettajilla on kyky opettaa suomea tehokkaasti sekä luoda oppimisympäristö, joka on sekä kannustava että tukeva. Tämä tarkoittaa, että opetuksen materiaalit eivät ainoastaan keskity kielen oppimiseen, vaan ne tarjoavat myös kattavaa tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja työelämästä, mikä tukee opiskelijoiden kokonaisvaltaista sopeutumista.

Vanajaveden opistossa opettajat tosi hyvät. (V1)

Mun opiskelun aikana mielestäni tosi hyvin opetusta ja opettajat ihan ammattilainen. (V2)

Mä opin muuta kuin suomea myös. (V3)

Mulla oli hyvät opettajat. Ne oli niin kuin mun ystävät. (V4)

Sekä Owl Groupin (2022) selvityksessä että omassa tutkimuksessani korostuu kotoutumiskoulutuksen yleinen positiivinen vaikutus. Owl Groupin selvityksessä 92 prosenttia vastaajista oli tyytyväisiä opettajien ystävällisyyteen, mikä on linjassa oman tutkimukseni kanssa, jossa opiskelijat arvostivat opettajien pätevyyttä, ystävällisyyttä ja innostavuutta. Molemmissa tutkimuk-

sisä opettajien rooli ja heidän tarjoamansa tuki saavat positiivista palautetta, mikä viittaa siihen, että opettajien laadukas ja motivoiva ohjaus on keskeinen tekijä opiskelijoiden kokemuksessa kotoutumiskoulutuksessa.

Opettajan roolia korostaa myös Kawani (2010), joka nostaa esiin tarpeen saada enemmän tukea opettajilta ja ehdottaa opettajien määrän lisäämistä sekä opetuksen elävöittämistä. Tämä on myös Owal Groupin selvityksessä (mt.) tärkeää, jossa opettajien ystävällisyys ja tuki saivat positiivista palautetta. Omassa tutkimuksessani opettajien rooli näkyy selvästi opiskelijoiden oppimismotivaation ja onnistumisen kannalta keskeisenä tekijänä.

Käytännön taitojen kehittäminen nähtiin isona ja tärkeänä asiana koulutuksessa. Opiskelijat kehittävät suomen kielen taitojaan ja oppivat käytännön taitoja, joita he tarvitsevat päivittäisessä elämässään sekä työelämässä. Koulutus ei ainoastaan paranna heidän kykyään kommunikoida, vaan myös auttaa heitä sopeutumaan elämään Suomessa ja parantaa heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Näin ollen kotoutumiskoulutus tarjoaa arvokasta tukea maahanmuuttajien sopeutumiselle ja integroitumiselle uuteen ympäristöönsä.

Owal Groupin selvityksessä (mt.) osa vastaajista koki, että suomen kielen ja suomalaista yhteiskuntaa koskeva opetus ei ollut riittävästi, mutta yli puolet vastaajista oli tyytyväisiä saamaansa opetukseen. Tämä eroaa omasta tutkimuksestani, jossa opiskelijat arvioivat koulutuksen tukea käytännön taitojen kehittämiseen ja työllistymismahdollisuuksiin erityisen arvokkaaksi.

Kokemus koulutuksen hyödyistä

Toisen pääluokan teemoittelussani muodostivat opiskelijoiden kuvailut siitä, mitä hyötyjä he kokevat saaneensa koulutuksesta. Yläluokkia tässä teemassa olivat maininnat kielitaidon kehittymisestä, ystävistä, turvallisuuden tunteesta kurssilla, yhteiskuntaan liittyvien tietojen oppiminen ja IT-taitojen kehittyminen. Opiskelijat ovat kokeneet Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksen erittäin hyödylliseksi ja antaneet sille paljon myönteistä palautetta. He ovat saaneet koulutuksesta monia konkreettisia etuja, joista tärkeimpiä ovat kielen oppiminen, sosiaaliset verkostot, yhteiskuntatiedot sekä IT-aidot.

Opiskelijoiden vastauksista käy selvästi ilmi, että kotoutumiskoulutuksen suurin hyöty on ollut suomen kielen oppiminen ja sen käyttäminen myös arjessa. Moni opiskelija korostaa, että heidän kielitaitonsa on parantunut huomattavasti, ja tämä on avannut heille uusia mahdollisuuksia sekä työelämässä että arjen asioiden hoitamisessa. Esimerkiksi yksi opiskelija kertoo, että hän

voi nyt käydä virastoissa, kuten Kelassa ja TE-toimistossa, ilman tulkkia ja ymmärtää keskustelut, joita hän käy suomalaisten viranomaisten kanssa. Tämä osoittaa, että kielitaito on vahvistanut heidän itsenäisyyttään ja kykyään toimia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Rukko (2023) tutkimuksessa korostuu, että hyvä suullinen kielitaito ja puhekielen osaaminen ovat erityisen tärkeitä työelämään pääsyssä ja arkielämän haasteiden voittamisessa. Tämä on samankaltaista kuin omissa tutkimustuloksissani, jossa opiskelijat mainitsevat, että suullinen kielitaito ja käytännön kokemukset ovat avainasemassa suomen kielen oppimisessa ja kotoutumisessa.

Työharjoittelua pidetään myös erittäin hyödyllisenä osana kotoutumiskoulutusta. Useat opiskelijat kertovat oppineensa paljon erityisesti puhekieltä ja ammatillista sanastoa harjoittelun aikana. Yksi opiskelija mainitsee, että hänen ohjaajansa oli merkittävä tuki, ja hän oppi paljon uusia sanoja työpaikalla. Tämä käytännön kokemus työelämässä näyttää olevan keskeinen tekijä suomen kielen oppimisessa ja sen soveltamisessa todellisissa tilanteissa.

Opiskelijat kertovat myös siitä, kuinka vaikeaa oli oppia suomea itsenäisesti, mutta kurssi ja sen opettajat tarjosivat heille tarpeellista tukea ja ohjausta. Yksi opiskelija mainitsee, että yritti oppia suomea kotona kirjoista, mutta vasta kurssi toi todellisia tuloksia. Tämä korostaa opetuksen ja ohjauksen merkitystä kielitaidon kehittämisessä. Lisäksi kielitaitoa on pidetty ylpeyden aiheena, sillä yksi opiskelija mainitsee, kuinka hänen kaverinsa Helsingissä ei ymmärrä, kuinka hän on oppinut suomea niin hyvin. Tämä heijastaa opiskelijoiden onnistumisen kokemuksia ja sitä, kuinka kielitaidon kehittyminen on lisännyt heidän itseluottamustaan.

Elämä on tosi helpompaa ja mä voin mennä Kelaan, TE-toimistoon, sairaalaan ja ilman tulkkia. Minä voin keskustella heidän kanssa. Minä voin soittaa. Minä voin ymmärtää nyt. (V2)

Mä opin puhua paljon paremmin. En voi puhua, jos en ole kurssilla. (V3)

Minä en tiedä spesiaali terminologia, mutta minä ymmärrän kaikki normaalit keskustelut. Voin työskennellä kaupungilla mun kielitaidolla. (V6)

Opin suomea. Se oli paras asia. Koska et voi tee mitään täällä jos et puhu suomea. (V7)

Useat opiskelijat ovat myös maininneet, että koulutus on parantanut heidän sosiaalista elämäänsä, koska suomen kielen taitojen kehittyminen on auttanut heitä kommunikoimaan paremmin suomalaisten kanssa. Tämä on auttanut heitä luomaan yhteyksiä ja tuntemaan itsensä osaksi

yhteisöä, mikä on parantanut heidän sopeutumistaan ja yleistä elämänlaatuaan. Moni opiskelija korostaa, kuinka tärkeää on ollut saada uusia ystäviä ja tavata muita ihmisiä kurssin aikana. Tämä kertoo siitä, että kurssi ei ole ollut pelkästään oppimisympäristö, vaan myös tärkeä paikka sosiaalisen verkoston rakentamiselle.

Useat opiskelijat mainitsevat, että kurssilla tutustuminen uusiin ihmisiin oli yksi parhaita kokemuksia. Erityisesti suomalaisessa kulttuurissa, jossa opiskelijoiden mukaan ihmiset eivät välttämättä puhu paljon, kurssi tarjosi mahdollisuuden keskustella ja solmia ystävyysuhteita. Tämä on ollut merkittävä lisä heidän elämäänsä, sillä pelkkä perheen kanssa oleminen ei täytä kaikkia sosiaalisia tarpeita.

Opiskelijat korostavat myös ryhmätoiminnan merkitystä. He kokevat, että hyvä ryhmähenki ja yhdessä tekeminen olivat kurssin parhaita puolia. Tämä ryhmätoiminta on edistänyt heidän sopeutumistaan uuteen ympäristöön ja auttanut heitä tuntemaan itsensä osaksi yhteisöä.

Kurssilla oli superkiva koska niinku mä tutustuin ihmisiin. (V4)

Oli kiva nähdä ihmisiä, kun suomalaiset eivät puhu paljon ja me puhuimme tosi paljon kurssiystävien kanssa. (V6)

Ystävien kanssa oli sosiaalinen elämä. Me teimme yhdessä paljon. (V8)

Opiskelijoiden antamat kuvaukset turvan tunteesta kotoutumiskoulutuksessa viittaavat siihen, että kurssi on heille paljon enemmän kuin pelkkä opintotilaisuus. Se tarjoaa heille turvallisen, positiivisen ja tukevan ympäristön, jossa he voivat kehittyä ja sopeutua uuteen elinympäristöönsä. Opiskelijat kokevat kotoutumiskoulutuksen turvallisena paikkana, jossa he voivat rauhoittua, keskittyä oppimiseen ja hetkellisesti unohtaa elämän haasteet. Koulutusta kuvataan "turvapesänä", mikä kertoo, että se tarjoaa heille turvaa ja suojaa. Monet kuvaukset viittaavat siihen, että kurssi luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Opiskelijat vertaavat kurssia perheeseen tai sukulaisiin, mikä osoittaa, että he kokevat vahvaa yhteyttä muihin opiskelijoihin ja mahdollisesti myös opettajiin.

Kun pääsin kurssille, mä unohdan kaikki mitä huonoa mun elämässä oli. (V1)

Semmoinen tunnelma oli, että mä löysin sukulaisia. Niin kuin kasvihuone, koska ulkona on talvi ja kurssissa on kevät. (V3)

Me ollaan niin kuin vauva, joka on syntynyt. Sitten teidän ansiosta me sopeudutaan pikkuhiljaa kaikkeen. (V7)

Niin kuin turvapesä. Voi hetken vain olla ja keskittyä opiskeluun. (V9)

Opiskelijoiden vastaukset osoittavat, että kotoutumiskoulutus on ollut heille tärkeä tietolähde suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen palveluista. Monet opiskelijat kertovat saaneensa kurssilla hyödyllistä ja käytännönläheistä tietoa siitä, kuinka erilaiset suomalaiset instituutiot ja järjestelmät, kuten Kela ja TE-toimisto, toimivat. Tämä tieto on auttanut heitä ymmärtämään, mistä ja miten he voivat hakea apua, kun sitä tarvitsevat.

Monille opiskelijoille koulutus on tarjonnut arvokasta tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista, mikä on auttanut heitä ymmärtämään paremmin asuinmaansa toimintatapoja ja perinteitä. Useat vastaajat korostavat, että kulttuurin tunteminen on olennaista onnistuneelle kotoutumiselle. Tämä tieto auttaa heitä navigoimaan yhteiskunnassa ja sopeutumaan paikalliseen elämään, mikä on tärkeää heidän integroitumiselleen.

Kurssi on tarjonnut myös tietoa, joka on auttanut opiskelijoita ymmärtämään paremmin suomalaisen yhteiskunnan rakenteita ja heidän omia oikeuksiaan. Esimerkiksi tieto äänestamisestä ja poliisin roolista Suomessa on ollut opiskelijoiden mielestä erityisen hyödyllistä. Tämä tieto on lisännyt heidän luottamustaan suomalaisiin viranomaisiin ja yhteiskunnan turvallisuuteen.

Meillä oli oikein hyviä niinku tiedostoja, että minkälaista niinku apua sä voit pyytää, jos tarvitset Kelaa tai jos tarvitset TE-toimistoa. (V5)

Oli tosi hyviä niitä government juttuja. En mä tiennyt mitään Suomesta ennen kurssia. (V6)

Me saimme koko ajan uusia tietoja kaikesta asiasta. Ja esimerkiksi että poliisi on turvallinen Suomessa. (V8)

Opiskelijoiden vastauksista käy ilmi, että kotoutumiskoulutuksen tarjoamat IT-taidot ja digitaalinen osaaminen ovat heille erityisen hyödyllisiä ja merkityksellisiä. Monet opiskelijat mainitsevat, että tietotekniikan osaaminen on välttämätöntä, koska nykyään "kaikki on netissä." Tämä osoittaa, että he ymmärtävät digitaalisten taitojen tärkeyden sekä arjessa että työelämässä.

Osa opiskelijoista kokee, että koulutuksessa käsiteltiin joitakin asioita, jotka olivat heille ennestään tuttuja, mutta he pitivät kuitenkin tiettyjä oppimiskokemuksia erityisen hyödyllisinä. Esimerkiksi Canva-ohjelman käyttö mainitaan merkittävänä oppimiskokemuksena. Tämä viittaa siihen, että koulutus onnistuu tarjoamaan uutta ja käytännönläheistä oppia. Lisäksi eräs opiskelija nostaa esiin, kuinka suuri merkitys oli CV:n laatimisella IT-tunnilla. Hän oli ylpeä siitä, että oppi kirjoittamaan ja muokkaamaan CV:tä itsenäisesti, mikä oli hänelle uusi ja voimaannuttava kokemus. Tämä kertoo siitä, että koulutuksessa annetaan konkreettisia taitoja, jotka parantavat opiskelijoiden valmiuksia työmarkkinoilla.

IT tekniikka on tosi tärkeä, koska kaikki nyt on netissä. (V3)

Jotkut olivat yleistietoja, koska mä oon tiennyt niitä, mutta jotkut myös mulla oikeasti oli hyödyllistä, esimerkiksi Canvassa teimme paljon. (V4)

Mulla ei ollut koskaan CV. Me teimme CV IT-tunnilla. Mä osasin itse kirjoittaa ja laittaa kuvat. Se oli tosi hieno tuntuu. (V5)

On tosi vaikea käyttää tietokonetta suomeksi. Kaikki on ihan erilaista. Siksi oli hyvä että oli pakko opetella ne sanat. (V8)

Opiskelijat myös korostavat, kuinka haastavaa tietokoneen käyttö on suomen kielellä, ja kuinka tärkeää oli oppia suomenkielistä tietotekniikkasanastoa. Tämä korostaa, että kotoutumiskoulutus ei ainoastaan tarjoa teknisiä taitoja, vaan myös kielitaitoa, joka on välttämätöntä digitaalisten työkalujen tehokkaassa käytössä. Yhteenvetona voidaan todeta, että kotoutumiskoulutus antaa opiskelijoille olennaisia IT-taitoja, jotka auttavat heitä navigoimaan sekä digitaalisessa maailmassa että suomalaisessa yhteiskunnassa yleisesti.

Osallisuuden tunne

Kolmannen pääluokan aineistossani muodostivat opiskelijoiden kuvailut osallisuuden tunteestaan. Tämä oli haastavin teemoiteltava luokka, sillä osallisuuden mittaamiseksi oli pystyttävä kysymään sellaisia kysymyksiä, joihin opiskelijoilla riittäisi kielitaito. Lisäksi opiskelijat saattoivat kesken muun teeman mainita jotakin, mikä liittyi löyhästi osallisuuteen. Niinpä päädyin lopulta keräämään aineistostani kaikki sellaiset maininnat, jotka liittyivät tunteeseen suomalaisuudesta sekä kontaktien saamisesta, jotka kertovat osaltaan yhteisöön kuulumisen tunteesta ja osallistumismahdollisuuksista.

Maahanmuuttajien kokemukset suomalaisuuden tunteesta ovat monimutkaisia ja vaihtelevia. Vastaukset osoittavat, että maahanmuuttajat kamppailevat usein identiteettinsä kanssa ja etsivät paikkaansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Suurin osa vastaajista ei koe olevansa täysin suomalainen, mutta ei täysin maahanmuuttajakaan. He kokevat itsensä jonnekin väliin sijoittuvaksi. Jotkut maahanmuuttajat kokevat sisäisen ristiriidan kotimaansa ja Suomen välillä. He tuntevat olonsa kotoisaksi Suomeen, mutta samalla kaipaavat kotimaataan.

Mä ajattelen, että mä en voi olla koskaan fin. Mutta mä en luule, että mä olisin kokonaan niinku puolet ja puolet. Luulen, että mä en voisi koskaan olla kokonaan integroitunut. (V2)

Mä tunnen joskus itsestäni sama kuin kantasuomalainen. Kun mulla on hyvä päivä ja töissä menee kaikki hyvin, ja mä menen kauppaan ja sen jälkeen harrastukset, silloin mulla on ihan kantasuomalainen olo. Mutta joskus se on eri. Se

vaan vaatii enemmän aikaa. Se ei ole helppo asia, koska eri kulttuuri, eri tausta, eri uskonto. (V9)

Kokemus suomalaisuudesta kehittyy ajan myötä ja riippuu monista tekijöistä, kuten yksilöllisestä taustasta, kielen taidoista, sosiaalisista verkostoista ja kohtaamista kokemuksista. Suomalaisuuden tunne voi kehittyä ajan myötä. Hyvät kokemukset ja onnistumiset työelämässä ja harrastuksissa voivat vahvistaa suomalaisuuden tunnetta. Kansalaisuuden saaminen voi olla merkittävä askel kohti suomalaisuuden tunnetta ja se voi antaa maahanmuuttajille mahdollisuuden osallistua yhteiskuntaan täysivaltaisena jäsenenä. Vaikka kansalaisuus voi tarjota oikeuksia ja velvollisuuksia, se ei välttämättä poista ulkopuolisuuden tai eristyneisyyden tunnetta.

Opiskelijoiden vastauksista voidaan tehdä useita johtopäätöksiä liittyen osallisuuden tunteen syntymiseen ja kontaktien luomiseen kotoutumiskoulutuksen aikana. Ensinnäkin monet opiskelijat kokevat, että työharjoittelut ovat olleet keskeinen tekijä suomalaisten kontaktien luomisessa. Esimerkiksi yksi opiskelija mainitsee, että hän on edelleen yhteydessä työharjoittelun aikana tapaamiinsa ihmisiin, mikä osoittaa, että harjoittelu on tarjonnut paitsi ammatillista oppia myös mahdollisuuden pitkäaikaisten suhteiden rakentamiseen.

Ensin mä löysin ihmisiä punainen ristin kautta. Mä olen punainen ristin kanssa yhteydessä. Mä olen jäsenenä ja sitten tehtiin töitä, vapaaehtoistöitä ja sain ystävän sen aikana. (V3)

Mä pelaan jalkapalloa, 3 vuotta sitten mä aloitin seurassa. sitten mä sain monia ystäviä. Sitten myös erotuomarikavereita on paljon. (V4)

Lisäksi vapaaehtoistyö, kuten Punaisen Ristin toimintaan osallistuminen, on ollut merkittävä keino kontaktien luomisessa ja kielen oppimisessa. Myös Pitkänen (2019) tutkimuksessa korostuu vapaaehtoistyön merkitys vuorovaikutuksen oppimisessa ja verkostojen luomisessa maahanmuuttajien kotoutumisprosessissa. Tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyö on tarjonnut maahanmuuttajille arvokkaita oppimiskokemuksia ihmisten kohtaamisesta ja vuorovaikutuksesta, mikä on edistänyt heidän työelämävalmiuksiaan. Vapaaehtoistyön kautta osallistujat ovat luoneet uusia verkostoja ja tavanneet henkilöitä, joiden kanssa heillä ei olisi ollut mahdollisuutta kohdata muuten. Tämä sosiaalinen vuorovaikutus on ollut keskeinen osa heidän integraatioprosessiaan ja auttanut heitä tuntemaan itsensä osaksi uutta yhteisöä.

Omassa tutkimuksessani esiintyy samankaltaisia havaintoja vapaaehtoistyön vaikutuksista vuorovaikutukseen ja verkostojen luomiseen. Opiskelijat ovat raportoineet, että työharjoittelut ja vapaaehtoistyö ovat olleet keskeisiä tekijöitä suomalaisten kontaktien luomisessa. Esimerkiksi yksi opiskelija mainitsi, että työharjoittelun aikana luodut suhteet ovat johtaneet pitkäaikaisiin

ystävyyssuhteisiin, mikä osoittaa, että vapaaehtoistyö ei ainoastaan tarjoa ammatillista oppia, vaan myös mahdollistaa sosiaalisten suhteiden rakentamisen. Lisäksi opiskelijat ovat kokeneet, että aktiivinen osallistuminen yhteisötoimintaan on auttanut heitä integroitumaan paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan ja laajentamaan sosiaalista verkostoaan.

Koulutuksen itsessään nähtiin myös auttavan kontaktien luomisessa muiden opiskelijoiden keskuudessa, mikä on erityisen tärkeää ensimmäisissä vaiheissa uuteen yhteiskuntaan integroitumisessa. Kotoutumiskoulutus antaa opiskelijoille tilaisuuden tehdä ensimmäinen askel kontaktien luomisessa Suomessa ja tarjoaa turvallisen ympäristön, jossa voi harjoitella sosiaalisia taitoja.

Mä voin tutustua opiskelijoihin ja tämä auttaa eli kotoutumiskoulutus auttaa opiskelijaa, esimerkiksi tehdä ensimmäinen askel Suomessa että voi puhua muille. (V5)

Toisaalta eräs opiskelija mainitsee haasteista suomalaisten ystävien löytämisessä, erityisesti kulttuurierojen, kuten alkoholin käytön suhteen. Tämä viittaa siihen, että vaikka kontaktien luominen on mahdollista, siihen liittyy myös tiettyjä vaikeuksia, jotka voivat olla riippuvaisia kulttuurieroista ja henkilökohtaisista mieltymyksistä.

Suomalaiset eivät puhu mitään, eivät puhu maahanmuuttajien kanssa tosi paljon. Mutta mä huomasin, että suomalaiset tykkäävät niin paljon baarista ja sit kun mä en juo alkoholia. Siksi sekin on vähän vaikea saada suomalainen ystävää, mutta mulla on maahanmuuttajia ystäviä. Mä sain ne Vanajaveden opistosta. (V9)

Vastausten perusteella voi sanoa, että kotoutumiskoulutus ja työharjoittelut auttavat maahanmuuttajia saamaan kontakteja suomalaiseen yhteiskuntaan. Työharjoittelupaikoissa maahanmuuttajat saavat mahdollisuuden tutustua työkavereihin ja muihin työntekijöihin, ja heillä on mahdollisuus ylläpitää näitä kontakteja myös työharjoittelun jälkeen (V2, V7). Lisäksi kotoutumiskoulutus tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden tavata ja tutustua toisiinsa, ja se voi auttaa heitä ottamaan ensimmäisen askeleen suomalaisessa yhteiskunnassa (V5).

Yhdistys- ja harrastustoiminta tarjoavat maahanmuuttajille mahdollisuuden löytää ystäviä ja verkostoitua. Yhdistysten ja järjestöjen, kuten Punaisen Ristin, kautta maahanmuuttajat voivat löytää ystäviä ja verkostoitua muiden ihmisten kanssa (V3). Harrastusryhmät, kuten jalkapallojoukkueet, tarjoavat maahanmuuttajille mahdollisuuden tavata ihmisiä, joilla on samankaltaiset kiinnostuksen kohteet, ja heillä on mahdollisuus ystävystyä heidän kanssaan (V4).

Monet opiskelijat olivat lisäksi sitä mieltä, että kontaktien saamisessa on maahanmuuttajien tärkeää olla aktiivisia ja ottaa itse vastuuta. He voivat tehdä tämän osallistumalla erilaisiin harrastuksiin ja yhdistystoimintaan, etsimällä ystäviä uskonnollisista yhteisöistä tai ottamalla yhteyttä paikallisiin järjestöihin, jotka auttavat maahanmuuttajia.

Mulla on eri maalaisia ystäviä ja vielä olemme yhteydessä ja minulla on suomalaisia ystäviä, mutta ei ole kaikilla sama tilanne, vaan mä olen ihan sosiaalinen ja yritän itse. (V2)

[Ystävien saaminen] riippuu niin paljon opiskelijoista, koska kaikissa maissa on epäsosiaalisia ihmisiä. Ei kaikki halua mennä juttelemaan uusien ihmisten kanssa. (V4)

Minun pitää olla rohkea. (V1)

Mä olin itseasiassa itse aktiivinen ja mä oon vaan yrittänyt olla kaikissa paikoissa mukana. (V9)

Aktiivisuus on vastaajien mukaan avainasemassa ystävien ja kontaktien löytämisessä. Aktiiviset ja ulospäinsuuntautuneet ihmiset, jotka ottavat itse vastuuta kontaktien luomisesta, menestyvät todennäköisemmin ystävien ja verkostojen löytämisessä uudessa yhteiskunnassa (V2, V9). He osallistuvat erilaisiin tapahtumiin ja harrastuksiin, tutustuvat uusiin ihmisiin ja ottavat rohkeasti yhteyttä muihin (V9). Yksilölliset ominaisuudet ja persoonallisuus vaikuttavat siihen, kuinka helposti ihmiset saavat uusia ystäviä ja kontakteja (V4).

Männistö (2020) tutkimuksen mukaan osallisuus rakentuu yksilön ja yhteisön välisessä vuorovaikutuksessa, jossa henkilön oma tahto olla osallinen on keskeisessä roolissa. Tämä näkökulma resonoi hyvin työni tulosten kanssa, jotka korostavat maahanmuuttajien aktiivisuuden ja oman vastuun merkitystä kontaktien ja ystävien löytämisessä uudessa ympäristössä; aktiivisuus ja ulospäinsuuntautuneisuus ovat avainasemassa uusien ystävien ja kontaktien löytämisessä. Tämä viittaa siihen, että yksilön oma aktiivisuus ja halu osallistua ovat tärkeitä tekijöitä osallisuuden ja verkostojen rakentamisessa. Tämä tukee Männistön havaintoa siitä, että osallisuus on vuorovaikutuksen tulos, jossa henkilön oma tahto ja aktiivisuus ovat keskiössä.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maahanmuuttajien, jotka ottavat itse vastuuta ja ovat aktiivisia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa, on todennäköisempää löytää ystäviä ja rakentaa sosiaalisia verkostoja. Tällöin osallisuus ei perustu pelkästään siihen, että ulkopuolinen yhteisö tarjoaa mahdollisuuksia, vaan myös siihen, että yksilö itse on valmis ja halukas osallistumaan.

Männistön tutkimus nostaa esiin myös sen, että osallisuuden rakentuminen ei ole yksittäisen tekijän varassa, vaan se vaatii aktiivista vuorovaikutusta. Tämä tukee opinnäytetyösi tulosta, että yksilölliset ominaisuudet ja persoonallisuus vaikuttavat siihen, kuinka helposti uusiin suhteisiin päästään. Erityisesti näkemys siitä, että jotkut ihmiset ovat luonnostaan sosiaalisempia ja ulospäinsuuntautuneempia, voi selittää, miksi he pystyvät helpommin integroitumaan uuteen ympäristöön.

Parannusehdotukset

Neljännän pääluokan teemahaastattelujen aineistossani muodostivat opiskelijoiden omat ehdotukset kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi. Yläluokiksi tässä teemassa rakentuivat autenttinen arki, positiivisten esimerkkien näkeminen sekä tapahtumat suomalaisten kanssa. Kaikki haastatellut opiskelijat painottivat arjen kokemisen tärkeyttä niin kielen opiskelun kuin yhteiskunnan ja kulttuurin ymmärtämisen kannalta. Puolet vastanneista oli myös sitä mieltä, että koulutuksen aikana tulisi järjestää enemmän tilaisuuksia, joissa opiskelijat pääsisivät tapaamaan muita opiskelijoita, jotka ovat jo kotoutumiskoulutuksensa käyneitä tai toista reittiä työelämään päässeitä. Lisäksi toinen puoli vastanneista toivoi, että järjestettäisiin enemmän tapahtumia suomalaisten kanssa, joissa pääsisi harjoittelemaan suomen kieltä ja tekemään asioita yhdessä.

Maahanmuuttajat toivovat kotoutumiskoulutukselta tulevaisuudessa entistä enemmän käytännönläheisyyttä ja vuorovaikutusta suomalaisen yhteiskunnan ja arjen kanssa. Koulutuksen tulisi tukea heitä kielen oppimisessa, verkostoitumisessa ja työelämän valmiuksien kehittämisessä. He toivovat enemmän mahdollisuuksia tutustua suomalaiseen arkeen ja kulttuuriin käytännössä, esimerkiksi vierailujen ja tapahtumien kautta, sekä mahdollisuuksia keskustella suomalaisten kanssa ja harjoitella kielen käyttöä tosielämän tilanteissa – nopeampaa ja käytännönläheisempää kielenoppimista, joka hyödyntää aitoja elämäkokemuksia.

Voi käydä kaikki paikkaan tutustumaan esimerkiksi museo tai juhlaa tai ne jotain hääjuhlaa tai edes sauna tai jotain mitä suomalaisille kuuluu, vaikka konsertti. Mitä tahansa. (V1)

Esimerkiksi voidaan käydä apteekkiin. Voit ilmoittaa etukäteen, me tullaan ja harjoitellaan teidän kanssa. Opiskelija kysyy ja voi pyytää apua. (V2)

Suomen kieltä myös alussa pitäisi vaan näyttää opiskelijoille niinku aidon elämän kokemuksia nopeammin. (V4)

Elämän näkeminen koulun ulkopuolella opettajan kanssa. Lisätään rohkeutta ja voidaan edistää osallistumiskykyä. Ryhmän sisällä voi myös epäonnistua. Sen takia se joskus opettajan pitäisi olla mukana. (V8)

Kawani (2010), Owal Groupin selvitys (2020) ja oma tutkimukseni tarjoavat monia yhteneväisyyksiä kotoutumiskoulutuksen vaikutuksista ja kehittämistarpeista. Kaikissa tutkimuksissa korostuu käytännönläheisen opetuksen tarve. Kawani havaitsi opiskelijoiden kaipaavan enemmän konkreettista kosketusta suomalaiseen yhteisöön ja työelämään, vähemmän teoreettista opetusta ja kielen opetukseen keskittymistä. Tämä havainto on linjassa Owal Groupin selvityksen kanssa, jossa opiskelijat arvostavat erityisesti työharjoittelua ja käytännön taitojen kehittämistä suomen kielen käytössä. Omassa tutkimuksessani myös työharjoittelu ja käytännön kielitaito nousevat keskeisiksi, korostaen kielen oppimisen ja soveltamisen merkitystä arjessa ja työelämässä.

Opiskelijat toivovat tulevaisuudessa mahdollisuuksia kuulla maahanmuuttajataustaisten ihmisten kokemuksia ja tarinoita kotoutumisesta ja työelämään siirtymisestä. He haluaisivat saada lisää vertaistukea ja neuvoja muilta opiskelijoilta, jotka ovat samassa tilanteessa. He toivovat mahdollisuuksia tavata ja tutustua muihin maahanmuuttajiin ja suomalaisiin. Tämän lisäksi he toivovat jatkuvaa yhteydenpitoa: Mahdollisuuksia pysyä yhteydessä muihin opiskelijoihin ja kouluttajina toimineisiin henkilöihin myös koulutuksen päättymisen jälkeen sekä tilaisuuksia tavata muita maahanmuuttajia ja suomalaisia verkostoitumisen ja ystävyyssuhteiden luomisen merkeissä. He toivovat saavansa tietoa ja tukea erilaisten verkostoitumis- ja tapahtumamahdollisuuksien löytämiseen.

Tämä asia myös puuttui kun mä olin Vanajaveden opistossa, eli se että maahanmuuttajataustaisten ihmisten pitäisi kertoa, että mikä heidän polku oli. (V1)

Ehkä voidaan tehdä jotain niinku joku job fare. työmarkkinat missä olisi jotain työnantajia. Mutta niinku että omistajat olisivat niinku maahanmuuttajia, koska ei meitä kiinnostaneet että miten hieno yritys suomalaisella on. Me halutaan tietää et mikä on meidän mahdollista että miten joku sama kuin me on tehnyt. (V4)

Mä aina kun mä näin semmoinen erilaisia ihmisiä kaupungilla. Mä heti kysyn, että hei, kuka sinä olet? Milloin sä tulit Suomeen, mitä sä teit, milloin sä sait työpaikan? Mut mä tein sen itse. Se on tosi raskasta. Pitäisi olla joku missä joku itse kertoo ja puhuu. (V9)

Opiskelijat toivovat tulevaisuudessa myös enemmän mahdollisuuksia tavata ja keskustella suomalaisten kanssa luonteissa ja rennoissa tilanteissa, kuten tapahtumissa, retkillä tai yhteisissä projekteissa. He toivovat yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä edistäviä aktiviteetteja, joissa maahanmuuttajat ja suomalaiset voivat oppia toisiltaan ja jakaa kokemuksiaan. He haluaisivat, että järjestettäisiin yhteisiä kulttuuritapahtumia, joissa maahanmuuttajat ja suomalaiset voivat kokea ja oppia toistensa kulttuureista.

Kyllä olisi tosi tärkeää, että suomalaiset ja maahanmuuttajat pääsisivät niin, kun jotenkin helpommin yksi kommunikoidaan jossain tilaisuuksissa tai tapahtumissa että ajatukset vaihtuisivat. Varmasti se auttaa kaikista eniten. Se on ehkä yksi avain, joka voi avata kaikki oven? (V3)

Joku tilanne tai tapahtuma että mä voin puhua suomalaisen kanssa helposti. Joku että istumme niinku samassa pöydässä ja pelaamme jotain tai on joku leikki. (V8)

Ehkä mä tykkäisin että retkelle mennään. Suomalaiset tykkäävät metsästä ja me tykkäämme metsästä. Eli siis miksi ei menemme yhdessä metsään? Suomalainen voivat kertoa metsästä ja me voimme oppia samalla uudet sanoja. Sitten me katsoimme että kaikki ovat ystävällinen. (V9)

5.3 Tulosten johtopäätökset

Tutkimukseni tulokset korostavat kielen oppimisen ja osallisuuden kokemuksen merkitystä maahanmuuttajien kotoutumisprosessissa. Nämä havainnot ovat linjassa aiempien tutkimusten kanssa, jotka korostavat sekä laadukkaan opetuksen että osallisuuden merkitystä maahanmuuttajien kotoutumisessa. Esimerkiksi Intke-Hernandezin (2020) väitöskirja tuo esille osallisuuden kokemuksen merkityksen kielen oppimisen onnistumisessa ja yhteisöllisyyden roolin kielenoppimisprosessissa.

Ensinnäkin Intke-Hernandezin mukaan onnistuneen kielen oppimisen perustana on osallisuuden kokemus, joka voimaannuttaa yksilön aktiiviseksi toimijaksi kielenkäyttäjyhteisöön. Tämä on merkityksellistä myös oman tutkimukseni tuloksissa, joissa maahanmuuttajat arvostavat erityisesti mahdollisuuksia luoda uusia sosiaalisia suhteita ja ilmaista itseään kotoutumiskoulutuksen aikana. Yli 85 % vastaajista koki saaneensa hyödyllisiä kontakteja koulutuksen aikana, ja kaikki vastaajat olivat tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa ilmaista mielipiteensä. Nämä tulokset viittaavat siihen, että osallisuuden kokemus on keskeinen tekijä kielen oppimisessa ja kotoutumisessa, tukien Intke-Hernandezin väitettä siitä, että osallisuus ja kielen oppiminen kulkevat käsi kädessä, mutta eivät aina suorassa linjassa.

Toiseksi tutkimukseni tulokset tukevat aiempien tutkimusten havaintoja siitä, että opettajien rooli ja opetuksen laatu ovat keskeisiä tekijöitä maahanmuuttajien kotoutumisessa. Häkkinen (2016), Rissanen (2021), Rukko (2023) ja Suokonautio (2008) ovat aiemmin korostaneet laadukkaan opetuksen ja opettajien merkitystä maahanmuuttajien kotoutumisessa. Tutkimukseni tulokset osoittavat, että opiskelijat kokevat saavansa erittäin hyvää tukea ja apua opettajilta, mikä vahvistaa opettajien merkityksen kotoutumisprosessissa. Opiskelijoiden kokemus siitä,

että heidän näkemyksensä otetaan huomioon ja he saavat tarvittavaa tukea, korostaa yhteisöllisyyden merkitystä, mikä resonoi Intke-Hernandezin (2020) esittämien ajatusten kanssa.

Kolmanneksi Intke-Hernandez (2020) tuo esille arjen kielenoppimisen ja osallisuuden kokemusten vastavuoroisuuden. Hän huomauttaa, että kielen oppiminen ja osallisuus voivat tukea toisiaan, mutta ne eivät aina kulje käsikkäin. Tämä havainto on linjassa oman tutkimukseni kanssa: vaikka suurin osa opiskelijoista koki suomen kielen opiskelun pääosin positiivisena, jotkut kohtasivat haasteita, kuten vaikeuksia puhumisessa ja ymmärtämisessä, eli käytännössä keskustelun käymisessä. Tämä osoittaa, että vaikka osallisuuden kokemus ja kielen oppiminen voivat vahvistaa toisiaan, ne eivät aina ole suoraviivaisessa suhteessa toisiinsa.

Lisäksi tutkimukseni tulokset osoittavat tarpeen kehittää kotoutumiskoulutuksen käytännölläheisyyttä ja vuorovaikutusta suomalaisen yhteiskunnan ja arjen kanssa. Erola ja Virpi (2017), Suokonautio (2008), Kurki (2019) ja Haapajärvi (2022) ovat aiemmin korostaneet kielenoppimisen haasteita ja käytännölläheisyyden merkitystä. Tutkimukseni opiskelijat toivovat entistä enemmän käytännölläheistä oppimista, vertaistukea ja mahdollisuuksia tutustua suomalaiseen kulttuuriin sekä tavata suomalaisia. Tämä tukee aiempia havaintoja ja korostaa käytännölläheisen opetuksen merkitystä osallisuuden ja kielen oppimisen tukemisessa.

Lopuksi käytännön kielenoppiminen ja osallisuuden kokemukset ovat keskeisiä teemoja monissa tutkimuksissa. Intke-Hernandez (mt.) esittää, että arjen kielenoppiminen voi tuoda osallisuuden kokemuksia ja lisätä hyvinvointia, vaikka sitä ei aina voida mitata perinteisin kielitaitotasoilla. Samankaltaisesti, tutkimukseni osoittaa, että opiskelijat arvostavat erityisesti mahdollisuuksia luoda uusia suhteita, mikä on keskeinen osa heidän sopeutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Opiskelijat kokevat koulutuksen auttaneen heitä sopeutumaan Suomeen ja parantaneen heidän työllistymismahdollisuuksiaan, mutta he myös toivovat jatkossa entistä parempaa käytännön lähestymistapaa ja kulttuurisen integraation mahdollisuuksia.

Näiden johtopäätösten perusteella voidaan todeta, että osallisuuden kokemus ja yhteisöllisyys ovat keskeisiä tekijöitä maahanmuuttajien kielen oppimisessa ja kotoutumisessa. Intke-Hernandezin näkemykset täydentävät tutkimukseni havaintoja tuoden esille, kuinka osallisuuden kokemukset voivat edistää kielen oppimista ja päinvastoin. Tämä korostaa, että kielen oppiminen ja osallisuuden kokemus ovat monimutkaisia ja toisiinsa liittyviä prosesseja, jotka vaativat sekä yksilön että yhteisön panosta.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli ”Miten opiskelijat kuvailevat koulutuskokemustaan?”. Tulosten perusteella opiskelijat kuvailivat Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuskokemustaan pääosin positiivisesti. Opiskelijat arvostavat mahdollisuutta luoda uusia suhteita, mikä on keskeinen osa heidän sopeutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Suurin osa opiskelijoista koki suomen kielen opiskelun pääosin positiivisena kokemuksena: laadukkaat materiaalit, pätevät opettajat ja monipuoliset opetusmenetelmät saivat erityisesti kiitosta. Aineiston perusteella opiskelijat kuvailevat Vanajaveden opistoa paikaksi, jossa todella oppii suomen kieltä, ja josta saa hyödyllisiä tietoja esimerkiksi yhteiskunnallisista asioista ja työelämästä.

Kuitenkin jotkut opiskelijat kokivat opetuksen olevan liian hidasta ja toivoivat enemmän mahdollisuuksia itsenäiseen opiskeluun. Tutkimus paljastaa myös, että monet opiskelijat kohtasivat haasteita koulutuksen aikana, kuten vaikeuksia puhumisessa, ymmärtämisessä ja motivaatiossa. Lisäksi opetuksen nopeus ja materiaalien laatu nousivat esiin ongelmina. Kotoutumiskoulutukseen osallistuu usein opiskelijoita, joilla on erilaisia taustoja ja kielitaitotasoja. Tämä monimuotoisuus voi vaikuttaa siihen, kuinka hyvin koulutus vastaa kaikkien tarpeita. Esimerkiksi jotkut opiskelijat voivat tarvita enemmän tukea puhumisen ja ymmärtämisen taitojen kehittämisessä, kun taas toiset voivat kaivata syvällisempää oppimiskokemusta.

Toinen tutkimuskysymykseni oli ”Tunsi-atko/tuntevatko kotoutumiskoulutuksen opiskelijat osallisuutta?”. Osallisuutta mittasin kysymyksillä kontaktien saamisesta, mielipiteiden esittämisestä ja kokemuksessa siitä, kuunneltiin-ko mielipidettä, sekä tuen saamisen kokemuksissa ja Suomeen sopeutumisen asteella. Tulosten perusteella yli 85 % vastaajista koki saaneensa hyödyllisiä kontakteja koulutuksen aikana. Kaikki vastaajat olivat myös tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa ilmaista mielipiteensä ja kokivat, että heidän näkemyksensä otettiin huomioon.

Tämä viittaa siihen, että koulutusohjelma on onnistunut luomaan osallistavan ilmapiirin, mikä voi lisätä opiskelijoiden sitoutumista ja motivaatiota. Suurin osa opiskelijoista arvioi kotoutumiskoulutuksen auttaneen heitä hyvin tai erittäin hyvin sopeutumaan Suomeen. Useimmat opiskelijat kokivat saavansa erittäin hyvää tukea ja apua opettajilta, mikä korostaa opettajien merkitystä kotoutumisprosessissa. Opiskelijoiden arviointi siitä, kuinka hyvin koulutus on auttanut heitä sopeutumaan Suomeen, yhdessä sen kanssa, että he kokevat saaneensa hyvää tukea opettajilta, korostaa koulutuksen ja opettajien merkitystä kotoutumisprosessissa. Tämä viittaa siihen, että käytännön tuki ja ohjaus ovat keskeisiä tekijöitä maahanmuuttajien onnistuneessa integraatiossa.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessäni tarkastelin, miten opiskelijat arvioivat koulutuksen parantamismahdollisuuksia tulevaisuudessa. Tulosten perusteella opiskelijat toivovat kotoutumiskoulutukselta entistä enemmän käytännönläheisyyttä, vuorovaikutusta ja yhteistyötä suomalaisen yhteiskunnan ja arjen kanssa. He arvostavat käytännönläheistä kielenoppimista, vertaistukea ja jatkuvaa yhteydenpitoa sekä mahdollisuuksia tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja tavata suomalaisia. Heille näyttäisi olevan erityisen tärkeää nähdä muiden maahanmuuttaneiden urapolkuja.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Hämeenlinnan kotoutumiskoulutus on ollut opiskelijoiden arvioiden mukaan tehokas ja hyödyllinen työkalu maahanmuuttajien sopeutumisessa Suomeen. Koulutus tarjoaa arvokasta tukea, laadukkaita materiaaleja ja mahdollisuuden luoda sosiaalisia verkostoja, mutta samalla se myös paljastaa tarpeen kehittää käytännönläheisyyttä ja vuorovaikutusta koulun ulkopuolella koulutuksen aikana. Opiskelijat kokevat, että koulutus auttaa heitä sopeutumaan ja parantaa heidän työllistymismahdollisuuksiaan, mutta myös toivovat jatkossa entistä parempaa käytännön lähestymistapaa ja kulttuurisen integraation mahdollisuuksia.

Koska tutkimukseni on kehittämistyö, jonka tavoitteena on aidosti kehittää tilaajani toimintaa, on tarpeellista luoda helposti hallittavissa oleva kokonaisuus siitä, minkälaisia kehittämisehdotuksia kotoutumiskoulutuksen entisiltä opiskelijoilta on tullut. Käytyäni läpi alkukyselystä ja teemahaastattelusta saamani aineiston olen muodostanut kaksi kokonaisuutta, jotka kattavat opiskelijoiden ehdotukset:

1. Yhteisöllisyys ja verkostoituminen

Tämä teema kattaa useita toiveita, jotka liittyvät yhteistyöhön, kokemusten jakamiseen ja yhteydenpitoon eri ryhmien välillä. Opiskelijat toivovat:

- Mahdollisuuksia tavata ja keskustella suomalaisten kanssa luonteivissa ja rennoissa tilanteissa.
- Yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä edistäviä aktiviteetteja, joissa maahanmuuttajat ja suomalaiset voivat oppia toisiltaan ja jakaa kokemuksiaan.
- Mahdollisuuksia kuulla maahanmuuttajataustaisten ihmisten kokemuksia ja tarinoita kotoutumisesta ja työelämään siirtymisestä.
- Mahdollisuuksia pysyä yhteydessä muihin opiskelijoihin ja kouluttajina toimineisiin henkilöihin myös koulutuksen päättymisen jälkeen.

2. Tehokkaampi ja käytännönläheisempi kotoutuminen

Tämä teema keskittyy opiskelijoiden toiveisiin nopeammasta ja käytännönläheisemmästä kielennoppimisesta sekä paremmasta ymmärryksestä suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta.

Opiskelijat toivovat:

- Nopeampaa ja käytännönläheisempää kielennoppimista, joka hyödyntää aitoja elämäkokemuksia.
- Painopistettä puhutun kielen opetukseen, jotta he voivat paremmin harjoitella kielen käyttöä tosielämän tilanteissa.

Näiden lisäksi tunnistin aineistosta nousevan seuraavat tarpeet: 1) enemmän opetusta suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta myös alemmilla moduuleilla, jotta tietoisuus ympäröivästä yhteiskunnasta ei olisi niin vähäistä moduuleilla 1–2, sekä 2) lisää opettajia ja pienempiä ryhmiä, jotta opiskelijat saisivat enemmän yksilöllistä huomiota ja tukea.

Ensimmäiseen kehityskohteeseen on Vanajaveden opistossa kuitenkin tartuttu jo kuluneen lukuvuoden aikana, kun kehitimme yhteisvoimin materiaaleja kulttuurista ja yhteiskunnasta myös alkupään moduuleihin, joten en toiminnan kehittämiseen tehtävää tuotosta varten ottanut tätä kokonaisuutta huomioon. Ehdotukselle lisätä opettajia ja pienentää ryhmäkokoja en tämän opinnäytetyön puitteissa niin ikään kykene tekemään mitään, sillä näitä asioita ohjaavat pitkälti olemassa olevat resurssit – rahoitus, tilat ja opettajien saatavuus.

6 TUOTOS: TOIMINTAKOKONAISUUS

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tuotoksen, jonka olen kehittänyt suoraan tutkimuksen tulosten perusteella. Tavoitteeni oli luoda palvelun kehittämiseen konkreettisia ratkaisuja, jotka vastaisivat Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden havaittuihin tarpeisiin ja kehittämisaalueisiin. Tutkimukseni tulokset paljastivat kaksi merkittävää avainaluetta, joilla koulutusta voidaan entisten opiskelijoiden mielestä parantaa: käytännönläheinen kielenopetus ja opiskelijoiden verkostoitumismahdollisuudet. Näihin havaintoihin perustuen olen kehittänyt kaksi erityisesti näihin tarpeisiin vastaavaa kokonaisuutta.

Ensimmäinen kokonaisuus on nimeltään "Arjen suomi käytännössä – toimintakortit" (liite 3). Tutkimuksen mukaan opiskelijat arvostavat käytännönläheistä oppimista ja haluavat enemmän mahdollisuuksia harjoitella kieltä aidoissa tilanteissa. Tämä kokonaisuus yhdistää arjen tilanteet ja käytännön sovellettavuuden, mikä tekee siitä helposti ymmärrettävän ja relevantin sekä opettajille että opiskelijoille. Lisäksi sanojen ensimmäisistä kirjaimista muodostuva "ASK" tuo mukavan lisämerkityksen, joka kannustaa kysymään ja oppimaan lisää. Korttien suunnittelussa käytin hyväkseni Vanajaveden Opiston virallisen logon värimaailmaa (kuva 1).

Toinen kokonaisuus on nimeltään "Vanajaveden verkostot" -tapahtumasarja ja se pitää sisällään toimintasuunnitelman siitä, miten Vanajaveden Opisto voi erilaisia tapahtumia järjestämällä ja alumnitoimintaa kehittämällä vastata opiskelijoiden verkostoitumistarpeisiin jopa oman opiston sisällä (liite 4).

Kuva 1: Vanajaveden Opiston logo. (Vanajaveden Opiston Facebook-sivut)

Molemmat kehittelemäni kokonaisuudet edesauttavat myös osallisuuden syntymistä, sillä ne auttavat opiskelijoita pääsemään helpommin ja kenties nopeammin osaksi ympäröivää yhteiskuntaa tarjoamalla käytännönläheistä suomen kielen opetusta aidoissa tilanteissa sekä mahdollisuuksia verkostoitua niin kantasuomalaisten kuin muiden maahanmuuttajienkin kanssa. Esitelen seuraavaksi molemmat kokonaisuudet hieman tarkemmin.

6.1 Arjen suomea käytännössä -toimintakortit

Opinnäytetyöni ensimmäisenä tuotoksena on käytännöllisempään kielenopetukseen tähtäävä materiaalipaketti, jonka avulla opettaja voi toiminnallisista ja aitojen tilanteiden keinoin auttaa opiskelijoitaan oppimaan suomea. Tämä materiaalipaketti vastaa suoraan tutkimuskysymykseeni ”Miten kotoutumiskoulutusta pitäisi parantaa?” Tutkimukseni tulosten perusteella opiskelijat toivoivat paljon suomen käytännöllistä opiskelua, joka tähtää ”oikean ja aidon” suomen käyttämiseen jo opiskelun varhaisessa vaiheessa. Erityisesti moduuleilla 1–2 opiskelu usein tapahtuu oppikirjan, opettajan omien materiaalien ja luokassa tehtävien harjoitusten – toiminnallisten tai ei – avulla. Materiaalipaketin tarjoamien tehtävien avulla opiskelijat voidaan viedä luokkahuoneen ulkopuolelle ja lähteä harjoittelemaan suomea kunkin toimintakortin osoittamaan asiointipaikkaan.

ASK-toimintakortit on tehty sopiviksi Opetushallituksen opetussuunnitelmassa mainittuun teemaan ”oman asuinalueen peruspalvelut”, eli ne kattavat peruskirjon arkipäivän tilanteita, joita opiskelijat voivat kohdata suomen kieltä oppiessaan ja käyttäessään eri asiointipaikkojen palveluita (Opetushallitus 2022, 32). Jokaisessa toimintakortissa on konkreettinen tilanne suomen kielellä sekä vastausesimerkkejä, joista opiskelija saa tukea tehtävän suorittamiseen.

Toimintakorttien avulla opettajat voivat luoda monipuolisia ja vuorovaikutteisia oppitunteja, joissa opiskelijat pääsevät harjoittelemaan suomen kielen käyttöä autenttisissa tilanteissa joko ryhmän kesken tai käyttäen asiakaspalvelua tarjoavien tahojen, kuten kauppojen ja apteekkien työntekijöiden apua. Toimintakorttien lisäksi olen koontanut jokaiseen asiointipaikkaan (ruoka-kauppa, apteekki, tori, pankki, vaatekauppa, R-kioski) niihin sopivat sanalistat, joista löytyviä sanoja voidaan yhdessä opiskella ennen asiointiharjoitteluun lähtemistä. Toimintakortteja voidaan tietysti käyttää myös luokassa ns. kuivaharjoitteluun.

Toimintakorttien tavoitteena on parantaa opiskelijoiden suomen kielen taitoa käytännön tilanteissa ja samalla lisätä heidän itseluottamustaan ja valmiuksiaan kommunikoida suomeksi arkipäivän elämässä. Kortit tarjoavat myös mahdollisuuden opiskelijoille harjoitella vuorovaikutusta suomalaisten kanssa ja integroitua paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

6.2 Vanajaveden verkostot -toimintasuunnitelma

Tässä luvussa esittelen "Vanajaveden Verkostot" -toimintasuunnitelman, jonka olen laatinut tukemaan Vanajaveden Opiston kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden verkostoitumista. Myös tämä kokonaisuus vastaa suoraan tutkimuskysymykseeni ”Miten kotoutumiskoulutusta pitäisi parantaa?” Suunnitelmani lähtökohtana olivat opiskelijoiden esittämät toiveet ja tarpeet verkostoitumismahdollisuuksien lisäämisestä, niin kantasuomalaisten kuin muiden maahanmuuttajienkin kanssa. Toimintasuunnitelmani ytimessä on tapahtumasarja, jolla edistetään opiskelijoiden kotoutumista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä vahvistetaan heidän sosiaalista pääomaansa.

Tämän tapahtumasarjan olen suunnitellut vastaamaan eri verkostoitumistarpeisiin ja tarjoamaan opiskelijoille mahdollisuuksia luoda hyödyllisiä kontakteja sekä jakaa kokemuksiaan ja oppia toisiltaan. Verkostoitumistapahtumat tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden tavata ja kuulla niin suomalaisten kuin ”onnistuneiden” maahanmuuttajienkin tarinoita, osallistua ryhmätyöskentelyihin ja verkostoitumistilaisuuksiin paikallisten yhteisöjen ja organisaatioiden kanssa. Tapahtumasarjan lopullinen toteutus tullaan tekemään yhdessä opiskelijoiden kanssa, minkä avulla huolehditaan tutkimuksen päätyttyäkin siitä, että opiskelijat pääsevät itse osalliseksi omaa koulutustaan kehittävään toimintaan.

Päädyin tapahtumasarjaa suunnitellessani siihen, että on luontevinta ujuttaa se osaksi lukuvuoden aikatauluamme. Niinpä tapahtumista ensimmäinen, Polut ja päämäärät, joka on suunnattu erityisesti niille opiskelijoille, jotka haluavat kotoutumiskoulutuksen jälkeen lähteä opiskelemaan ammattia, järjestetään heti lukuvuoden alussa syys-lokakuussa. Tällöin opiskelijat saavat ideoita sekä syksyn jatkuviin hakuihin että alkukevästä alkaviin yhteishakuihin.

Toinen tapahtuma, Urat ja unelmat, joka on työntekijätapahtuma ja jonka idea on antaa tietoja työllistymisestä, työpaikoista ja työkokemuksista, järjestetään joulutammikuussa. Tämä ajankohta mahdollistaa sen, että opiskelijat saavat työkaluja mm. heti alkuvuonna alkaviin kesätyöhakuihin.

Tapahtumasarjan kolmas ja viimeinen tapahtuma, Ideoita ja innovaatioita, on yrittäjätapahtuma. Tässä tapahtumassa opiskelijat saavat tietoa yrityksen perustamisesta Suomessa sekä kuulla ja nähdä muiden menestyneiden maahanmuuttajien yrittäjätarinoita. Tämä tapahtuma järjestetään huhti-toukokuussa, jolloin suurin osa kotoutumiskoulutuksen kursseista on vielä käynnissä ja opiskelijat saavat ideoita mm. tulevaa kesää varten, jos heillä ei ole halukkuutta lähteä opiskelemaan tai omaa kielitaitoa ei vielä koeta tarpeeksi korkeaksi työpaikan hakemista varten.

6.3 Tulosten jalkauttaminen

Yhteisöpedagogiikka ja kotoutumisen edistämisen politiikka ovat tiiviisti toisiinsa kytkeytyneitä aloja, joiden yhteistyöllä on merkittävä rooli maahanmuuttajien onnistuneessa kotoutumisessa. Yhteisöpedagogiikan ja kotouttamispolitiikan yhteinen tavoite on luoda olosuhteet, joissa maahanmuuttajat vuosittain kasvavana yhteisönä voivat tuntea olonsa tervetulleiksi, osaksi muuta yhteisöä ja osallistua täysipainoisesti suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tutkimuksellinen kehittämistyö pyrkii aina tuottamaan konkreettisia ja hyödyllisiä tuloksia tilaajalle ja laajemmalle ammattikunnalle (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023). Tämä opinnäytetyö luo kotoutumiskoulutukseen sellaisia toimintatapoja, jotka aidosti vastaavat opiskelijoiden itsensä esille nostamiin tarpeisiin. Toisaalta tämä opinnäytetyö antaa arvokasta tietoa siitä, minkälaiseksi kotoutumiskoulutuksensa Hämeenlinnassa suorittaneet opiskelijat arvioivat omaa kokemustaan ja kuinka hyvin Hämeenlinna on opiskelijoidensa mielestä onnistunut koulutuksessaan. Tulosten perusteella opiskelijat vuosilta 2019–2023 ovat olleet äärimmäisen tyytyväisiä koulutuksen laatuun ja erityisesti opettajien tarjoamaan opetukseen ja tukeen, sekä opistossa vallitsevaan mukavaan tunnelmaan.

Tämän opinnäytetyön kohderyhmää ovat niin Vanajaveden opiston kotoutumiskoulutuksen opettajat kuin opiskelijatkin, mutta myös työvoimakoulutuksesta vastaava taho TE-toimisto ja toiminnan rahoituksesta päättävä ELY-keskus ja myöhemmin Hämeenlinnan kaupunki. Tämän tutkimuksen tulokset tullaan jakamaan niin työni tilaajalle Vanajaveden Opistolle, TE-toimistolle, ELY-keskukselle kuin kaupungin maahanmuuton parissa työskenteleville henkilöille, ja sen avulla voidaan mahdollisesti vahvistaa Vanajaveden Opiston asemaa kotoutumiskoulutusta järjestävänä tahona myös vuodesta 2025 eteenpäin.

Opinnäytetyöni tuotoksena syntyneet toimintakortit tullaan lataamaan osaansuomessa.fi -sivustolle, johon on jo aiemminkin opiston erilaisten hankkeiden tuotoksena syntynyt mm. erilaisia digimateriaaleja kotoutujien ja luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien käyttöön. Sivustolta opettajat niin Vanajaveden Opistolla kuin muissakin kotoutumiskoulutusta ja suomen opetusta järjestävissä kouluissa voivat ladata ne käyttöönsä ja edesauttaa opiskelijoidensa käytännön suomen oppimista.

Opinnäytetyöni toisena tuotoksena syntynyt toimintasuunnitelma tullaan jakamaan ensisijaisesti Vanajaveden Opiston kotoutumiskoulutuksen opettajaryhmälle syyslukukaudella 2024, ja sen sisältämät ideat tapahtumista otetaan mahdollisuuksien mukaan tulevalle lukuvuodelle. Toimintasuunnitelmaa tulee kuitenkin pilotoida ennen sen jalkauttamista laajemman yleisön tietoisuuteen, mutta en näe mahdottomana sitä, että muutkin kotoutumiskoulutusta toteuttavat ottaisivat sen käyttöönsä.

7 POHDINTA

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää Hämeenlinnan kotoutumiskoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä koulutuksesta sekä heidän ajatuksiaan siitä, miten koulutusta voitaisiin parantaa tulevaisuudessa. Tutkimustulokset tarjoavat arvokasta tietoa siitä, miten kotoutumiskoulutus koetaan ja miten se voisi vastata paremmin opiskelijoiden tarpeisiin.

Yksi keskeinen havainto tässä tutkimuksessa oli, että opiskelijat arvostavat vuorovaikutusta opettajien kanssa ja näkevät sen tärkeänä osana koulutuskokemustaan. Opettajien rooli näyttäisi olevan merkittävä sekä tiedon välittämisessä että opiskelijoiden tukemisessa – puhumattakaan välittävän ilmapiirin luomisesta. Tulokset korostavatkin osaksi opettajien roolin keskeisyyttä kotoutumiskoulutuksessa ja antavat viitteitä siitä, että opettajien koulutukseen ja resursseihin olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota tulevaisuudessa. Tätä toki vaikeuttaa se, että kotoutumiskoulutus on edelleen kilpailutettu ala ja on sen vuoksi hyvin epävarma työllistäjä opettajille – tästä syystä alalle on ilmeisen vaikeaa löytää työntekijöitä.

Toinen merkittävä huomio liittyy osallisuuteen. Vaikka opiskelijat ilmoittivatkin saaneensa hyödyllisiä kontakteja opiskelujensa aikana, ja kertoivat saaneensa mielipiteensä kuulluksi ja kokivat sopeutuneensa Suomeen melko hyvin, he kuitenkin kaipaavat vahvempaa tunnetta osallisuudesta ja yhteenkuuluvuudesta paikallisessa yhteisössä. Vaikka Vanajaveden opisto onkin kyennyt kasvattamaan joissakin määrin opiskelijoiden osallisuuden tunnetta, on tulevaisuudessa edelleen tehtävää siinä, että koulutus ei nojaisi niin paljoa ainoastaan kielen opetukseen, ja tähtäisi niin kovasti vain työllistymiseen. Luulisin, että osallisuutta kasvattaen koko kurssin ajan luodaan jo enemmän edellytyksiä kielen oppimiselle sekä aktiivisuudelle yhteiskunnassa.

Kotoutumiskoulutuksen tavoite, kuten luvussa 2 mainitsin, on edesauttaa maahan muuttaneita henkilöitä saamaan valmiudet täällä elämiseen ja tasa-arvoisen elämän rakentamiseen. Kotoutumiskoulutuksella tähdätään lopulta siihen, että henkilöt työllistyvät tai lähtevät jatkokoulutukseen – onko tässä menty ojaan? Tulisiko lopullisen tavoitteen kenties olla ”loppuelämän valmiuksien saaminen”? Tutkimuksessani nousseet kehitysehdotukset opiskelijoilta olivat nimittäin hyvin samankaltaisia kuin aiemmissa tutkimuksissa ympäri Suomea. Nähtävästi opiskelijat – riippumatta opiskelupaikasta ja -ajasta – kaipaavat nimenomaan arjen kokemuksia ja konkreettista kosketusta suomalaiseen elämään osana kotoutumiskoulutusta. Työelämä tietous ja apu jatkokoulutukseen hakeutumisessa on toki nähty arvokkaana, mutta kerta toisensa jälkeen

opiskelijoilta nousee toiveita aivan tavallisen elämän näkemisestä ja siihen osallistumisesta, ensikäden tietoa suomalaisten arjesta ja siihen kuuluvista aspekteista.

On kuitenkin tärkeää huomata, että tämän tutkimuksen tulokset perustuvat opiskelijoiden subjektiivisiin kokemuksiin, eikä niitä voida yleistää koskemaan kaikkia kotoutumiskoulutukseen osallistuvia. Jatkotutkimuksessa voitaisiin syventyä tarkastelemaan esimerkiksi erilaisten tuki- palveluiden vaikutuksia opiskelijoiden kokemuksiin ja koulutuksen tuloksiin, sekä tutkia laajemmin eri kansalaisuuksien kokemuksia kotoutumisesta Suomessa. Erityisesti ukrainalaisten joukkopako sodasta Suomeen, heidän kokemuksensa tilapäisesti suojeltuina kotoutumiskoulutuksessa, olisi varmasti mielenkiintoinen aihe.

7.1 Opinnäytetyöprosessin evaluointi

Tutkimuksen alkuvaiheessa keskityin arvioimaan kehittämistyöni tarpeellisuutta ja merkitystä. Kotoutumiskoulutuksen onnistumisen arviointi on tärkeää paitsi yhteiskunnallisista syistä, myös henkilökohtaisten havaintojeni perusteella. Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksen opettajana olen ollut tietoinen tarjoamamme opetuksen korkeasta laadusta, mutta pohdin myös mahdollisuuksia kehittää toimintaa edelleen. Keskusteltuani opistomme rehtorin kanssa päätimme, että toimintaa tulisi kehittää entisten opiskelijoiden palautteen perusteella.

Kun tutkimusaihe oli valittu, minulle oli selvää, että aineistoa tulisi kerätä vähintään kahdella eri menetelmällä, jotta aineistoa kertyisi riittävästi ja se olisi sisällöllisesti kattavaa. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää kuvata tutkimusprosessin vaiheet yksityiskohtaisesti ja raportoida aineistonkeruun vaiheet sekä tutkimustulokset selkeästi ja rehellisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 232). Tähän olen pyrkinyt esittelemällä teemoittelun vaiheet mahdollisimman selkeästi ja raportoimalla aineistosta nousseet tulokset mahdollisimman läpinäkyvästi.

Teemahaastatteluita kertyi yhdeksän, mikä on tällaisessa laadullisessa tapaustutkimuksessa Hirsjärven ja Hurmeen (2017, 58–59) sekä Tuomen ja Sarajärven (2017, 74) mukaan varsin riittävä määrä. Jo yhdeksän haastateltavan aineisto oli erittäin runsas, ja haastattelujen päätyttyä katsoin saaneeni riittävän kattavan näkemyksen kotoutumiskoulutuksen tilasta Hämeenlinnassa. On kuitenkin huomioitava, että haastateltavista noin 77 prosenttia oli naisia, ja suurin osa heistä oli Turkin ja Venäjän kansalaisia, mikä saattaa osaltaan vaikuttaa tutkimustuloksiin. Olisi hyödyllistä saada tulevaisuudessa laajempi otanta ja vertailla tuloksia tämän tutkimuksen kanssa.

Jälkikäteen arvioiden olisi ollut hyödyllistä valmistautua paremmin teemahaastattelujen toteuttamiseen. Koska minulla ei ollut aiempaa kokemusta haastattelujen tekemisestä, huomasin erityisesti alkuvaiheen haastatteluissa vaikeuksia saada tutkimukseni kannalta olennaisia vastauksia. Onneksi valitsin aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, joka sallii vapaamman liikkumavaran haastattelujen välillä kuin esimerkiksi strukturoitu haastattelu (Hirsjärvi & Hurme 2017, 34).

Kehittämistyön kriittinen arviointi toteutuksen ja tulosten kannalta paljastaa muutamia merkittäviä seikkoja. Ensinnäkin osallisuuskokemuksen tutkiminen osoittautui haasteelliseksi, koska "osallisuus" on käsitteenä laaja ja sen tarkka määrittely ei aina ollut yksiselitteistä eri kielillä. Tämä vaikeutti kysymysten muotoilua ja sitä kautta tulosten saantia. Tuloksista kuitenkin ilmenee, että opiskelijat kokivat voivansa ilmaista mielipiteensä, saivat hyvin kontakteja koulutuksen aikana, ja saivat tukea opettajilta, mikä vihjaa osallisuuden tunteen syntymisestä, vaikkei sitä suoraan ilmaisukaan.

Tutkimusasetelmani oli selkeä, ja tutkimuskysymykset ohjasivat työtäni johdonmukaisesti. Yksi tutkimuskysymyksistä, "Miten opiskelijat kuvailevat kokemustaan kotoutumiskoulutuksessa?", kuitenkin osoittautui analysointivaiheessa haasteelliseksi. Kuvailut pitivät sisällään monenlaisia аспектеja, kuten hyötyjä, haasteita ja yleisiä kokemuksia, mikä edellytti erityistä huolellisuutta sisällönanalyysin teemoittelussa ja esitystapojen valinnassa.

Tutkimuksen kohderyhmän, Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksen entisten opiskelijoiden, valinta oli tietoinen ja relevantti. Tutkimuksen tavoitteena oli nimenomaan tutkia tätä tiettyä koulutusta ja sen vaikutuksia, joten entisten opiskelijoiden näkökulma oli olennainen. On kuitenkin huomioitava, että haastateltavat koostuivat pääasiassa naisista ja niistä opiskelijoista, jotka olivat edenneet kotoutumiskoulutuksessa vähintään toiseksi viimeiseen tai viimeiseen moduuliin asti. Tämä vaikutti tuloksiin siinä mielessä, että heidän kokemuksensa koulutuksesta on todennäköisesti erilainen kuin niiden opiskelijoiden, jotka ovat suorittaneet vain kaksi ensimmäistä moduulia. Ensimmäisillä moduuleilla opiskelu keskittyy enemmän kielioppiin ja kirjoihin, kun taas kahdella viimeisellä moduulilla kieltä päästään soveltamaan käytännössä, mikä totta kai parantaa ja monipuolistaa opiskelijoiden kokemusta ja kielitaitoa.

Tutkimusmenetelmät, alkukysely Webropolilla ja teemahaastattelut Teams-alustalla, toimivat tässä tutkimuksessa hyvin. Ne mahdollistivat kattavien käsitysten saamisen kotoutumiskoulutuksen nykytilasta ja kehittämisehdotuksista. Toteutus ei kohdannut merkittäviä aikarajoitteita,

lukuun ottamatta niitä, jotka itse asetin. Päätin, että alkukysely olisi valmis maaliskuun loppuun mennessä ja teemahaastattelut taas huhtikuun aikana, jotta analyysille jäisi riittävästi aikaa. Tämä tiukka aikataulu loi paineita, mutta mahdollisti myös työn nopean valmistumisen. Tiesin analysoinnin vievän tutkimuksessani eniten aikaa, sillä sisällönanalyysi ja erityisesti teemoittelu on analysointimenetelmänä melko työläs sen koostuessa monesta eri askeleesta.

Resurssien osalta suurin haaste oli se, etten voinut käyttää opiston opiskelijarekisteriä osallistujien hankkimiseksi, mikä rajoitti aineiston määrää ja sitä kautta luonnollisesti vaikutti tulosten kattavuuteen. Vaikka aineistoa kertyi yhdeksänkin haastateltavan avulla riittävästi tapaustutkimuksen laadullisen analyysin tekemiseksi, tuloksia ei voi yleistää. Toisaalta tämä ei olekaan tapaustutkimuksen tavoite, mutta laajempi osallistujajoukko olisi tuonut arvokasta tietoa opiston toiminnan kehittämiseksi.

Vaikka olen toiminut ajan saatossa myös haastateltavien opettajana, en koe, että tämä rooli vaikutti tutkimukseen tai sen tulosten tulkintaan merkittävästi. Päinvastoin tuntemukseni koulutuksen sisällöistä ja toimintatavoista auttoi minua esittämään tarkentavia kysymyksiä ja syventämään haastattelujen sisältöä. Tämä mahdollisti rikkaamman aineiston keräämisen verrattuna tilanteeseen, jossa haastattelijalla ei olisi ollut vastaavaa taustatietoa. On mahdollista, että opiskelijat suhtautuivat minuun entisenä opettajanaan tietyllä tavalla, mikä on saattanut vaikuttaa siihen, miten he ilmaisivat asioita haastatteluissa. Rohkaisin heitä kuitenkin rehellisyyteen ja varmistin, että he ymmärsivät, ettei heidän sanomansa vaikuttaisi henkilökohtaiseen käsitykseeni heistä. Näin ollen uskon, että tulokset heijastelevat aidosti heidän kokemuksiaan.

Itselleni on ollut tärkeää koko opinnäytetyöprosessin ajan, että haastateltavien ääni on tuotava esiin mahdollisimman kuuluvasti. Tämä ajatus ohjasi minua läpi haastattelujen, aineiston analysoinnin sekä erityisesti tuotokseni ideoimisessa. Tästä syystä kutsuin tuotostani kirjoitusprosessin aikana hyvin pitkään vain ”paketiksi”, sillä en tutkimusta aloittaessani tiennyt, minkälaisen tuotoksen tulen loppujen lopuksi luomaan – siihenhän vaikutti pitkälti se, minkälaisia ehdotuksia entisiltä opiskelijoilta nousisi ja miten voisin niihin parhaiten vastata olemassa olevat resurssit huomioiden. Vasta tuotosten valmistuttua aloin kutsua niitä ”toimintakokonaisuudeksi”. Toimintakokonaisuus sisältää "Arjen suomi käytännössä – toimintakortit" ja "Vanajaveden verkostot" -toimintasuunnitelman, jotka ovat mielestäni potentiaalisesti erittäin hyödyllisiä käytännössä niin omassa koulussamme kuin yleisemmälläkin tasolla.

Opinnäytetyöprosessini oli kokonaisuudessaan erittäin opettavainen ja antoisa kokemus. Suunnitteluvaiheessa asettamani aikataulut pitivät hyvin, ja työskentely eteni suunnitellussa tahdissa, jopa nopeammin. Alkuvaiheen selkeä suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen auttoivat pitämään motivaation korkealla ja työskentelyn järjestelmällisenä.

Opinnäytetyöprosessini aikana olen hyödyntänyt tekoälyä monin tavoin. ChatGPT- ja Gemini-tekoälyohjelmia olen käyttänyt hakukoneiden rinnalla selvittääkseni epäselviä asioita tai käsitteitä. Näiden tekoälyohjelmien avulla olen myös pohtinut sopivia nimivaihtoehtoja tutkimukselleni, materiaalipaketilleni ja toimintasuunnitelmalleni, sekä hahmotellut ja valinnut tietopohjan viitekehykseen sopivia teorioita. OpenArt-tekoälytyökalu auttoi minua tapahtumasarjan mainoksen (liite 5) luomisessa.

Tekoäly ei ole toiminut lähteenä tutkimuksessani; kaikki käyttämäni tieto on peräisin muista, luotettaviksi tulkitsemistani lähteistä, jotka on listattu lähdeluettelossa. Tekoäly on avustanut tekstin tiivistämisessä, synonyymien löytämisessä ja käännoistyössä, mutta lopullinen teksti on läpi tutkimuksen täysin omaa käsialaani.

7.2 Tutkimuksen merkitys

Tutkimustulokset tarjoavat syvällistä ymmärrystä kotoutumiskoulutuksen nykytilasta Hämeenlinnassa ja kehityskohteista. Koulutuspolitiikan näkökulmasta tutkimus antaa arvokasta tietoa siitä, miten kotoutumiskoulutus koetaan ja mitkä tekijät vaikuttavat sen tehokkuuteen. Tällainen ymmärrys voi auttaa päättäjiä muokkaamaan koulutusjärjestelmää vastaamaan paremmin opiskelijoiden tarpeisiin ja yhteiskunnan odotuksiin.

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tutkimus edistää myös yhteiskunnallista osallisuutta. Antamalla äänen kotoutumiskoulutuksen opiskelijoille tutkimus nostaa esille aidosti heidän kokemuksensa ja tarpeensa, mikä on olennaista myös heihin vaikuttavan koulutuksen kehittämisessä. Yhteiskunnallisen osallisuuden edistäminen on keskeistä monikulttuurisessa yhteiskunnassa, ja kotoutumiskoulutuksen kehittäminen on tärkeä väline tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Olen itse toiminut kotoutumiskoulutuksen opettajana pian kuusi vuotta, ja nuorena opettajana pyrin jatkuvasti itse kehittymään ja kehittämään opetustani. Tämä tutkimus tarjosi myös itselleni arvokasta tietoa siitä, mikä on opiskelijoillemme tärkeintä kotoutumiskoulutuksen aikana – tärkeintä eivät olleetkaan ne todella hienot kieliopin opiskeluun tehdyt materiaalit, vaan se,

että opettaja on läsnä niin fyysisesti kuin henkisestikin ja tarjoaa opetusta, josta opiskelija saa aidosti kiinni, ja antaa tarvittavia työkaluja Suomessa selviytymiseen.

Työni tilaaja, Vanajaveden Opisto, on saanut tulokseni ja tuotokseni nähtäväkseen elokuussa 2024. Työn tilaajan edustajana rehtorimme on kommentoinut työtäni. Alkuperäiset kommentit ovat kokonaisuudessaan luettavissa liitteestä 6, ja esittelen seuraavaksi kommentit tiivistettynä.

Opiston rehtori, Outi Itäluoma, pitää opinnäytetyötäni merkityksellisenä, koska se tuo ensimmäistä kertaa kattavasti esiin opiskelijoiden kokemuksia Hämeenlinnassa tarjotusta kotoutumiskoulutuksesta. Aiemmin opiskelijapalautetta on kerätty lähinnä OPAL-palauttejärjestelmän ja opettajien kautta, mutta tutkimukseni tarjoaa myös hänen mukaansa syvällisen analyysin opiskelijanäkökulmasta ja erilaisten tutkimusmenetelmien avulla saaduista löydöksistä.

Itäluoma näkee tutkimukseni tulokset erityisen tärkeinä kotoutumiskoulutuksen jatkokehittämiseksi, ja hän arvostaa työssäni näkyvää käytännönläheistä lähestymistapaa. Tutkimuksessani esille nousseet toiveet käytännön läheisyydestä ja verkostoitumisesta ovat linjassa kuntien esittämien toiveiden kanssa, joissa painotetaan kielitaidon kehittymistä käytännön elämässä ja kotoutumiskoulutuksen toteuttamista yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Itäluoma arvostaa työssäni sitä, että se korostaa ihmisen arvostusta, yhteiskunnallista osallisuutta ja luonnollista kotoutumista. Hän pitää tuloksia ja kehittämiäni käytännön työkaluja arvokkaina apuvälineinä sekä opettajille että koulutuksen suunnittelijoille. Vanajaveden Opisto toivookin tutkimustulosteni leviävän laajasti kotoutumiskoulutuksen alalla.

Lopuksi on kuitenkin muistettava, että kotoutumiskoulutus ei kuitenkaan ole vain käytännön työkalu maahanmuuttajien sopeutumiseen, vaan se on avain yhteiskunnan sydämeen, joka mahdollistaa uusien jäsenten täysimääräisen osallistumisen ja arvokkaiden panosten tarjoamisen. Se tarjoaa ihmisille mahdollisuuden kokea itsensä arvostetuiksi ja osaksi yhteisöä, mikä on ensiarvoisen tärkeää, jotta he voivat luoda elämänsä täällä ja tuntea, että heillä on paikka tässä yhteiskunnassa. Tästä syystä sen vaikuttavuuden arviointi ja kehitystyö on tärkeää nyt ja tulevaisuudessa.

7.3 Tuotoksen vaikutus ja merkitys

Opinnäytetyöni tavoitteena on ollut kehittää kotoutumiskoulutusta vastaamaan Hämeenlinnan alueen opiskelijoiden tarpeisiin, ja tuoda esiin konkreettisia ratkaisuja niiden haasteiden ratkai-

semiseksi, jotka tutkimukseni mukaan ovat keskeisiä kotoutumisen onnistumisessa. Teoreettisessa viitekehyksessäni on korostunut monipuolisten näkökulmien ymmärtäminen eri tahojen rooleista kotoutumisprosessissa, ja tämä on toiminut perustana kehittämistyölleni.

Tutkimukseni keskeiset löydökset kotoutumiskoulutuksen parantamisesta – käytännönläheinen kielenopetus ja verkostoitumismahdollisuudet – ovat ohjanneet tuotosteni kehittämistä. Näihin tarpeisiin vastaavat "Arjen suomi käytännössä – toimintakortit" ja "Vanajaveden verkostot" -toimintasuunnitelma heijastavat selkeästi teoreettisen viitekehyseni periaatteita ja tarjoavat käytännön ratkaisuja, jotka tukevat kotoutumiskoulutuksen kehittämistä.

Ensimmäinen tuotokseni, "Arjen suomi käytännössä – toimintakortit", vastaa Opetushallituksen esiin nostamaan tarpeeseen vahvistaa opiskelijoiden käytännön kielitaitoa. Tämä materiaalipaketti ei ainoastaan paranna kielitaitoa autenttisissa tilanteissa, vaan myös luo opiskelijoille mahdollisuuden osallistua aktiivisesti ja itsenäisesti suomalaiseen yhteiskuntaan. Tällöin täytetään yksi keskeinen tavoite: oppiminen ei rajoitu luokkahuoneeseen vaan ulottuu aitoihin, käytännön tilanteisiin. Tämä tavoite korostaa sitä, miten tärkeää on, että koulutusohjelmat tarjoavat käytännönläheistä ja sovellettavaa oppimista, joka auttaa opiskelijoita integroitumaan paremmin. (Opetushallitus 2022, 11–12; Työmarkkinatori 2024.)

Toinen tuotokseni, "Vanajaveden verkostot" -toimintasuunnitelma, puolestaan vastaa tarpeeseen kehittää opiskelijoiden verkostoitumismahdollisuuksia. Tämä suunnitelma ei ainoastaan tarjoa tilaisuuksia luoda uusia kontakteja ja jakaa kokemuksia, vaan myös vahvistaa opiskelijoiden sosiaalista pääomaa, mikä on keskeistä heidän kokonaisvaltaisessa kotoutumisessaan. Tapahtumien monimuotoisuus ja opiskelijoiden osallistaminen niiden suunnitteluun heijastavat arvostusta ja ymmärrystä opiskelijoiden tarpeista sekä huomioivat niiden vaikutukset laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. (mt.)

Kehittämistyöni on siten luonteva jatkumo teoreettiselle viitekehykselleni, jossa eri tahojen näkökulmat ovat olleet keskeisiä. Kun huomioidaan laki, kunnallinen ohjaus ja opetushallituksen painotukset, on selvää, että kotoutumiskoulutuksen kehittäminen ei voi perustua vain teoreettisiin oletuksiin, vaan sen on vastattava konkreettisiin tarpeisiin ja haasteisiin. Tuotokseni, jotka tarjoavat käytännön työkaluja ja toimintamalleja, pyrkivät täyttämään nämä tarpeet ja tukemaan opiskelijoiden täysipainoista osallistumista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Onnistuminen kotoutumiskoulutuksen kehittämisessä ei ole vain yksittäisten toimenpiteiden summa, vaan se edustaa laajempaa yhteiskunnallista pyrkimystä luoda inklusiivinen ja monimuotoinen yhteisö. On tärkeää, että kehittämistyö ei jää vain lainsäädännön ja ohjeiden noudattamisen tasolle, vaan että se aidosti parantaa maahanmuuttajien elämänlaatua ja osallisuuden tunnetta. Näin voimme yhdessä rakentaa yhteiskunnan, jossa jokainen voi tuntea itsensä tervetulleeksi ja osaksi yhteistä tarinaa.

Kun maahanmuuttajat voivat osallistua aktiivisesti ja tuntea itsensä osaksi yhteisöä, koko yhteiskunta hyötyy. Heidän hyvinvointinsa ei ole vain yksilöiden etu, vaan se rikastuttaa kulttuurista monimuotoisuutta, luo uusia mahdollisuuksia ja vahvistaa yhteisön koheesiota. Tällöin syntyy yhteiskunta, jossa jokaisen ääni kuuluu ja joka on oikeudenmukainen kaikille. Kotouttamispolitiikan ja koulutuksen jatkuva kehittäminen ei ole vain hallinnollinen kysymys, vaan se on sydämen asia, joka muokkaa yhteisöämme entistäkin inklusiivisemmaksi ja harmonisemmaksi.

LÄHTEET

- Alasalmi, Juho & Busk, Henna & Holappa, Veera 2023. Kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden ohjautuminen, palvelupolut ja työllistyminen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:31. Helsinki. Viitattu 1.4.2024. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165059/TEM_2023_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Diakonissalaitos, n.d. Kokemusasiantuntijuus - Jokaisen palvelun kehittämisessä pitäisi kuunnella sitä, jota palvelu koskee. Viitattu 7.5.2024. Saatavilla: <https://www.hdl.fi/kokemusasiantuntijuus/>
- Elo, Satu & Kajula, Outi & Tohmola, Anniina & Kääriäinen, Maria 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 2022, 34 (4), 215–225. Viitattu 10.4.2024. Saatavilla: <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987/78028>
- ELY 2022. Kohtaavuutta käytäntöön – osallisuutta rakenteisiin. Osallisena kotoutumista tukevien palveluiden järjestämisessä -hankkeen loppuraportti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Viitattu 17.3.2024. Saatavilla: <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=e61874f3-801c-496d-a7a0-12c0c40df8a5>
- Erola, Heidi & Virpi, Reeta 2017. Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki. Viitattu 6.4.2024. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/125944/Erola_Heidi-Virpi_Reeta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. (E-kirja) Tampere: Vastapaino.
- Freire, Paulo 2016. Sorrettujen pedagogiikka. Suom. Joel Kuortti. 2. painos. Tampere: Vastapaino.
- Gretschel, Anu 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Väitöskirja. *Studies in Sport, Physical Education and Health*, 85. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 12.1.2024. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13503/9513912868.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Haapajärvi, Linda 2022. Pitfalls of belonging-work. The dialectics of belonging and exclusion in Finnish immigrant integration policies. *Ethnic and Racial Studies*. Volume 46, 2023. Issue 14: Special Issue: Integration and Intersectionality: boundaries and belonging 'from above' and 'from below'. Viitattu 16.3.2024. Saatavilla: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01419870.2022.2149274>
- Haapasalo, Hanna & Ylitalo, Siru 2020. Työntekijöiden näkemyksiä maahanmuuttajien osallisuudesta ja osallisuuden vahvistamisesta Leppävaaran seurakunnassa. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki. Viitattu 16.3.2024. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/345154>
- Hautio, Minna. 25.10.2020. Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä. (YouTube-video). Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.1.2024. Saatavilla: <https://youtu.be/IIS4vg9ml2U>

- Helsingin kaupunki, n.d. Palvelumuotoilun opas. Viitattu 7.6.2024. Saatavilla: <https://pelikirja.hel.fi/kehittamisen-aikana/palvelumuotoilun-opas/>
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena, 2017. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Vuonna 2000 julkaistun ensimmäisen painoksen muuttamaton lisäpainos. Gaudeamus University Press, Helsinki.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023. Arviointikriteerit. Opinnäytetyöopas YAMK. Viitattu 18.11.2023. <https://humak.libguides.com/c.php?g=688355&p=4925495>
- Huopio, Hilla 2023. Onnistuneen kotoutumisen määrittäjiä kuntien kotouttamisohjelmissa. Maisterintutkielma. Helsingin yliopisto. Viitattu 14.3.2024. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/f88599af-283c-4b9c-b4c8-a4b2389683b7/content>
- Häkkinen, Sasa 2016. Kotoutumiskoulutus osana kotoutumisprosessia – maahanmuuttajien omia kokemuksia. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 14.3.2024. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/50124/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201606062927.pdf>
- Hämeenlinnan kaupunki 2021. Hämeenlinnan kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025. Viitattu 7.4.2024. Saatavilla: https://www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2021/06/HML-Kotouttamisohjelma-2021_2025_liitteinen.pdf
- Hämäläinen, Juha 2007. Sosiaalipedagogiikan kaksi kehityslinjaa. Vol 8 (2007): Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2007. *Sosiaalipedagogiikka*, 8, 9–16. Viitattu 27.9.2023. Saatavilla: <https://doi.org/10.30675/sa.120123>
- Hämäläinen, Juha 2022. Suomalaista sosiaalipedagogiikkaa rakentamassa. Vol 23 Nro 1 (2022): Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. *Sosiaalipedagogiikka*, 23(1), 5–12. Viitattu 16.3.2024. Saatavilla: <https://doi.org/10.30675/sa.121426>
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Intke-Hernandez, Minna 2020. Kielen oppimiseen tarvitaan yhteisöä ja osallisuutta. Väitöksen-alkajaisesitys Helsingin yliopistossa 10. joulukuuta 2020. Viitattu 24.8.2024. Saatavilla: <https://doi.org/10.23982/vir.101585>
- Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Saatavilla: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf
- Kawani, Imad 2010. Kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuus maahanmuuttajien sopeutumisessa suomalaiseseen yhteiskuntaan. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 23.8.2024. Saatavilla: <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-20453>
- Kekki, Miika & Ronkainen, Reetta & Seppälä, Tanja & Weide, Marjukka 2023. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet kuvaa tavoitettaan osallisuutta epämääräisesti ja kapeasti. *Aikuiskasvatus*, 43(1–2), 90–97. Viitattu 22.7.2024. Saatavilla: <https://doi.org/10.33336/aik.126145>

- Kokkonen, Lotta & Pöyhönen, Sari & Reiman, Nina & Lehtonen, Tuija 2019. Sosiaaliset verkostot ja kielenoppiminen: kohti uutta ajattelua kotoutumiskoulutuksesta. Kuuluu julkaisuun: Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>
- Koskinen, Hanna & Siekkinen, Katja 2019. Kototorin merkitys osallisuuden vahvistumisessa kävijöiden näkökulmasta. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.3.2024. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/171295>
- Kurki, Tuuli 2019. Immigrant-ness as (mis)fortune? Immigrantisation through integration policies and practices in education. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 40. Viitattu 10.1.2024. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/6c4d9719-4ec0-4b0b-9090-cba51d37463c/content>
- Leppänen, Suvi 2013. Kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden maahanmuuttajien voimaantuminen. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. Viitattu 23.8.2024. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/40980/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-201302241262.pdf>
- Meriluoto, Taina & Marila-Penttinen, Leena & Lehtinen, Essi 2015. Osallisuus - Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liiton käsikirja. Verkkojulkaisu. Viitattu 27.4.2024. Saatavilla: https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/osallisuus_osallisuuden_kokemusasi
- Männistö, Marjut 2020. ”Minäkin olin iloinen, mutta en sanonut heti kyllä.” – viestintätaidot, autonomia ja valta osallisuuskokemuksen rakentajina työelämäjaksolla. Teoksessa S. Grasz, T. Keisanen, F. Oloff, M. Rauniomaa, I. Rautiainen & M. Siromaa (toim.) Menetelmällisiä käännteitä soveltavassa kielentutkimuksessa – Methodological Turns in Applied Language Studies. AFinLAN vuosikirja 2020. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 78, 198–214. Viitattu 23.8.2024. Saatavilla: <https://doi.org/10.30661/afinlavk.89464>
- Nivala, Elina 2010. Osallistuminen sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteena. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2010, vol. 11, 111–122. Viitattu 22.4.2024. Saatavilla: <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/121540/72211>
- Nivala, Elina 2021a. Osallisuuden moninaisuus. Verkkoportaali Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 12.1.2024. Saatavilla: <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/osallisuuden-moninaisuus/>
- Nivala, Elina 2021b. Osallisuus sosiaalipedagogisin silmin. Verkkoportaali Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 17.3.2024. Saatavilla: <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/osallisuus-sosiaalipedagogisin-silmin/>
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagogiikka, 14, 9–41. Viitattu 8.7.2024. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/122317/72652>
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. (E-kirja) Helsinki, Gaudeamus.
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. (E-kirja) Helsinki: WSOYpro.

- Opetushallitus 2022. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki. Viitattu 12.2.2024. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf
- Owal Group 2020. ”Kaikki toimii kohdallani” - selvitys kotoutumispalveluita koskevista näkemyksistä. Loppuraportti. Uudenmaan ELY-keskus. Viitattu 23.8.2024. Saatavilla: <http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/40158036/Selvitys+kotoutumispalveluita+koskevista+n%C3%A4kemyksist%C3%A4/db7322c5-9230-4449-81fd-0334a747dc62>
- Pesonen, Sohvi 2024. ”Puhekieli on p u h e t t a” – Opettajien käsitykset puhekielen opettamisesta aikuisten S2-opetuksessa. Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 24.8.2024. Saatavilla: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20240655>
- Pitkänen, Maiju 2019. Vapaaehtoistyön merkitys maahanmuuttajalle - MLL Varsinais-Suomen piirin monikulttuurinen lapsi- ja perhetoiminta hanke. Opinnäytetyö (YAMK), Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.8.2024. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/226592/Pitk%C3%A4nen_Maiju.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Pitkäniemi, Harri 2015. Mixed methods -lähestymistapa kasvatustieteessä: argumentaatiosta kehittämiseen. Julkaisussa Kasvatus, 46. vuosikerta, 3/2015. Viitattu 7.6.2024. Saatavilla: <https://urly.fi/3xTp>
- Pöyhönen, Sari & Tarnanen, Mirja 2015. Integration policies and adult second language learning in Finland. Teoksessa Simpson, James & Whiteside, Anne 2015. Adult language education and migration. Challenging agendas in policy and practice. Taylor & Francis, Lontoo. Viitattu 14.6.2024. Saatavilla: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/52752>
- Pöyhönen, Sari & Tarnanen, Mirja & Vehviläinen, Eeva-Maija & Virtanen, Aija & Pihlaja, Lenita 2010. Osallisen Suomessa. Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47528/978-951-39-4102-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ramadan, Farid 2022. Osallisuutta tarvitaan kotoutumiseen. Kuntoutussäätiön julkaisuja. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Kuntoutussäätiö, Helsinki. Viitattu 12.1.2024. Saatavilla: <https://julkaisut.kuntoutussaatio.fi/wp-content/uploads/Osallisuutta-tarvitaan-kotoutumiseen.pdf>
- Ranne, Kaarina 2007. Sosiaalipedagogiikka ammatillisten käytäntöjen kehittämisessä ja koulutuksessa: sosiaalipedagogiikka Suomessa. Aikuiskasvatus, 27(4), 304–311. Viitattu 14.4.2024. Saatavilla: <https://doi.org/10.33336/aik.93784>
- Renvik, Tuuli Anna & Säävälä, Minna (toim.) 2024. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet. TEM oppaat ja muut julkaisut 2024:1. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 6.4.2024. Saatavilla: <https://urly.fi/3u2W>
- Rissanen, Minna 2021. Maahanmuuttajaopiskelijat koulutuksien kehittäjinä. Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 7.4.2024. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/499148/Rissanen_Minna.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Rukko, Soili 2023. Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kokemuksia ja käsityksiä suomen kielen oppimisesta kotoutumiskoulutuksessa. Sivututkielma, Jyväskylän yliopisto. Viitattu 25.3.2024. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/88448>

- Salokangas, Mari. 7.8.2023. Vanajaveden opiston opiskelijat: ”Hämeenlinna on kaunis ja rauhallinen kaupunki sekä opetus on täällä laadukasta”. Hämeenlinnan kaupungin blogi. Viitattu 7.6.2024. Saatavilla: <https://www.hameenlinna.fi/blogi/vanajaveden-opiston-opiskelijat-hameenlinna-on-kaunis-ja-rauhallinen-kaupunki-seka-opetus-on-taalla-laadukasta/>
- Saukkonen, Pasi 2020a. Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet. (E-kirja) Gaudeamus, Helsinki.
- Saukkonen, Pasi 2020b. Vimmainen maailma. Kirjoituksia muuttoliikkeestä, monikulttuurisuudesta ja nationalismista. Siirtolaisinstituutti, Turku 2020. Viitattu 12.6.2024. Saatavilla: <https://siirtolaisuusinstituutti.fi/wp-content/uploads/2020/03/j-35-isbn-978-952-7167-93-9-vimmainen-maailma.pdf>
- Seppälä
- Suokonautio, Jaana 2008. Palapelin palat paikoilleen: maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämiseksi. Lisensiaatintyö, Jyväskylän yliopisto. Viitattu 27.2.2024. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/40391>
- Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, n.d. Sosiaalipedagogiikka. Yhdistyksen kotisivut. Viitattu 25.1.2024. Saatavilla: <http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>
- Tarnanen, Mirja & Pöyhönen, Sari 2011. Maahanmuuttajien suomen kielen taidon riittävyys ja työllistymisen mahdollisuudet. Puhe ja kieli, 31:4, 139–152 (2011). Jyväskylä. Viitattu 1.8.2024. Saatavilla: <https://journal.fi/pk/article/view/4750/4468>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024a. Kotoutuminen ja osallisuus. Viitattu 12.1.2024. Saatavilla: <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2024b. Kokemusosaaminen. Viitattu 27.4.2024. Saatavilla: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/osallisuutta-edistava-hallintomalli-tukee-osallisuustyon-johtamista/kokemusosaaminen>
- Teräs-Kuja-Halkola, Anniina 2017. Arjen hyvinvoinnista kotoutumiseen. Pro Gradu -tutkielma., Jyväskylän yliopisto. Viitattu 7.5.2024. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54696/URN:NBN:fi:jyu-201706273074.pdf?sequence=1>
- TietosuojaValtuutetun toimisto, n.d. Aineiston hävittäminen, anonymisointi tai arkistointi tutkimuksen päättyessä. Viitattu 15.5.2024. Saatavilla: <https://tietosuoja.fi/aineiston-havittamisen-anonymisointi-tai-arkistointi-tutkimuksen-paattyessa>
- Toivonen, Irina 2013. Maahanmuuttajien kokemuksia sopeutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.8.2024. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013120820398>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. (E-kirja) Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. Viitattu 8.1.2024.
- Tuominen, Minna 2021. Palat yhteen – korkeakoulutettujen maahanmuuttajien työllistymisen ja kotoutumisen edistäminen. Opinnäytetyö, Laurea ammattikorkeakoulu, Helsinki. Viitattu

7.2.2024. Saatavilla:
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/496413/Tuominen_Minna.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Toinen, uudistettu painos. Helsinki. Viitattu 15.8.2024. Saatavilla:
https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarviointin_ohje_2020.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa - Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Viitattu 5.6.2024. Saatavilla: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019. Hallituksen esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi. TEM100:00/2019. Viitattu 23.8.2024. Saatavilla:
<https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM100:00/2019>

Työ- ja elinkeinoministeriö a, n.d. Kotoutumista edistävä politiikka edistää maahanmuuttajien osallisuutta. Viitattu 15.8.2024. Saatavilla: <https://tem.fi/kotouttamispolitiikka>

Työ- ja elinkeinoministeriö b, n.d. Maahanmuuttajien kotoutuminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä. Viitattu 16.3.2024. Saatavilla: <https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>

Työmarkkinatori 2024. Kotoutumiskoulutus. Viitattu 22.4.2024. Saatavilla: <https://tyomarkkinatori.fi/palvelut/506aa5c2-7f1d-49fe-854d-0de33e03f6f1/kotoutumiskoulutus>

Työmarkkinatori, n.d. TE24, KOTO24, KEHA24 – kolme mittavaa uudistusta. Viitattu 15.8.2024. Saatavilla: <https://tyomarkkinatori.fi/uudistukset24/etusivu>

Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. (E-kirja) 5., uudistettu painos. PS-kustannus, Jyväskylä. Viitattu 10.4.2024.

Valtioneuvosto, 2021. Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista 2021. VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2021:62. Viitattu 24.2.2024. Saatavilla:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163237/VN_2021_62.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vanajaveden Opisto, 2022a. Vastuullisuuslupaus – kotoutumiskoulutus. Viitattu 14.6.2024. Saatavilla: https://www.kktavastia.fi/media/sites/3/vastuullisuuslaatikko_vop_kotoutumiskoulutus-2.pdf

Vanajaveden Opisto, 2022b. Kotoutumiskoulutuksen tarkoitus. Viitattu 14.6.2024. Saatavilla: <https://www.kktavastia.fi/vanajaveden-opisto/tietoa-opistosta/lisatietoja-kursseista/kotoutumiskoulutus/>

Vanajaveden opiston Facebook-sivut. Kuva haettu 7.8.2024. Saatavilla: <https://www.facebook.com/vanajavedenopisto1/>

YLE 6.9.2023. Eduskunta käsittelee tänään hallituksen rasimitiedonantoa – näin kesän tapahtumat etenivät. Viitattu 24.8.2024. Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20048683>

HAASTATTELUT

Kaikki haastattelut on tehnyt Tiina Åberg.

V1 2024. Teams-haastattelu 2.4.2024

V2 2024. Teams-haastattelu 6.4.2024

V3 2024. Teams-haastattelu 6.4.2024

V4 2024. Teams-haastattelu 7.4.2024

V5 2024. Teams-haastattelu 16.4.2024

V6 2024. Teams-haastattelu 18.4.2024

V7 2024. Teams-haastattelu 24.4.2024

V8 2024. Teams-haastattelu 26.4.2024

V9 2024. Teams-haastattelu 26.4.2024

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomakkeen kysymykset

Liite 2. Teemahaastattelujen teemat ja runko

Liite 3. Arjen suomea käytännössä -toimintakortit

Liite 4. Vanajaveden Verkostot -tapahtumasarja

Liite 5. Vanajaveden Verkostot -tapahtumasarjan mainos

Liite 6. Työn tilaajan kommentit opinnäytetyöstä

LIITE 1. KYSELYLOMAKKEEN KYSYMYKSET

1. Mistä olet kotoisin? (avoin)
2. Kuinka kauan olet asunut Suomessa? (avoin)
3. Mitkä moduulit suoritit kotoutumiskoulutuksessa? (valitse yksi tai useampi, 1–4)
4. Miten hyvin puhut mielestäsi suomea nyt? (asteikolla 1–5)
5. Suorititko kotoutumiskoulutuksen aikana työharjoittelujakson? Kuinka pitkä se oli? (avoin)
6. Miten työharjoittelujakso mielestäsi onnistui? (Auttoiko se sinua oppimaan kieltä tai saamaan työpaikan?) (avoin)
7. Saitko kotoutumiskoulutuksen aikana hyödyllisiä kontakteja? (avoin)
8. Opiskelit kotoutumiskoulutuksessa suomea. Miltä suomen opiskelu kurssilla tuntui? (opetustekniikat, materiaalit, tehtävätyypit...) (avoin)
9. Oliko sinulla/Mitä haasteita sinulla oli suomen kielen opiskelun kanssa? (avoin)
10. Onko suomen kielen opiskelu vaikuttanut työllistymiseesi? Miten? (avoin)
11. Opiskelit kursseilla suomen kielen lisäksi myös muita asioita, esimerkiksi yhteiskuntaa, työelämää ja tietotekniikkaa. Kuinka paljon ajattelet, että niistä oli hyötyä? (asteikolla 1–5 eri aineet)
12. Kerro vapaasti kurssin muiden asioiden opiskelusta. Oliko niistä hyötyä? (avoin)
13. Minkälainen oli opettajilta saatu apu ja tuki? (asteikolla 1–5)
14. Minkälaista apua sait opettajilta ja olisitko tarvinnut lisää jonkinlaista apua? (avoin)
15. Mitä haasteita sinulla oli koko kotoutumiskoulutuksen aikana? Missä asioissa olisit tarvinnut enemmän apua? (avoin)
16. Oliko sinulla mahdollisuutta kertoa mielipiteitäsi kotoutumiskoulutuksesta ja kuunneltiinko mielipiteitäsi? (avoin)
17. Miten hyvin kotoutumiskoulutus auttoi sinua sopeutumaan Suomeen? (asteikolla 1–5)
18. Miten haluaisit kehittää kotoutumiskoulutusta? Miten kotoutumiskoulutusta Hämeenlinnassa voitaisiin parantaa? (avoin)

LIITE 2. TEEMAHAASTATTELUJEN TEEMAT

- Omat kokemukset Hämeenlinnan kotoutumiskoulutuksessa
  - o mikä meni hyvin?
  - o missä oli haasteita?
  - o mikä oli paras hyöty, minkä sai koulutuksesta?
- Sopeutuminen Suomeen, tunne suomalaisuudesta
  - o kuinka hyvin arvioi sopeutuneensa Suomeen?
  - o onko tunnetta suomalaisuudesta?
  - o mikä tunnetta voi vähentää/kasvattaa?
- Saadut kontaktit, omat yhteisöt
  - o onko kontakteja/ystäviä/merkityksellisiä yhteisöjä?
  - o miten voi saada em.?
- Parannusehdotukset Hämeenlinnan kotoutumiskoulutukseen
  - o miten Vanajaveden opisto voisi parantaa koulutusta?
  - o mitä voimme tehdä paremmin?
  - o mitä voimme tarjota enemmän / vähemmän?

LIITE 3. ARJEN SUOMEA KÄYTÄNNÖSSÄ -TOIMINTAKORTIT

Arjen suomea käytännössä

Nämä toimintakortit on tehnyt Tiina Åberg osana opinnäytetyötään Humanistiselle ammattikorkeakoululle ja Vanajaveden opistolle. Toimintakorttien taustalla on opiskelijoilta tutkimusprosessin aikana nousseet ehdotukset kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi: opiskelijat toivovat käytännönläheisempää suomen opiskelua aidoissa oppimistilanteissa koulun ulkopuolella.

Toimintakorttien idea onkin se, että opettaja lähtee opiskelijoiden kanssa harjoittelemaan kieltä eri tilanteissa apteekkiin, pankkiin, ruokakauppaan, R-kioskille, vaatekauppaan ja torille.

Arjen suomea käytännössä

Toimintakortit pitävät sisällään tehtävän, joka opiskelijan tulee suorittaa. Korttien toiselta puolelta löytyy esimerkkifraaseja, jotka auttavat opiskelijaa aloittamaan puheenvuoron.

Tehtävien ja esimerkkien lisäksi jokaiseen asiointipaikkaan löytyy oma sanalistansa, jonka avulla esimerkiksi pankin tai apteekin sanastoa voidaan harjoitella jo ennen luokan ulkopuolelle lähtemistä.

Arjen suomea käytännössä

Apteekissa

lääke	Kela-kortti	itsehoitolääke
resepti	tabletti	kuumemittari
oire	yskä	annos
voide	lääkekuuri	ohje
suihke	jonotusnumero	

Arjen suomea käytännössä

Apteekissa

Et ymmärrä farmaseutin ohjetta. Kysy uudestaan.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Anteeksi, en ymmärrä. Voisitko...?

Voisitko selittää hitaasti?

Voisitko toistaa?

Arjen suomea käytännössä

Apteekissa

Sinulla on flunssa.
Haluat ostaa lääkettä.
Pyydä apua myyjältä.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Anteeksi, voisitko kertoa...

Hei, tarvitsen vähän apua...

Hei, mitä suosittelet...?

Arjen suomea käytännössä

Apteekissa

Haluat ostaa
reseptilääkettä.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, minulla on ..... resepti.

Hei, lääkäri antoi minulle...

Hei, haluaisin saada...

Arjen suomea käytännössä

Pankissa

käyttötili

kortti

henkilöllisyys-

todistus

nosto

talletus

säästötili

virkaileija

hakemus

allekirjoitus

verkkopankki

salasana

Arjen suomea käytännössä

Pankissa

Haluat nostaa rahaa
pankkitililtä.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, haluaisin...

Hei, minun tarvitsee...

Hei, voisitko auttaa? Tarvitsen...

Arjen suomea käytännössä

Pankissa

Haluat avata
pankkitilin.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, minun tarvitsee...

Hei, haluaisin....

Hei, tarvitsen uuden....

Arjen suomea käytännössä

Pankissa

Sinun
verkkopankkitunnukset
ovat lukossa. Pyydä
uudet tunnukset.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, minulla on pieni ongelma....

Hei, voisitko auttaa? Minun...

Hei, en voi kirjautua pankkiin.,
koska...

Arjen suomea käytännössä

R-kioskillä

postipaketti	matkakortti
saapumisilmoitus	kausi
henkilöllisyystodistus	arvo
automaatti	kuitti
postimerkki	käteinen
lähettää	kortti
noutaa	saldo

Arjen suomea käytännössä

R-kioski

Haluat ladata
bussikortille
kautta/arvoa.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, haluaisin. 30 päivän
kausilipun A-vyöhykkeelle.

Hei, haluaisin ladata 50 euroa
matkakortille.

Arjen suomea käytännössä

R-kioski

Sinulle on tullut paketti
R-kioskille.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, haluan noutaa....

Hei, minulle on....

Hei, tässä on saapumisilmoitus.

Arjen suomea käytännössä

R-kioski

Haluat ostaa tupakkaa.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Moi, yksi aski ... kiitos.

Hei, ottaisin yhden...

Hei, voisinko saada kaksi...?

Arjen suomea käytännössä

Ruokakaupassa

:kuitti	käteinen	kärryt
myyjä	pankkikortti	ostoslista
kassa	luottokortti	ruuhka
osasto	bonus kortti	pullon-
hedelmä	asiakaspalvelu	palautus
tuote	ostoskori	

Arjen suomea käytännössä
Ruokakaupassa

Ostit eilen
juustopakettin, mutta se
on homeessa. Palauta
juusto kauppaan.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:
Hei, haluaisin...
Hei, minulla on pieni ongelma...
Anteeksi, minun tarvitsee...

Arjen suomea käytännössä
Ruokakaupassa

Et tiedä, missä
on kananmunat.
Kysy myyjältä.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Anteeksi, missä on...?

Anteeksi, en löydä...

Hei anteeksi, voisitko kertoa...?

Arjen suomea käytännössä

Ruokakaupassa

Olet kaupan
kassalla. Sinun
lompakko on
kotona.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Olen pahoillani, mutta...

Onko mahdollista, että...?

Voinko jättää ostokset...?

Arjen suomea käytännössä

Torilla

: kuitti	käteinen	käsityö
myyjä	pankkikortti	asiakas
kioski	l kolikko	tinkiä
koju	seteli	alennus
hedelmä	hintä	
tuore		

Arjen suomea käytännössä

Torilla

Haluat ostaa mansikoita. Kerro myyjälle, mitä haluat ja kuinka paljon. Kysy myös hintaa.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, haluaisin. yhden kilon...

Kuinka paljon...maksaa?

Voinko maksaa kortilla?

Arjen suomea käytännössä

Torilla

Haluat ostaa paidan
torilta, mutta se on
vähän kallis.
Neuvottele hinnasta.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, onko mahdollista tinkiä?

Voisinko saada vähän
alennusta?

Hei, voisin maksaa tästä...euroa.

Arjen suomea käytännössä

Torilla

Löydät torilta halvat
kengät. Haluat
sovittaa kenkiä.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, onko mahdollista...?

Hei, voisinko...?

Anteeksi, missä voin...?

Hei, onko teillä kokoa 42?

Arjen suomea käytännössä

Vaatekaupassa

sovituskoppi

sovittaa

osasto

koko

hintaa

väri

palauttaa

vaihtaa

vaihto-oikeus

kuitti

kanta-asiakas

alennus

Arjen suomea käytännössä
Vaatekaupassa

Et tiedä missä on
sovituskopit. Kysy
myyjältä.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:

Hei, missä on...?

Anteeksi, voisitko kertoa...?

Hei, mihin voin mennä...?

Arjen suomea käytännössä
Vaatekaupassa

Ostit viime viikolla
lapselle takin, mutta lapsi
ei tykkää siitä. Vaihda
takki.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:
Hei, haluaisin vaihtaa.... koska...
Hei, olisiko mahdollista...?
Hei, minun lapsi haluaa....

Arjen suomea käytännössä
Vaatekaupassa

Löysit hyvän t-paidan,
mutta et tykkää sen
väristä. Pyydä apua
myyjältä.

Arjen suomea käytännössä

Esimerkiksi:
Anteeksi, onko teillä tätä
paitaa...?
Hei, voisinko saada tämän
paidan...?

LIITE 4. TOIMINTASUUNNITELMA: VANAJAVEDEN VERKOSTOT -TAPAHTUMASARJA

Toimintasuunnitelma

Tämä toimintasuunnitelma on laadittu Vanajaveden Verkostot -tapahtumasarjan toteutusta varten. Tapahtumasarjan tavoitteena on edistää kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden verkostoitumista ja tarjota heille tietoa erilaisista koulutus- ja uramahdollisuuksista.

Tapahtumat:

- Polut ja päämäärät: Opiskelijatapahtuma, jossa VOP:n entiset opiskelijat kertovat opintopolustaan.
- Urat ja unelmat: Työntekijätapahtuma, jossa eri alojen työntekijät esittelevät työuriaan.
- Ideat ja innovaatiot: Yrittäjätapahtuma, jossa yrittäjät kertovat yritystoiminnan aloittamisesta.

Tapahtumasarjan yksityiskohdat:

Nimi	Paikka	Ajankohta	Sisältö	Aika	Huomioita
Polut ja päämäärät	Vanajaveden opiston auditorio ja aulatila	Syys-lokakuu	Puheenvuorot alumneilta, paneelikeskustelu, verkostoituminen	3 h	Järjestetään koulupäivän aikana. Ideoita ennen alkuvuoden yhteishakuja.
Urat ja unelmat	Vanajaveden opiston auditorio ja aulatila	Joulu-tammikuu	Puheenvuorot alumneilta, työpajat, verkostoituminen	3 h	Järjestetään koulupäivän aikana. Linkitetään opiston CV-työpajoihin.
Ideat ja innovaatiot	Vanajaveden opiston auditorio ja aulatila	Maalis-huhtikuu	Puheenvuorot yrittäjiltä, mentorointipöydät, verkostoituminen	3 h	Järjestetään keskellä koulupäivää. Ideoita tulevaa kesälomaa varten.

Yhteydenotto ja viestintä

- **Entiset opiskelijat:**
  - Henkilökohtaiset kutsut sähköpostitse ja puhelimitse.
  - Sosiaalisen median kautta (esim. LinkedIn, Facebook-ryhmät).
- **Nykyiset opiskelijat:**
  - Tiedotus oppitunneilla ja sähköpostitse.
  - Julisteet (kts. liite 5) ja infokirjeet koulun tiloissa.
- **Paikalliset yritykset ja yrittäjät:**
  - Yhteistyö Hämeenlinnan yrittäjien ja järjestöjen kanssa.
  - Kutsut sähköpostitse ja puhelimitse.

Arviointi ja seuranta

- **Palaute:**
  - Kerätään palautetta osallistujilta jokaisen tapahtuman jälkeen kirjallisesti, QR-koodien avulla sekä sosiaalisen median kanavissa.
  - Arvioidaan tapahtumien onnistumista ja vaikutusta opiskelijoiden verkostoitumiseen ja tulevaisuudensuunnitelmiin.

LIITE 5. TAPAHTUMASARJAN MAINOS

VANAJAVEDEN VERKOSTOT -tapahtumasarja

Polut ja päämäärät

Tule kuulemaan entisten opiskelijoiden tarinoita! He kertovat, kuinka kotoutumiskoulutuksen jälkeen päätyivät opiskelemaan uutta ammattia tai erikoistumaan omalla alallaan. Saat arvokkaita vinkkejä ja inspiraatiota omiin opintoihisi.

Urat ja unelmat

Tässä tapahtumassa pääset tutustumaan eri alojen työpaikkoihin ja kuulemaan työntekijöiden kokemuksia. Saat tietoa työllistymismahdollisuuksista, työelämän vaatimuksista ja pääset verkostoitumaan mahdollisten työnantajien kanssa.

Ideat ja innovaatiot

Tutustu yrittäjyyden maailmaan! Entiset opiskelijat ja paikalliset yrittäjät kertovat, miten perustaa oma yritys ja mitä se vaatii. Saat tietoa rahoitusmahdollisuuksista ja neuvoja liiketoimintasuunnitelman tekemiseen. Tule hakemaan inspiraatiota ja verkostoitumaan!

LIITE 6

Palautekommentit Tiina Åbergin opinnäytetyöhön

”Ääniä kotoutumiskoulutuksessa – Hämeenlinnan toteutuksen arviointia opiskelijakokemusten valossa”

Tiinan opinnäytetyössä pureudutaan aiheeseen, joka on todella merkityksellinen Vanajaveden Opistolle kahdestakin syystä. Opisto on tuottanut kotoutumiskoulutusta Hämeenlinnassa vuodesta 2006 lähtien, eikä syvällisempää, kokoavaa tutkimusta opiskelijoiden kokemuksista koulutuksesta ole tehty. Opiskelijat ovat antaneet vuosittain OPAL-palautteet ja opettajat keräävät heiltä myös muuta palautetta eri muodoissa koulutuksen aikana. Työn tilaajan mielenkiinto kohdistui nyt siihen, tukiko tutkimus aiempaa kotoutumiskoulutuksista saatua palautetasoa ja millaisia löydöksiä tutkimuksessa opiskelijanäkökulman ja erilaisten tutkimusmenetelmien avulla saatiin.

Tutkimus on merkityksellinen myös kotoutumiskoulutuksen jatkokehittelyn kannalta. Työn tilaajan edustajana arvostan erityisesti käytännön läheistä otetta, joka työssä näkyy vahvana. Tiinan työvuodet koto-opettajana ovat tuoneet vaikuttavuutta konkreettisten toimintakorttien ja Vanajaveden Verkostot- tapahtumasarjan kehittämisen muodossa. Näen tutkimuksen hyödyn myös selvänä kädenojennuksena ja apuna alalla toimiville opettajille ja koulutuksen suunnittelijoille. Visuaalisuutta arvostaen laitoin merkille esim. toimintakorttien kauniin, raikkaan ja opiston värimaailmaan sopivan ilmeen.

Vuodesta 2025 lähtien kotoutumiskoulutuksen järjestäminen kuuluu kuntien vastuulle. Jo nyt on aistittavissa, että kunnat toivovat jonkin verran muutoksia koulutuksen toteuttamiseen. Monet asiat vaikuttavat tähän. Tavoitteeksi on ilmaistu koto-opiskelijoiden nopea työllistyminen ja toiveeksi on esitetty koulutuksen muotoilu monenlaisia opiskelijaprofiileita varten. Keskustelussa kuntien edustajien kanssa on esiin nousut vahvasti myös opiskelijan yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistumisen tarve.

Tiinan työssä nousi esille, että opiskelijat toivovat kaiken hyväksi koetun lisäksi enemmän ihan käytännönläheisempää kielenopetusta alkaen moduuleista 1 ja 2. Tällainen näkemys ja toive kuntien edustajillakin on – kielitaidon kehittyminen käytännön elä-

mässä. Toinen löydös työssä oli opiskelijoiden kokemus verkostoitumismahdollisuuksien tärkeydestä ja verkostojen muodostamisesta koulutuksen aikana. Tämä on linjassa kuntien toivomuksen kanssa tuottaa kotoutumiskoulutusta yhteistyössä useiden paikallisten toimijoiden kanssa – kolmatta sektoriakaan unohtamatta.

Tiinan työssä lähtökohtana ovat ihmisen arvostus, osallisuus yhteiskuntaan ja luonnollinen kotoutuminen uuteen maahan. Näinä aikoina, jolloin ikävät ilmiöt eri puolilta Eurooppaa nostavat päätään esimerkkeinä huonosta kotoutumisesta, saa tämä opinnäytetyö erityisen arvon. Siinä näkyy Tiinan työkokemus maahanmuuttajien parissa tehdystä työstä, perehtyminen alan tutkimuskirjallisuuteen sekä uskallus kehittää käytännön työkalut löydöksiensä pohjalta. Vanajaveden Opisto ottaa kiitollisin mielin tehdyn työn vastaan ja toivoo tutkimustulosten leviämistä tehokkaasti alan parissa.

Hämeenlinnassa 26.8.2024

Outi Itäluoma

rehtori